

ಪ್ರಥಮ ದಜ್ಞ / ದ್ವಿತೀಯ ದಜ್ಞ ಸಹಾಯಕರ
ಸ್ವಧಾರ್ತಕ ಪರೀಕ್ಷೆಗಾಗಿ
ಹಾಗೂ ಪ್ರೋಫೆಶಾಲಾ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗಾಗಿ

ಕನ್ನಡ ವ್ಯಾಕರಣ

ಬಿ. ರವೀಶ್ ಕುಮಾರ್
ಕನ್ನಡ ಭಾಷಾ ಶಿಕ್ಷಕರು
ಸಂಖರಿ ಪ್ರೋಫೆಶಾಲೆ
ಕೇಗ್ರಳ್,
ಮೈಸೂರು ತಾಲೂಕು ಮತ್ತು ಜಿಲ್ಲೆ
570022
94489 58498

ಕನ್ನಡ ವರ್ಣಮಾಲೆ

1. ಕನ್ನಡ ವರ್ಣಮಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ಎಷ್ಟು ಅಕ್ಷರಗಳಿವೆ?

ಕನ್ನಡ ವರ್ಣಮಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು 49 ಅಕ್ಷರಗಳಿವೆ.

2. ಕನ್ನಡ ವರ್ಣಮಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಾನವಾಗಿ ಎಷ್ಟು ಬಗೆಯ ಅಕ್ಷರಗಳಿವೆ?

ಕನ್ನಡ ವರ್ಣಮಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಾನವಾಗಿ ಮೂರು ಬಗೆಯ ಅಕ್ಷರಗಳಿವೆ.

1. ಸ್ವರಗಳು

2. ವ್ಯಂಜನಗಳು

3. ಯೋಗವಾಹಗಳು

3. ಸ್ವರಗಳು ಎಂದರೇನು?

ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಉಚ್ಛರ ಮಾಡಲು ಬರುವ ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ‘ಸ್ವರಗಳು’ ಎನ್ನುವರು.

4. ಕನ್ನಡ ವರ್ಣಮಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ಎಷ್ಟು ಸ್ವರಗಳಿವೆ? ಅವು ಯಾವುವು?

ಕನ್ನಡ ವರ್ಣಮಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು 13 ಸ್ವರಗಳಿವೆ.

ಅವು ಯಾವುವೆಂದರೆ ಅ, ಆ, ಇ, ಈ, ಉ, ಊ, ಔ, ಏ, ಐ, ಒ, ಓ, ಔಿ.

5. ಸ್ವರಗಳಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ವಿಧಗಳಿವೆ? ಅವು ಯಾವುವು?

ಸ್ವರಗಳಲ್ಲಿ ಮೂರು ವಿಧಗಳಿವೆ. ಅವು ಯಾವುವೆಂದರೆ

1. ತ್ವಸ್ಯ ಸ್ವರಗಳು 2. ದೀಘರ್ ಸ್ವರಗಳು 3. ಪ್ಲುತ ಸ್ವರಗಳು

6. ತ್ವಸ್ಯ ಸ್ವರಗಳು ಎಂದರೇನು?

ಒಂದು ಮಾತ್ರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಉಚ್ಛರಿಸುವ ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ‘ತ್ವಸ್ಯ ಸ್ವರಗಳು’ ಎನ್ನುವರು.

7. ಕನ್ನಡ ವರ್ಣಮಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ಎಷ್ಟು ತ್ವಸ್ಯ ಸ್ವರಗಳಿವೆ? ಅವು ಯಾವುವು?

ಕನ್ನಡ ವರ್ಣಮಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು 6 ತ್ವಸ್ಯ ಸ್ವರಗಳಿವೆ.

ಅವು ಯಾವುವೆಂದರೆ ಅ, ಇ, ಉ, ಔ, ಏ, ಐ.

8. ದೀಘರ್ ಸ್ವರಗಳು ಎಂದರೇನು?

ಎರಡು ಮಾತ್ರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಉಚ್ಛರಿಸುವ ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ‘ದೀಘರ್ ಸ್ವರಗಳು’ ಎನ್ನುವರು.

9. ಕನ್ನಡ ವರ್ಣಮಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ಎಷ್ಟು ದೀಘರ್ ಸ್ವರಗಳಿವೆ? ಅವು ಯಾವುವು?

ಕನ್ನಡ ವರ್ಣಮಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು 7 ದೀಘರ್ ಸ್ವರಗಳಿವೆ.

ಅವು ಯಾವುವೆಂದರೆ ಅ, ಈ, ಉ, ಔ, ಏ, ಐ.

10. ಪ್ಲುತ ಸ್ವರಗಳು ಎಂದರೇನು?

ಮೂರು ಅಥವಾ ಹೆಚ್ಚು ಮಾತ್ರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಉಚ್ಛರಿಸುವ ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ‘ಪ್ಲುತ ಸ್ವರಗಳು’ ಎನ್ನುವರು.

11. ವ್ಯಂಜನಗಳು ಎಂದರೇನು?

ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಉಚ್ಛರ ಮಾಡಲು ಬಾರದ ಹಾಗೂ ಸ್ವರಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ಉಚ್ಛರ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ‘ವ್ಯಂಜನಗಳು’ ಎನ್ನುವರು.

12. ಕನ್ನಡ ವರ್ಣಮಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ಎಷ್ಟು ವ್ಯಂಜನಗಳಿವೆ? ಅವು ಯಾವುವು?

ಕನ್ನಡ ವರ್ಣಮಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು 34 ವ್ಯಂಜನಗಳಿವೆ. ಅವು ಯಾವುವೆಂದರೆ

ಕೌ, ಖೌ, ಗೌ, ಘೌ, ಜೌ

ಚೌ, ಭೌ, ಜೌ, ರ್ಯಾ, ಶ್ಯಾ,

ಟೌ, ತೌ, ದೌ, ಢೌ, ಣೌ,

ತ್ತೌ, ಥೌ, ದ್ಯೌ, ಧೌ, ನೌ.

ಪೌ, ಷೌ, ಬೌ, ಭೌ, ಮೌ.

ಯೌ, ರೌ, ಲೌ, ವೌ, ಶೌ, ಸೌ, ಹೌ, ಳೌ,

13. ವ್ಯಂಜನಗಳಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ವಿಧಗಳಿವೆ? ಅವು ಯಾವುವು?

ವ್ಯಂಜನಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡು ವಿಧಗಳಿವೆ. ಅವು ಯಾವುವೆಂದರೆ

1. ವಗೀರಯ ವ್ಯಂಜನಗಳು 2. ಅವಗೀರಯ ವ್ಯಂಜನಗಳು

14. ವಗೀರಯ ವ್ಯಂಜನಗಳು ಎಂದರೇನು?

ಅಕ್ಷರಗಳು ಉತ್ತಮಿಯಾಗುವ ಸ್ಥಾನಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಇದ್ದೆಂದು ಅಕ್ಷರಗಳಿಗೆ ಒಂದೊಂದು ವಗ್ರವಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಿರುವ ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ‘ವಗೀರಯ ವ್ಯಂಜನಗಳು’ ಎನ್ನುವರು.

15. ಕನ್ನಡ ವರ್ಣಮಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ಎಷ್ಟು ವಗೀರಯ ವ್ಯಂಜನಗಳಿವೆ? ಅವು ಯಾವುವು?

ಕನ್ನಡ ವರ್ಣಮಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು 25 ವಗೀರಯ ವ್ಯಂಜನಗಳಿವೆ. ಅವು ಯಾವುವೆಂದರೆ

ಕೌ, ಖೌ, ಗೌ, ಘೌ, ಜೌ

ಚೌ, ಭೌ, ಜೌ, ರ್ಯಾ, ಶ್ಯಾ,

ಟ್, ತ್, ದ್, ಧ್, ಣ್,
ತ್, ಧ್, ದ್, ಧ್, ನ್.
ಪ್, ಫ್, ಬ್, ಭ್, ಮ್.

16. ವಗೀರಯ ವ್ಯಂಜನಗಳನ್ನು ಎಷ್ಟು ಭಾಗಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಲಾಗಿದೆ? ಅವು ಯಾವುವು?

ವಗೀರಯ ವ್ಯಂಜನಗಳನ್ನು ಮೂರು ಭಾಗಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಲಾಗಿದೆ.

1. ಅಲ್ಪಪ್ರಾಣ ಅಕ್ಷರಗಳು 2. ಮಹಾಪ್ರಾಣ ಅಕ್ಷರಗಳು 3. ಅನುನಾಸಿಕ ಅಕ್ಷರಗಳು

17. ಅಲ್ಪಪ್ರಾಣ ಅಕ್ಷರಗಳು ಎಂದರೇನು?

ಕಡಿಮೆ ಉಸಿರಿನೊಡನೆ ಉಚ್ಛರಿಸುವ ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ‘ಅಲ್ಪಪ್ರಾಣ ಅಕ್ಷರಗಳು’ ಎನ್ನುವರು.

18. ಕನ್ನಡ ವರ್ಣಮಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ಎಷ್ಟು ಅಲ್ಪಪ್ರಾಣ ಅಕ್ಷರಗಳಿವೆ? ಅವು ಯಾವುವು?

ಕನ್ನಡ ವರ್ಣಮಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು **10** ಅಲ್ಪಪ್ರಾಣ ಅಕ್ಷರಗಳಿವೆ. ಅವು ಯಾವುವೆಂದರೆ

ಪ್ರತಿ ವರ್ಗದ ಒಂದನೆಯ ಮತ್ತು ಮೂರನೆಯ ಅಕ್ಷರಗಳಾದ ಕ್, ಗ್, ಚ್, ಜ್, ಟ್, ಡ್, ತ್, ದ್, ಪ್, ಭ್,

19. ಮಹಾಪ್ರಾಣ ಅಕ್ಷರಗಳು ಎಂದರೇನು?

ಹೆಚ್ಚು ಉಸಿರಿನೊಡನೆ ಉಚ್ಛರಿಸುವ ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ‘ಮಹಾಪ್ರಾಣ ಅಕ್ಷರಗಳು’ ಎನ್ನುವರು.

20. ಕನ್ನಡ ವರ್ಣಮಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ಎಷ್ಟು ಮಹಾಪ್ರಾಣ ಅಕ್ಷರಗಳಿವೆ? ಅವು ಯಾವುವು?

ಕನ್ನಡ ವರ್ಣಮಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು **10** ಮಹಾಪ್ರಾಣ ಅಕ್ಷರಗಳಿವೆ. ಅವು ಯಾವುವೆಂದರೆ ಪ್ರತಿ ವರ್ಗದ ಏರಡನೆಯ ಮತ್ತು ನಾಲ್ಕನೆಯ ಅಕ್ಷರಗಳಾದ ಶ್, ಫ್, ಥ್, ರ್, ತ್, ದ್, ಘ್, ಝ್, ಭ್,

21. ಅನುನಾಸಿಕ ಅಕ್ಷರಗಳು ಎಂದರೇನು?

ಮೂಗಿನ ಸಹಾಯದಿಂದ ಉಚ್ಛರಿಸುವ ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ‘ಅನುನಾಸಿಕ ಅಕ್ಷರಗಳು’ ಎನ್ನುವರು.

22. ಕನ್ನಡ ವರ್ಣಮಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ಎಷ್ಟು ಅನುನಾಸಿಕ ಅಕ್ಷರಗಳಿವೆ? ಅವು ಯಾವುವು?

ಕನ್ನಡ ವರ್ಣಮಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು **5** ಅನುನಾಸಿಕ ಅಕ್ಷರಗಳಿವೆ. ಅವು ಯಾವುವೆಂದರೆ ಪ್ರತಿ ವರ್ಗದ ಏದನೆಯ ಅಕ್ಷರವಾದ ಜ್, ಝ್, ಣ್, ನ್, ಮ್.

23. ಅವಗೀರಯ ವ್ಯಂಜನಗಳು ಎಂದರೇನು?

ಅಂತಸ್ಥವರ್ಣಗಳಾದ ಯ್, ವ್, ರ್, ಲ್, ಳ ಅಕ್ಷರಗಳು ಹಾಗೂ ಉಣಿ ವರ್ಣಗಳಾದ ಶ್, ಷ್, ಸ್, ಹ್ ಅಕ್ಷರಗಳು ಉತ್ತಮಿಯಾಗುವ ಸ್ಥಾನಗಳು ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗಿದ್ದು. ಅವನ್ನು ವಗೀರಕರಿಸಲಾಗಿದೆ ಕಾರಣ ಆ ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ‘ಅವಗೀರಯ ವ್ಯಂಜನಗಳು’ ಎನ್ನುವರು.

24. ಕನ್ನಡ ವರ್ಣಮಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಅವಗೀರಯ ವ್ಯಂಜನಗಳಿವೆ? ಅವು ಯಾವುವು?

ಕನ್ನಡ ವರ್ಣಮಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು **9** ಅವಗೀರಯ ವ್ಯಂಜನಗಳಿವೆ.

ಅವು ಯಾವುವೆಂದರೆ ಯ್, ರ್, ಲ್, ಳ್, ವ್, ಶ್, ಸ್, ಹ್, ಳ್,

25. ಯೋಗವಾಹಗಳು ಎಂದರೇನು?

ಸ್ವಂತತ್ವಾದ ಉಚ್ಛಾರವಿಲ್ಲದ ಸ್ವರದ ಮುಂದೆ ಬಂದಾಗ ಮಾತ್ರ ಉಚ್ಛಾರವಾಗುವ ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ‘ಯೋಗವಾಹಗಳು’ ಎನ್ನುವರು.

26. ಕನ್ನಡ ವರ್ಣಮಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಯೋಗವಾಹ ಅಕ್ಷರಗಳಿವೆ? ಅವು ಯಾವುವು?

ಕನ್ನಡ ವರ್ಣಮಾಲೆಯಲ್ಲಿ **2** ಯೋಗವಾಹ ಅಕ್ಷರಗಳಿವೆ. ಅವು ಯಾವುವೆಂದರೆ

1. ಅನುಸ್ವಾರ = ೦ 2. ವಿಸರ್ಗ = :

27. ಗುಣಿತಾಕ್ಷರಗಳು ಎಂದರೇನು? ಉದಾಹರಣೆ ಕೊಡಿ.

ವ್ಯಂಜನಗಳಿಗೆ ಸ್ವರಗಳು ಸೇರಿ ಆಗುವ ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ‘ಗುಣಿತಾಕ್ಷರಗಳು’ ಎನ್ನುವರು.

ವ್ಯಂಜನ	+ ಸ್ವರ	= ಗುಣಿತಾಕ್ಷರ
ಕ್	+ ಅ	= ಕೆ
ಕ್	+ ಆ	= ಕಾ
ಕ್	+ ಇ	= ಕಿ
ಕ್	+ ಈ	= ಕೀ
ಕ್	+ ಉ	= ಕು
ಕ್	+ ಊ	= ಕೊ
ಕ್	+ ಯು	= ಕೈ
ಕ್	+ ಏ	= ಕೆ
ಕ್	+ ಐ	= ಕೀ
ಕ್	+ ಊ	= ಕೈ

ಕ್ರ್	+ ಒ	= ಕೋ
ಕ್ರ್	+ ಓ	= ಕೋ
ಕ್ರ್	+ ಔ	= ಕೋ
ಕ್ರ್	+ ಅಂ	= ಕಂ
ಕ್ರ್	+ ಅಃ	= ಕಃ

28. ಸಂಯುಕ್ತಕರ ಎಂದರೇನು?

ಎರಡು ಅಥವಾ ಮೂರು ವ್ಯಂಜನಗಳು ನಡುವೆ ಸ್ವರವಿಲ್ಲದೆ ಸೇರಿ ಅವುಗಳ ಮುಂದೆ ಸ್ವರವು ಸೇರಿದರೆ ಅದನ್ನು ‘ಸಂಯುಕ್ತಕರ’ ಎನ್ನುವರು.

29. ಸಂಯುಕ್ತಕರದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಬಗೆಗಳಿವೆ? ಅವು ಯಾವುವು?

ಸಂಯುಕ್ತಕರದಲ್ಲಿ 2 ಬಗೆಗಳಿವೆ. 1. ಸಚಾತಿ ಸಂಯುಕ್ತಕರ 2. ವಿಚಾತಿ ಸಂಯುಕ್ತಕರ.

30. ಸಚಾತಿ ಸಂಯುಕ್ತಕರ ಎಂದರೇನು? ಉದಾಹರಣೆ ಕೊಡಿ.

ಬಂದೇ ಜಾತಿಯ ಎರಡು ವ್ಯಂಜನಗಳು ನಡುವೆ ಸ್ವರವಿಲ್ಲದೆ ಸೇರಿ ಅವುಗಳ ಮುಂದೆ ಸ್ವರವು ಸೇರಿದರೆ ಅದನ್ನು ‘ಸಚಾತಿ ಸಂಯುಕ್ತಕರ’ ಎನ್ನುವರು.

ಕ್ರ್ + ಕ್ರ್ + ಅ = ಕ್ರ್ ತ್ರ್ + ತ್ರ್ + ಅ = ತ್ರ್

ಉದಾ : ಅಪ್ತ್, ಅಕ್ತ್, ಅಷ್ಟ್, ಕಚ್ಚ್ ಇತ್ಯಾದಿ

31. ವಿಚಾತಿ ಸಂಯುಕ್ತಕರ ಎಂದರೇನು? ಉದಾಹರಣೆ ಕೊಡಿ.

ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಜಾತಿಯ ಎರಡು ಅಥವಾ ಮೂರು ವ್ಯಂಜನಗಳು ನಡುವೆ ಸ್ವರವಿಲ್ಲದೆ ಸೇರಿ ಅವುಗಳ ಮುಂದೆ ಸ್ವರವು ಸೇರಿದರೆ ಅದನ್ನು ‘ವಿಚಾತಿ ಸಂಯುಕ್ತಕರ’ ಎನ್ನುವರು.

ಷ್ರ್ + ಟ್ರ್ + ರ್ + ಅ = ಷ್ರ್ ಸ್ + ತ್ರ್ + ಅ = ಸ್ತ್ರ್

ಉದಾ : ಉಪ್ತ್, ಅಸ್ತ್, ಅಕ್ಷರ ಇತ್ಯಾದಿ

32. ವಹೋತ್ವತ್ತಿ ಸಾಫಾನಗಳು ಎಂದರೇನು? ಅವು ಯಾವುವು?

ವರ್ಣಮಾಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ಅಕ್ಷರಗಳು ಬಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗಿ ಉಚ್ಚರಿಸಲ್ಪಡುವ ಸಾಫಾನಗಳನ್ನು ‘ವಹೋತ್ವತ್ತಿ ಸಾಫಾನಗಳು’ ಎನ್ನುವರು.

1. ಕಂತ್ಯ ವರ್ಣಗಳು

2. ತಾಲವ್ಯ ವರ್ಣಗಳು

3. ಮೂರ್ಧನ್ಯ ವರ್ಣಗಳು

4. ದಂತ್ಯ ವರ್ಣಗಳು

5. ಓಪ್ಯ ವರ್ಣಗಳು

6. ಅನುಷಾಸಿಕ ವರ್ಣಗಳು

7. ಕಂತಾಲವ್ಯ ವರ್ಣಗಳು

8. ಕಂತಾಪ್ಯ ವರ್ಣಗಳು

9. ದಂತಾಪ್ಯ ವರ್ಣಗಳು

33. ಕಂತ್ಯ ವರ್ಣಗಳು ಎಂದರೇನು? ಅವು ಯಾವುವು?

ಕಂತದ ಸಹಾಯದಿಂದ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗುವ ವರ್ಣಗಳನ್ನು ‘ಕಂತ್ಯ ವರ್ಣಗಳು’ ಎನ್ನುವರು.

ಅವು ಯಾವುವೆಂದರೆ – ಅ, ಆ, ಕ, ಇ, ಗ, ಘ, ಜ, ಹ, ಈ, ಌ, ಈ, ಶ.

34. ತಾಲವ್ಯ ವರ್ಣಗಳು ಎಂದರೇನು? ಅವು ಯಾವುವು?

ತಾಲುವಿನ (ಅಂಗಳಿನ ಮುಂಭಾಗದ) ಸಹಾಯದಿಂದ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗುವ ವರ್ಣಗಳನ್ನು ‘ತಾಲವ್ಯ ವರ್ಣಗಳು’ ಎನ್ನುವರು.

ಅವು ಯಾವುವೆಂದರೆ – ಇ, ಈ, ಚ, ಇ, ಘ, ಜ, ರು, ಝಾ, ಯಾ, ಶ.

35. ಮೂರ್ಧನ್ಯ ವರ್ಣಗಳು ಎಂದರೇನು? ಅವು ಯಾವುವು?

ಮೂರ್ಧದ (ನಾಲಿಗೆಯ ಮೇಲಾಗು) ಸಹಾಯದಿಂದ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗುವ ವರ್ಣಗಳನ್ನು ‘ಮೂರ್ಧನ್ಯ ವರ್ಣಗಳು’ ಎನ್ನುವರು.

ಅವು ಯಾವುವೆಂದರೆ – ಮಿ, ಟಿ, ಠ, ಡ, ಥ, ಩, ರ, ಷ.

36. ದಂತ್ಯ ವರ್ಣಗಳು ಎಂದರೇನು? ಅವು ಯಾವುವು?

ದಂತದ (ಹಲ್ಲುಗಳ) ಸಹಾಯದಿಂದ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗುವ ವರ್ಣಗಳನ್ನು ‘ದಂತ್ಯ ವರ್ಣಗಳು’ ಎನ್ನುವರು. ಅವು ಯಾವುವೆಂದರೆ – ತ, ಥ, ದ, ಥ, ನ, ಲ, ಸ.

37. ಓಪ್ಯ ವರ್ಣಗಳು ಎಂದರೇನು? ಅವು ಯಾವುವು?

ಓಪ್ಯದ (ತುಟಿಗಳ) ಸಹಾಯದಿಂದ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗುವ ವರ್ಣಗಳನ್ನು ‘ಓಪ್ಯ ವರ್ಣಗಳು’ ಎನ್ನುವರು. ಅವು ಯಾವುವೆಂದರೆ – ಉ, ಉ, ಪ, ಫ, ಬ, ಭ, ಮ.

38. ಅನುಷಾಸಿಕ ವರ್ಣಗಳು ಎಂದರೇನು? ಅವು ಯಾವುವು?

ನಾಸಿಕದ (ಮೂಗಿನ) ಸಹಾಯದಿಂದ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗುವ ವರ್ಣಗಳನ್ನು ‘ಅನುಷಾಸಿಕ ವರ್ಣಗಳು’ ಎನ್ನುವರು. ಅವು ಯಾವುವೆಂದರೆ – ಜ, ಝಾ, ಣ, ನ, ಮ,

39. ಕಂತ ತಾಲಪ್ಪ ವರ್ಣಗಳು ಎಂದರೇನು? ಅವು ಯಾವುವು?

ಕಂತ ಮತ್ತು ತಾಲುಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ಉತ್ತರ್ಯಾಗುವ ವರ್ಣಗಳನ್ನು ‘ಕಂತತಾಲವ್ಯವರ್ಣಗಳು’ ಎನ್ನಬಹುದು. ಅವು ಯಾವುದೆಂದರೆ – ಐ, ಏ, ಈ.

40. ಕಂಠೋಪ್ಯ ವರ್ಣಗಳು ಎಂದರೇನು? ಅವು ಯಾವುವು?

కంఠ మత్తు ఓష్టగళ సహాయదింద ఉత్సత్తియాగువ వణాగళన్న ‘కంఠోష్ట వణాగళు’ ఎన్నవరు. అవు యాపువేందరే – ఒ, ఓ, ఓచి.

41. ದಂತೋಷ್ಯ ವರ್ಣಗಳು ಎಂದರೇನು? ಅವು ಯಾವುವು?

ದಂತ ಮತ್ತು ಓಪ್ಪಣಿಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗುವ ವರ್ಣವನ್ನು ‘ದಂತೋಪ್ಪಣಿ ವರ್ಣ’ ಎನ್ನಲಾಗುತ್ತದೆ.

42. ಕನ್ನಡ ವಣಿಕಮಾಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ಸಂಧಿಕರಗಳು ಯಾವುವು?

ಕನ್ನಡ ವರ್ಣಮಾಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ಸಂಧ್ಯಕರಗಳು ಇ ಮತ್ತು ಓ.

{ಅ+ಇ=ಅಯ್ (ಇ), ಅ+ಉ= ಅವ್ (ಇ)}

ಕನ್ನಡ ವರ್ಣಮಾಲೆ - 49

ಸ್ವರಗಳು - 13		ವ್ಯಂಜನಗಳು - 34			ಯೋಗವಾಹಗಳು - 2			
ಫೆಲ್ಲಾಗಿ ಹೇಳಬೇಕಾದ ವರ್ಣ	ಫೆಲ್ಲಾಗಿ ಹೇಳಬೇಕಾದ ವರ್ಣ	ಫೆಲ್ಲಾಗಿ ಹೇಳಬೇಕಾದ ವರ್ಣ	ವರ್ಗೀಕರಿಸಿ ವ್ಯಂಜನಗಳು	ವರ್ಗೀಕರಿಸಿ ವ್ಯಂಜನಗಳು	ವರ್ಗೀಕರಿಸಿ ವ್ಯಂಜನಗಳು	ವರ್ಗೀಕರಿಸಿ ವ್ಯಂಜನಗಳು		
ಅ	ಆ	ಇ	ವರ್ಗೀಕರಿಸಿ ವ್ಯಂಜನಗಳು					
25						ಎಂದಿನಿಂದಿ	ಎಂದಿನಿಂದಿ	
6	7		10	10	5	9	1	1
ಅ	ಆ		ಕ್ರಾಗ್	ಬ್ರಾಹ್ಮ	ಜ್ರಾ	ಯ್ರಾ	ಒ	:
ಇ	ಈ		ಚ್ರಾಜ್	ಧ್ರಾರ್ಥ್ರ	ಜ್ರಾ	ರ್ರಾ		
ಉ	ಊ		ಣ್ರಾಡ್	ರ್ರಾಧ್ರ್ರ	ಜ್ರಾ	ಲ್ರ್ರಾ		
ಈ	ಏ		ತ್ರಾದ್	ಧ್ರಾಧ್ರ	ನ್ರಾ	ವ್ರ್ರಾ		
ಎ	ಎ		ಪ್ರಾರ್ಭ	ಫ್ರಾಭ್	ಮ್ರಾ	ಶ್ರ್ರಾ		
ಒ	ಒ					ಷ್ರ್ರಾ		
ಔ	ಔ					ಸ್ರ್ರಾ		
						ಹ್ರ್ರಾ		
						ಳ್ರ್ರಾ		

ನಾಮಪದಗಳು

1. ಪದಗಳು ಎಂದರೇನು?

ಪ್ರತ್ಯೇಯಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು 'ಪದಗಳು' ಎನ್ನುವರು.

2. ಪದಗಳಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ವಿಧಗಳಿವೆ? ಅವು ಯಾವುವು?

ಪದಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡು ವಿಧಗಳಿವೆ. 1. ನಾಮಪದಗಳು 2. ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳು

3. ನಾಮಪದಗಳು ಎಂದರೇನು?

ನಾಮ ಪ್ರಕೃತಿ ಅಥವಾ ಪ್ರಾತಿಪದಿಕಗಳಿಗೆ ವಿಭಕ್ತಿ ಪ್ರತ್ಯೇಯಗಳು ಸೇರಿ ಆಗುವ ಪದಗಳನ್ನು 'ನಾಮಪದಗಳು' ಎನ್ನುವರು.

ನಾಮ ಪ್ರಕೃತಿ ಅಥವಾ ಪ್ರಾತಿಪದಿಕ + ವಿಭಕ್ತಿ ಪ್ರತ್ಯೇಯಗಳು = ನಾಮಪದಗಳು

4. ನಾಮಪ್ರಕೃತಿ / ಪ್ರಾತಿಪದಿಕ ಎಂದರೇನು?

ನಾಮಪದದ ಮೂಲರೂಪಕ್ಕೆ 'ನಾಮ ಪ್ರಕೃತಿ / ಪ್ರಾತಿಪದಿಕ' ಎನ್ನುವರು.

5. ನಾಮಪ್ರಕೃತಿ ಎಂದರೇನು?

ಮನಃ ವಿಭಜಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದ ಮೂಲಶಬ್ದಗಳನ್ನು 'ನಾಮ ಪ್ರಕೃತಿಗಳು' ಎನ್ನುವರು.

ಉದಾಹರಣೆ : ಹೂ, ಮರ, ಹೊಸ, ಕರಿ ಇತ್ಯಾದಿ.

6. ಪ್ರಾತಿಪದಿಕ ಎಂದರೇನು?

ಅರ್ಥವಿರುವ ಆದರೆ ಪ್ರತ್ಯೇಯವು ಧಾತುವು ಅಲ್ಲದ ಶಬ್ದವನ್ನು ಪ್ರಾತಿಪದಿಕ ಎನ್ನುವರು.

ಉದಾಹರಣೆ : ಹೂಮಾಲೆ, ಮರಗೆಲಸ, ಹೊಸದು, ಕರಿಕ ಇತ್ಯಾದಿ.

7. ವಿಭಕ್ತಿ ಎಂದರೇನು?

ನಾಮವಾಚಕಗಳ ವಾಕ್ಯ ಸಂಬಂಧದ ಅರ್ಥವಿಶೇಷಗಳನ್ನು ವಿಭಾಗಿಸಿಕೊಡುವುದಕ್ಕೆ 'ವಿಭಕ್ತಿ' ಎನ್ನುವರು.

8. ವಿಭಕ್ತಿ ಪ್ರತ್ಯೇಯಗಳು ಎಂದರೇನು?

ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗವಾಗುವ ನಾಮಪದದ ಹಾಗೂ ವಾಕ್ಯಾರ್ಥಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧ ಕಲ್ಪಿಸಿ ಕೊಡುವ ಪ್ರತ್ಯೇಯಗಳನ್ನು 'ವಿಭಕ್ತಿ ಪ್ರತ್ಯೇಯಗಳು' ಎನ್ನುವರು.

9. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ವಿಭಕ್ತಿ ಪ್ರತ್ಯೇಯಗಳಿವೆ? ಅವು ಯಾವುವು?

ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ 7 ವಿಭಕ್ತಿ ಪ್ರತ್ಯೇಯಗಳಿವೆ.

ಕ್ರ. ಸಂ.	ವಿಭಕ್ತಿಯ ಹೆಸರು	ಹಳಗನ್ನಡದ ವಿಭಕ್ತಿ ಪ್ರತ್ಯೇಯ	ಹೊಸಗನ್ನಡದ ವಿಭಕ್ತಿ ಪ್ರತ್ಯೇಯ	ಕಾರಕಾರ್ಥ
1	ಪ್ರಥಮಾ ವಿಭಕ್ತಿ	ಮ್ಯಾ	ಉ	ಕತ್ತರಿಧರ್
	ಸಂಬೋಧನಾ ವಿಭಕ್ತಿ	ಆ / ಏ	ಆ / ಏ	ಅಭಿಮುಖೀಕರಣ
2	ದ್ವಿತೀಯಾ ವಿಭಕ್ತಿ	ಅಮ್ಯಾ	ಅನ್ನು	ಕಮಾರಧರ್
3	ತೃತೀಯಾ ವಿಭಕ್ತಿ	ಇಮ್ಯಾ	ಇಂದ	ಕರಣಾರ್ಥ
4	ಚತುರ್ಥೀ ವಿಭಕ್ತಿ	ಗೆ/ಇಗೆ/ಕೆ/ಕ್ಕೆ	ಗೆ/ಇಗೆ/ಕೆ/ಕ್ಕೆ	ಸಂಪ್ರದಾನ
5	ಪಂಚಮೀ ವಿಭಕ್ತಿ	ಅತ್ತೆಂ	ದೆಸೆಯಿಂದ	ಅಪಾದಾನ
6	ಷಟ್ತೀ ವಿಭಕ್ತಿ	ಅ	ಅ	ಸಂಬಂಧ
7	ಸಪ್ತಮೀ ವಿಭಕ್ತಿ	ಒಳ್ಳೆ	ಅಲ್ಲಿ	ಅಧಿಕರಣ

10. ನಾಮ ವಾಚಕಗಳು ಎಂದರೇನು?

ವ್ಯಕ್ತಿ, ಪ್ರಾಣಿ, ಗಿಡಮರ ಮತ್ತು ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವ, ಅವುಗಳ ಗುಣ ಸ್ಥಫಾವಗಳನ್ನು ಹೇಳುವ ಹಾಗೂ ಕಾಲ, ಸಾಫಾನ, ಅಳತೆ, ತೂಕ, ಸಂಖ್ಯೆಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ವ್ಯವಹಾರದ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು 'ನಾಮವಾಚಕಗಳು' ಎನ್ನುವರು.

11. ನಾಮ ವಾಚಕಗಳಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ವಿಧಗಳಿವೆ? ಅವು ಯಾವುವು?

1. ವಸ್ತು ವಾಚಕಗಳು	2. ಗುಣವಾಚಕ	3. ಸಂಖ್ಯೆ ವಾಚಕ
4. ಪರಿಮಾಣ ವಾಚಕ	5. ಪ್ರಕಾರ ವಾಚಕ	6. ದಿಗ್ಂಜಕಗಳು
7. ಭಾವನಾಮಗಳು	8. ಸರ್ವನಾಮಗಳು	

12. ವಸ್ತು ವಾಚಕಗಳು ಎಂದರೇನು?

ವಸ್ತುಗಳ ಹೆಸರನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ನಾಮ ಪ್ರಕೃತಿಗಳನ್ನು 'ವಸ್ತು ವಾಚಕ' ಎನ್ನುವರು.

13. ವಸ್ತು ವಾಚಕಗಳಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ವಿಧ? ಅವು ಯಾವುವು?

ವಸ್ತು ವಾಚಕಗಳಲ್ಲಿ ಮೂರು ವಿಧ. 1. ಅಂಕಿತನಾಮ 2. ರೂಢನಾಮ 3. ಅನ್ವಯಾನಾಮ

14. ಅಂಕಿತನಾಮ ಎಂದರೇನು? ಉದಾಹರಣೆ ಕೊಡಿ.

ಪ್ರತ್ಯೇಕ ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಕರೆಯುವ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು 'ಅಂಕಿತನಾಮ' ಎನ್ನುವರು.

ಉದಾಹರಣೆ : ಸಹದೇವ, ಧರ್ಮರಾಯ, ರಾಹುಲ, ಕಮಲಾಕ್ಷ ಇತ್ಯಾದಿ.

15. ರೂಢನಾಮ ಎಂದರೇನು? ಉದಾಹರಣೆ ಕೊಡಿ.

ರೂಧಿಯಿಂದ ಹೇಳಿಕೊಂಡು ಬಂದ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು 'ರೂಢನಾಮ' ಎನ್ನುವರು.

ಉದಾಹರಣೆ : ನದಿ, ಪರ್ವತ, ಶಾರು, ಮನುಷ್ಯ, ದೇಶ ಇತ್ಯಾದಿ.

19. ಅನ್ನಧರ್ಷನಾಮ ಎಂದರೇನು? ಉದಾಹರಣೆ ಕೊಡಿ.

ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಗುಣ ಸ್ವಭಾವಾದಿ ವಿಶೇಷವಾದ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು 'ಅನ್ನಧರ್ಷನಾಮ' ಎನ್ನುವರು'

ಉದಾಹರಣೆ : ವ್ಯಾಪಾರಿ, ವಿದ್ವಾಂಸ, ವಿಚ್ಯಾನಿ, ಮಾಜಾರಿ ಇತ್ಯಾದಿ.

20. ಗುಣವಾಚಕ ಎಂದರೇನು? ಉದಾಹರಣೆ ಕೊಡಿ.

ನಾಮವಾಚಕಗಳ ಗುಣಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವ ಪದಗಳನ್ನು 'ಗುಣವಾಚಕ' ಎನ್ನುವರು.

ಉದಾಹರಣೆ : ಒಳ್ಳೆಯ, ಕಟ್ಟಿ, ದೊಡ್ಡದು, ಹಳತು ಇತ್ಯಾದಿ

21. ಸಂಖ್ಯಾವಾಚಕ ಎಂದರೇನು? ಉದಾಹರಣೆ ಕೊಡಿ.

ಸಂಖ್ಯೀಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಪದಗಳನ್ನು 'ಸಂಖ್ಯಾ ವಾಚಕ' ಎನ್ನುವರು.

ಉದಾಹರಣೆ : ಹನ್ನೆರಡು, ಇವತ್ತು, ಎಂಬತ್ತು ಇತ್ಯಾದಿ

22. ಸಂಖ್ಯೀಯ ವಾಚಕ ಎಂದರೇನು? ಉದಾಹರಣೆ ಕೊಡಿ.

ಸಂಖ್ಯೀಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಹೇಳುವ ಪದಗಳನ್ನು ಸಂಖ್ಯೀಯ ವಾಚಕಗಳು ಎನ್ನುವರು.

ಉದಾಹರಣೆ : ಹನ್ನೆರಡನೆಯ, ಎಂಬತ್ತನೆಯ, ಮೂವರು ಇತ್ಯಾದಿ.

23. ಪರಿಮಾಣ ವಾಚಕ ಎಂದರೇನು? ಉದಾಹರಣೆ ಕೊಡಿ.

ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಪದಗಳನ್ನು 'ಪರಿಮಾಣ ವಾಚಕ' ಎನ್ನುವರು.

ಉದಾಹರಣೆ : ಅಷ್ಟು, ಇಷ್ಟು, ಎಷ್ಟು, ಹಲವು, ಕೆಲವು, ಅನಿತು, ಇನಿತು ಇತ್ಯಾದಿ

24. ಪ್ರಕಾರ ವಾಚಕ ಎಂದರೇನು? ಉದಾಹರಣೆ ಕೊಡಿ.

ರೀತಿಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಪದಗಳನ್ನು 'ಪ್ರಕಾರ ವಾಚಕ' ಎನ್ನುವರು.

ಉದಾಹರಣೆ : ಇಂತಹ, ಎಂತಹದು, ಹಾಗೆ, ಹೀಗೆ ಹೇಗೆ ಇತ್ಯಾದಿ

25. ದಿಗ್ಂಜಕಗಳು ಎಂದರೇನು? ಉದಾಹರಣೆ ಕೊಡಿ.

ದಿಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಪದಗಳನ್ನು 'ದಿಗ್ಂಜಕಗಳು' ಎನ್ನುವರು

ಉದಾಹರಣೆ : ಮೂಡಣ, ತೆಂಕಣ, ಪಡುವಣ, ಈಶಾನ್ಯ, ಆಗ್ನೇಯ, ಮೂರ್ವ, ಮೇಲೆ, ಕೆಳಗೆ ಇತ್ಯಾದಿ

26. ಭಾವನಾಮಗಳು ಎಂದರೇನು? ಉದಾಹರಣೆ ಕೊಡಿ.

ಒಂದು ವಸ್ತುವಿನ ಗುಣಸ್ವಭಾವಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ನಾಮವಾಚಕಗಳನ್ನು 'ಭಾವನಾಮಗಳು' ಎನ್ನುವರು.

ಉದಾಹರಣೆ : ಕೆಂಪು, ಹಿರಿಮು, ಆಟ, ನೋಟ, ಬಿಳಿಮು, ಬಡತನ, ಸಿರಿತನ, ಇತ್ಯಾದಿ.

ಸರ್ವನಾಮಗಳು

1. ಸರ್ವನಾಮಗಳು ಎಂದರೇನು?

ನಾಮಪದಗಳ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಅವುಗಳ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾಗಿ ಬಳಸುವ ಪದಗಳನ್ನು 'ಸರ್ವನಾಮಗಳು' ಎನ್ನುವರು.

2. ಸರ್ವನಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ವಿಧಗಳಿವೆ? ಅವು ಯಾವುವು?

ಸರ್ವನಾಮಗಳಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ವಿಧಗಳಿವೆ.

1. ಮುರುಷಾಧರಕ ಸರ್ವನಾಮಗಳು

2. ಆತ್ಮಧರಕ ಸರ್ವನಾಮಗಳು

3. ಪ್ರಶ್ನಾಧರಕ ಸರ್ವನಾಮಗಳು

4. ನಿದೇಶನಾತ್ಮಕ ಸರ್ವನಾಮಗಳು

3. ಮುರುಷಾಧರಕ ಸರ್ವನಾಮಗಳು ಯಾವುವು?

ವಿವರಣೆ	ಮರುಪ	ವರ್ಕವಚನ	ಬಹುವಚನ
ಮಾತನಾಡುವ ವ್ಯಕ್ತಿ	ಉತ್ತಮ ಮರುಪ	ನಾನು	ನಾವು
ಯಾರೋಡನೆ	ಮಧ್ಯಮ ಮರುಪ	ನೀನು	ನೀವು
ಮಾತನಾಡುತ್ತಿರುವೆನೋ ಆ ವ್ಯಕ್ತಿ	ಪ್ರಥಮ ಮರುಪ ಮಲ್ಲಿಂಗ ಸ್ತ್ರೀ ಲಿಂಗ ನಮಂಸಕ ಲಿಂಗ	ಅವನು/ಇವನು ಅವಳು/ಇವಳು ಅದು/ಇದು	ಅವರು/ಇವರು ಅವರು/ಇವರು ಅವು/ಇವು

4. ಆತ್ಮಾರ್ಥಕ ಸರ್ವನಾಮಗಳು ಯಾವುವು?

ವ್ಯಕ್ತಿ ಅರ್ಥವಾ ವಸ್ತುವಿನ ಸ್ವಂತಕ್ಕೆ ಅನ್ವಯಿಸಬಹುದಾದ ಪ್ರಥಮ ಮರುಷ ಸರ್ವನಾಮ ಪದಗಳನ್ನು ‘ಆತ್ಮಾರ್ಥಕ ಸರ್ವನಾಮಗಳು’ ಎನ್ನುವರು.

ಏಕವಚನ : ತಾನು, ತನ್ನ. ಬಹುವಚನ : ತಾವು, ತಮ್ಮ.

5. ಪ್ರಶ್ನಾರ್ಥಕ ಸರ್ವನಾಮಗಳು ಯಾವುವು?

ವ್ಯಕ್ತಿ, ವಸ್ತುಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಿಂತೆ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಕೇಳುವಾಗ ಒಳಸುವ ಪದಗಳನ್ನು ‘ಪ್ರಶ್ನಾರ್ಥಕ ಸರ್ವನಾಮಗಳು’ ಎನ್ನುವರು

ಯಾರು, ಏನು, ಯಾವುದು, ಯಾವನು, ಯಾವಳು, ಯಾವುವು ಇತ್ಯಾದಿ

6. ನಿದೇಶಾತ್ಮಕ ಸರ್ವನಾಮಗಳು ಯಾವುವು?

ವ್ಯಕ್ತಿ ವಸ್ತುಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಿಂತೆ ನಿದೇಶನ ನೀಡಲು ಒಳಸುವ ಪದಗಳನ್ನು ‘ನಿದೇಶಾತ್ಮಕ ಸರ್ವನಾಮಗಳು’ ಎನ್ನುವರು.

ಆ, ಈ, ಆತ, ಆಕೆ, ಈತ, ಈಕೆ.

ಪದಗಳು

1. ಪದ ರಚನೆ ಹೇಗೆ ಆಗುತ್ತದೆ? ಉದಾಹರಣೆ ಕೊಡಿ.

ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ಅರ್ಥವಲ್ಲಾಗಿ ಜೋಡಿಸಿದಾಗ ಪದರಚನೆ ಆಗುತ್ತದೆ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಒಂದೇ ಅಕ್ಷರವೂ ಪದವೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.

ಉದಾ : ಆ ಮನೆ, ಈ ತೋಟ ಇಲ್ಲಿರುವ ಆ, ಈ ಎಂಬ ಅಕ್ಷರಗಳು ಪದಗಳೇ ಆಗಿರುತ್ತವೆ.

2. ದೇಶ್ಯ ಪದಗಳು ಎಂದರೇನು? ಉದಾಹರಣೆ ಕೊಡಿ.

ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿರುವ ಮೂಲಪದಗಳನ್ನು (ಶುಧ್ಯ ಕನ್ನಡ ಪದಗಳನ್ನು) ‘ದೇಶ್ಯ ಪದಗಳು’ ಎನ್ನುವರು.

ಉದಾಹರಣೆ :

ಅಂಗಾಂಗಳು : ಕ್ಷೀ, ತಲೆ, ಹೊಟ್ಟಿ, ಕಾಲು, ಬೆನ್ನು ಇತ್ಯಾದಿ.

ಸಂಬಂಧ ವಾಚಕಗಳು : ಅಪ್ಪ, ಅಮ್ಮ, ಅಜ್ಞ, ಅಜ್ಞಿ, ಬೆಕ್ಕಪ್ಪ, ಮಾವ, ಭಾವ, ಅಣ್ಣ, ತಂಗಿ, ತಮ್ಮ ಇತ್ಯಾದಿ.

ಪ್ರಾಣಿಗಳು : ಇಲಿ, ಹಾವ, ಎತ್ತು, ಎಮ್ಮೆ, ದನ, ಕೋಳಿ ಇತ್ಯಾದಿ.

ಪದಾರ್ಥಗಳು : ಬಾಗಿಲು, ಉಪ್ಪು, ಹಾಲು, ಜಿಲಕ ಇತ್ಯಾದಿ.

ಸರ್ವನಾಮಗಳು : ನಾನು, ಅವನು, ನೀನು, ಅವಳು, ಅದು, ಅವು, ಅವರು ಇತ್ಯಾದಿ.

ಸಂಖ್ಯಾವಾಚಕಗಳು : ಒಂದರಿಂದ ಒಂಬ್ಯೆನ್ನೂರ ಹೊಂಬತ್ತೊಂಬತ್ತರ ವರೆಗಿನ ಸಂಖ್ಯೆಗಳು.

ಧಾತುಗಳು : ತಿನ್ನು, ಹೊಗು, ಕೇಳು, ಬಿಡು ಇತ್ಯಾದಿ.

3. ಅನ್ನದೇಶ್ಯ ಪದಗಳು ಎಂದರೇನು? ಉದಾಹರಣೆ ಕೊಡಿ.

ಸಂಸ್ಕೃತ, ಪ್ರಾಕೃತ ಭಾಷೆಯ ಪದಗಳನ್ನು ಹೊರತು ಪಡಿಸಿ ಇತರ ಭಾಷೆಗಳಿಂದ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಗೆ ಬಂದ ಪದಗಳನ್ನು ‘ಅನ್ನದೇಶ್ಯ ಪದಗಳು’ ಎನ್ನುವರು.

ಉದಾಹರಣೆ :

ಗ್ರೇಕ್ ಮತ್ತು ರೋಮನ್ ಭಾಷೆಯಿಂದ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಬಂದ ಪದಗಳು : ದಮ್ಮಿ, ದಮಡಿ, ದಮ್ಮು, ದೀನಾರ, ಗದ್ಯಾಣ ಇತ್ಯಾದಿ.

ಪಾಸಿಕ (ಪಷಿಂಯನ್) ಭಾಷೆಯಿಂದ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಬಂದ ಪದಗಳು : ಅಬಕಾರಿ, ರಸ್ತೆ, ದವಾಶಿಾನೆ, ಚೌಕಾಷಿ, ಜಮೀನು, ಅಜಮಾಯಿಷಿ, ಆಮದು, ದಲ್ಲಾಳಿ ಇತ್ಯಾದಿ.

ಅರಬೀ (ಅರೇಬಿಕ್) ಭಾಷೆಯಿಂದ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಬಂದ ಪದಗಳು : ಅಮಾನತು, ಅಸಲು, ಇನಾಮು, ಕಾಯ್ದು, ಗಲೀಜು, ತಕರಾರು, ತರಬೇತು, ನಕಲಿ ಇತ್ಯಾದಿ.

ಪೋರ್ಚುಗೀಸ್ ಭಾಷೆಯಿಂದ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಬಂದ ಪದಗಳು : ಮೇಜು, ತಂಬಾಕು, ಅನಾನಸು, ಸಾಬೂನು, ಆಸ್ತ್ರೆ, ಚೊಂಬು, ಚೂ, ಇಸ್ತಿ, ರಸಿದಿ ಇತ್ಯಾದಿ.

ಲಂಡೂ ಭಾಷೆಯಿಂದ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಬಂದ ಪದಗಳು : ಕಿಮ್ಮತು, ತಾರೀಖು, ತಾಲೂಕು, ಅಹವಾಲು, ಇಲಾಖೆ, ದಜೆ, ಬಂದೂಕು, ರುಜು, ಶುರು, ಶಾಮೀಲು ಇತ್ಯಾದಿ.

ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನಿ ಭಾಷೆಯಿಂದ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಬಂದ ಪದಗಳು : ಅಚ್ಚ, ಕಚ್ಚೆರಿ, ಕಾಶಿಫಾನೆ, ಸಲಾಮು, ದಬಾರು, ಕುಚ್ಚ, ಕಾಗದ, ಹುಕುಂ ಇತ್ಯಾದಿ.

ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷೆಯಿಂದ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಬಂದ ಪದಗಳು : ಬಸ್ಸು, ಕಾರು, ಕಾಲೀಜು, ಲೈಟ್‌ಪು, ಪೆನ್ನು ಇತ್ಯಾದಿ.

4. ತತ್ಸಮ ಪದಗಳು ಎಂದರೇನು? ಉದಾಹರಣೆ ಕೊಡಿ.

ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯ ಪದಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಬಳಸುವಾಗ ಯಾವುದೇ ಬದಲಾವಣೆ ಮಾಡದೆ ಹಾಗೆಯೇ ಬಳಸಿದರೆ ಅಂತಹ ಪದಗಳನ್ನು ‘ತತ್ಸಮ ಪದಗಳು’ ಎನ್ನುವರು. (ತತ್ = ಅದಕ್ಕೆ (ಸಂಸ್ಕೃತಕ್ಕೆ), ಸಮ = ಸಮಾನ. ತತ್ + ಸಮ = ತತ್ಸಮ)

ಉದಾಹರಣೆ : ರಾಮ, ವಸಂತ, ಸೋಮ, ಚಂದ್ರ, ಗ್ರಹ, ಶ್ರೀ, ಶ್ರೀ, ಭುವನ, ಶ್ರುತಿ ಕಾವ್ಯ ಪಶು ಇತ್ಯಾದಿ

5. ತಧ್ವವ ಪದಗಳು ಎಂದರೇನು? ಉದಾಹರಣೆ ಕೊಡಿ.

ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯ ಪದಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಬಳಸುವಾಗ ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪ ಅಥವಾ ಮೊಣ ಬದಲಾವಣೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಳಸಿದರೆ ಅಂತಹ ಪದಗಳನ್ನು ‘ತಧ್ವವ’ ಎನ್ನುವರು. (ತತ್ = ಅದರಿಂದ (ಸಂಸ್ಕೃತದಿಂದ), ಭವ = ಹುಟ್ಟಿದ್ದು. ತತ್ + ಭವ = ತಧ್ವವ)

ಉದಾಹರಣೆ :

ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪ ಬದಲಾವಣೆಗೊಂಡ ಪದಗಳು :

ತತ್ಸಮ > ತಧ್ವವ	ತತ್ಸಮ > ತಧ್ವವ	ತತ್ಸಮ > ತಧ್ವವ
---------------	---------------	---------------

ಶ್ರೀ > ಸೀ	ಶೀರ > ಸಿರ	ಕಲಶ > ಕಳಸ
-----------	-----------	-----------

ಅಂಕುಶ > ಅಂಕುಸ	ವರ್ಣ > ವರುಸ	ಇತ್ಯಾದಿ
---------------	-------------	---------

ಮೊಣ ಬದಲಾವಣೆಗೊಂಡ ಪದಗಳು :

ತತ್ಸಮ > ತಧ್ವವ	ತತ್ಸಮ > ತಧ್ವವ	ತತ್ಸಮ > ತಧ್ವವ
---------------	---------------	---------------

ದ್ಯುತ > ಜೂಜು	ವಂಧ್ಯಾ > ಬಂಜೆ	ವಿದ್ಯಾಧರ > ಬಿಜ್ಞೋದರ
--------------	---------------	---------------------

ಪೃಥಾವಿ > ಬೇಸಗೆ	ಕುತಾರ > ಕೊಡಲಿ	ಪಾದುಕಾ > ಹಾವುಗೆ
----------------	---------------	-----------------

ಅಕ್ರ > ಏಕ್ ಇತ್ಯಾದಿ		
--------------------	--	--

ತತ್ಸಮ > ತಧ್ವವ	ತತ್ಸಮ > ತಧ್ವವ	
---------------	---------------	--

ವರ್ಣ > ವರುಷ	ಶ್ರೀ > ಸಿರಿ	
-------------	-------------	--

ರಾಜ > ರಾಯ	ವೀರ > ಬೀರ	
-----------	-----------	--

ಭಕ್ತ > ಬಕುತ	ವಿಜ್ಞಾಪನೆ	> ಬಿನ್ನಹ
-------------	-----------	----------

ದಿಶಾ > ದಸೆ	ಚಂದ್ರ	> ಚಂದಿರ
------------	-------	---------

ಸುಧಾ > ಸೊದೆ	ಸಾಮಂತ	> ಸಾವಂತ
-------------	-------	---------

ತಟ > ತಡಿ	ಪೃಷ್ಟಿ	> ಮೊಡವಿ
----------	--------	---------

ಪಟ್ಟಣ > ಪತ್ತನ	ಸಕಲ	> ಸಕಳ
---------------	-----	-------

ದರ್ಶನ > ದರುಶನ	ವಸತಿ	> ಬಸದಿ (ಬಸಿ)
---------------	------	--------------

ಕೇರಿಂ > ಕೇರುತಿ	ಅಗ್ನಿ	> ಅಗ್ನಿ
----------------	-------	---------

ರಳ ಕುಳ ಕ್ಷಣಗಳು

1. ಕ್ಷಣ ಎಂದರೇನು?

ಸಂಸ್ಕೃತದ ‘ಲ’ ಕಾರಕ್ಕೆ ಬದಲು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬರುವ ‘ಳ’ ಕಾರವನ್ನು ‘ಕ್ಷಣ’ ಎನ್ನುವರು.

ಉದಾ :- ಜಲ > ಜಳ, ಮಂಗಲ > ಮಂಗಳ, ಪಿಂಗಲ > ಪಿಂಗಳ

2. ರಳ ಎಂದರೇನು?

ಹಳಗನ್ನಡದ ವರ್ಣಮಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ‘ಳ’ ಕಾರವನ್ನು ರಳ ಎನ್ನುವರು.

ಉದಾ:- ಸೂಳ್ಳ = ಸರದಿ

3. ಕುಳ ಎಂದರೇನು?

ಕನ್ನಡ ವರ್ಣಮಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಹಜವಾಗಿರುವ ‘ಳ’ ಕಾರವನ್ನು ‘ಕುಳ’ ಎನ್ನುವರು.

ಉದಾ :- ಎಳ = ಬೆಳ್ಕೆ, ಕೆಳ = ಪೆಕ್ಕಾಗು,

4. ರೇಖ ಎಂದರೇನು?

ಕನ್ನಡ ವರ್ಣಮಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಹಜವಾಗಿರುವ ‘ರ’ ಕಾರವನ್ನು ‘ರೇಖ’ ಎನ್ನುವರು.

ಉದಾ :- ಏರು = ಹತ್ತು, ಅರಿ = ತಿಳಿ, ಮೋರೆ = ಪೂರ್ಣನೆ, ತೋರೆ = ಹೊಳೆ

5. ಶರ್ಕಟ ರೇಖ ಎಂದರೇನು?

ಹಳಗನ್ನಡ ವರ್ಣಮಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಬಂಡಿ ಆಕಾರದ ‘ಇ’ ಕಾರನ್ನು ‘ಶರ್ಕಟ ರೇಖ’ ಎನ್ನುವರು.

ಉದಾ :- ಏಳ್ಳ = ಗಾಯ, ಅಳ್ಳ = ಕತ್ತರಿಸು, ಮೋಳ್ಳ = ಗೋಳಾಟ,

ತೊಳ್ಳ = ಬಿಡು.

ದ್ವಿರುಕ್ತಿಗಳು

ದ್ವಿರುಕ್ತಿ ಎಂದರೇನು?

ಒಂದು ವಿಶೇಷಾರ್ಥವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಒಂದು ಪದವನ್ನೋ ಅಥವಾ ಒಂದು ವಾಕ್ಯವನ್ನೋ ಅವಕಾಶ ಅಥವಾ ಬಿಡುವ ಇಲ್ಲದೆ ಏರಡು ಸಲ ಪ್ರಯೋಗಿಸುವುದನ್ನು ‘ದ್ವಿರುಕ್ತಿ’ ಎನ್ನುವರು. (ದ್ವಿ = ಏರಡು, ರುಕ್ತಿ = ಮಾತು)

ದ್ವಿರುಕ್ತಿಯನ್ನು ಬಳಸುವ ಸಂದರ್ಭಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಣೆಗಳ ಮೂಲಕ ತಿಳಿಸಿ.

1. ಉತ್ಸಾಹ :- ಹೌದುಹೌದು ನಾನೇ ಗೆದ್ದ್ದ, ನಿಲ್ಲನಿಲ್ಲ ನಾನೂ ಬರುವೆ.

ಬಂದೆಬಂದೆ

2. ಆಧಿಕ್ಯ :- ದೊಡ್ಡದೊಡ್ಡ ಹಣ್ಣಿಗಳು. ಹೆಚ್ಚುಹೆಚ್ಚು ಜನ.

3. ವೀಪ್ಸೆ(ಪ್ರತಿಯೊಂದು):- ಮನೆಮನೆ ಗೊತ್ತಿ. ಕೇರಿಕೇರಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಲೆದರು.
ಉರೂರು ತಿರುಗು.

ಉರೂರಿಗೆ ಶಾಲೆ ವಾಚನಾಲಯಗಳಿವೆ

4. ಕೋಪ :- ಎಲಾ ಮೂರ್ಖ ನಿಲ್ಲನಿಲ್ಲ. ಎಲೇವಲೇ ಹೋಗಬೇಡ.

5. ಸಂಘರ್ಷ :- ಬನ್ನಿಬನ್ನಿ ಕುಲೀತುಕೊಳ್ಳು. ಹತ್ತಿರಹತ್ತಿರ ಬಾ. ಅಗೋಳಗೋಳ

6. ಆಷ್ಟಯ್ಯ :- ಅಬ್ಬಾಬ್ಬಾ! ಎಂಥ ರಮ್ಯ ದೃಶ್ಯ. ಅಹಹಾ! ಅವನ ಆಟ ಅದ್ಭುತ

7. ಆಕ್ಷೇಪ :- ಬೇಡಬೇಡ ಕೊಡಬೇಡ. ನಡನಡ ಸುಮ್ಮನೆ.

8. ಹಷ್ಟ :- ಅಮ್ಮಾಅಮ್ಮಾ, ಇದು ನಾನು ಬರೆದ ಜಿತ್ತೆ

9. ಸಮೃತಿ (ಒಪ್ಪಿಗೆ):- ಅಗಲಿಗಳಲ್ಲಿ ನೀವು ಬಂದುದು ಸಂಕೋಷ.

10. ತ್ವರೆ (ಅವಸರ):- ಬೇಗಬೇಗ ಓಡು, ನಡನಡ ಬೇಗ. ಓಡುಓಡು

11. ದುಃಖ :- ಅಯ್ಯೋಅಯ್ಯೋ, ಹೀಗೆಕಾಯಿತು? ದೇವರೆದೇವರೇ ಇನ್ನು ಷಿನು ಗತಿ.

12. ಆವೃತ್ತಿ :- ಸೋಡಿಸೋಡಿ ನಕ್ಕನು.

13. ಭಯ :- ಹಾವುಹಾವು, ಕೆಟ್ಟಿಕೆಟ್ಟೆ, ಬೆಂಕಿಬೆಂಕಿ.

14. ಭಶ್ವನ :- ದುರುಳಾದುರುಳಾ, ಇದು ಲಾಕ್ಕಾಗೇಹಕ್ಕಿದು, ವಿಪಮವಿಷನ್ನಾಕ್ಕಿದು
ಪೆಣ್ಣಪೆಣ್ಣಿಂದೇತಕೆ ಬೀಳುಗಳಿವರು

15. ಪ್ರಾರ್ಥನೆ:- ಜಿಲಿಮಿಲಿ ಎಂದೋದುವ ಗಿಳಿಗಳಿರು ನೀವು ಕಾಣಿರೇ ನೀವು ಕಾಣಿರೇ

16. ನಿಷೇಧ :- ಸಾಕುಸಾಕು

ದ್ವಿರುಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಕೆಲವು ವಿಶೇಷ ರೂಪಗಳು.

ವೇದಲುಮೋದಲು = ವೊತ್ತಮೋದಲು / ಮೊಟ್ಟಮೋದಲು

ಕಡೆಗೆಕಡೆಗೆ = ಕಟ್ಟಕಡೆಗೆ / ಕಡೆಕಡೆಗೆ

ನಡುವೆನಡುವೆ = ನಟ್ಟನಡುವೆ / ನಡುನಡುವೆ

ಬಯಲುಬಯಲು = ಬಟ್ಟಬಯಲು

ತುದಿತುದಿ = ತುತ್ತತುದಿ

ಕೊನೆಗೆಕೊನೆಗೆ = ಕೊನೆಕೊನೆಗೆ

ಮೆಲ್ಲನೆಮೆಲ್ಲನೆ

ಜೊಡುನುಡಿಗಳು

ಜೊಡುನುಡಿ ಎಂದರೇನು?

ವಿರುದ್ಧಾರ್ಥಕವಾದ ಏರಡು ಪದಗಳನ್ನೋ ಅಥವಾ ಬೇರೆಬೇರೆ ಅರ್ಥಗಳಳ್ಳ ಪದಗಳನ್ನೋ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಬಳಸಿದರೆ ಅದನ್ನು ‘ಜೊಡುನುಡಿ’ ಎನ್ನುವರು. ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಒತ್ತಿ ಹೇಳುವುದಕ್ಕೂ, ವಿವಿಧತೆಯನ್ನೂ ಸೂಚಿಸುವುದಕ್ಕೂ ಇಂತಹ ಪದಗಳನ್ನು ಬಳಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಏರಡು ವಿಧ

1. ಏರಡೂ ಪದಗಳಿಗೆ ಬೇರೆಬೇರೆ ಅರ್ಥವಿರುವುದು.

2. ಏರಡು ಪದಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಪದಕ್ಕೆ ನಿದಿಷ್ಟ ಅರ್ಥವಿದ್ದು, ಏರಡನೆಯ ಪದಕ್ಕೆ ಅರ್ಥವಿಲ್ಲದಿರುದು. (ಇದನ್ನು ‘ಮಾತಿಗೊಂದು ಗೀತು’ ಎಂದು ಸಹ ಎನ್ನುವರು)

ಉದಾಹರಣೆ : -

1. ಏರಡೂ ಪದಗಳಿಗೆ ಬೇರೆಬೇರೆ ಅರ್ಥವಿರುವುದು.

ಸತಿಪತಿ	ಕನೆಮೊಸರು	ಹಾಳೆನು	ಮಕ್ಕಳುಮರಿ
ಮನೆ-ಮರ	ಆಟ-ಪಾಠ	ಓದು-ಬರಹ	ನಗು-ಅಳು

ಕಾಡು-ಮೇಡು	ಹುಟ್ಟಿ-ಸಾವು	ಬಡವ-ಬಲ್ಲಿದ	ಮೇಲೆ-ಕೆಳಗೆ ಹಿಂದು-ಮುಂದು	ಕಲ್ಲು-ಮುಳ್ಳು
-----------	-------------	------------	------------------------	--------------

2. ಏರಡು ಪದಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಪದಕ್ಕೆ ನಿದಿಷ್ಟ ಅರ್ಥವಿದ್ದು, ಏರಡನೆಯ ಪದಕ್ಕೆ ಅರ್ಥವಿಲ್ಲದಿರುದು. (ಇದನ್ನು ‘ಮಾತಿಗೊಂದು ಗೀತು’ ಎಂದು ಸಹ ಎನ್ನುವರು)

ಕಾಫೀಗೀಫಿ, ಮುಳ್ಳಹುಪ್ಪಡಿ, ದೇವರಿಗೀವರು,

ಕನ್ನಡ ಸಂಧಿಗಳು

1. ಸಂಧಿ ಎಂದರೇನು?

ಎರಡು ಅಕ್ಷರಗಳ ನಡುವೆ ಕಾಲವಿಳಂಬವಿಲ್ಲದೆ, ಅಥವ್ಯಕ್ಕೆ ವ್ಯತ್ಯಯ ಬಾರದಂತೆ ಸೇರಿ ಉಚ್ಛರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ‘ಸಂಧಿ’ ಎನ್ನುವರು.

2. ಪದಮಧ್ಯ ಸಂಧಿ ಎಂದರೇನು? ಉದಾಹರಣೆ ಕೊಡಿ.

ಪ್ರಕೃತಿ ಮತ್ತು ಪ್ರತ್ಯಯಗಳ ನಡುವೆ ನಡೆಯುವ ಸಂಧಿಯನ್ನು ‘ಪದಮಧ್ಯ ಸಂಧಿ’ ಎನ್ನುವರು. ಇದು ನಿತ್ಯ ಉದಾಹರಣೆ :- ಗುರು + ಅನ್ನ = ಗುರುವನ್ನು

3. ಪದಾಂತ್ಯ ಸಂಧಿ ಎಂದರೇನು? ಉದಾಹರಣೆ ಕೊಡಿ.

ಪದ ಪದಗಳ ನಡುವೆ ನಡೆಯುವ ಸಂಧಿಯನ್ನು ‘ಪದಾಂತ್ಯ ಸಂಧಿ’ ಎನ್ನುವರು. ಇದು ವಿಕಲ್ಪ ಉದಾಹರಣೆ :- ತಿಬಿರವನ್ನು + ಏರಿದನು = ತಿಬಿರವನ್ನೇರಿದನು

4. ಸಂಧಿಯಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಪ್ರಕಾರಗಳಿವೆ? ಅವು ಯಾವುವು?

ಸಂಧಿಯಲ್ಲಿ **2** ಪ್ರಕಾರಗಳಿವೆ. ಅವು ಯಾವುವೆಂದರೆ

1. ಕನ್ನಡ ಸಂಧಿಗಳು 2. ಸಂಸ್ಕೃತ ಸಂಧಿಗಳು

5. ಕನ್ನಡ ಸಂಧಿಗಳು ಎಂದರೇನು?

ಎರಡೂ ಕನ್ನಡ ಪದಗಳು ಅಥವಾ ಒಂದು ಕನ್ನಡ ಪದ ಇನ್ನೊಂದು ಸಂಸ್ಕೃತಪದಗಳು ಸೇರಿ ಆಗುವ ಸಂಧಿಯನ್ನು ‘ಕನ್ನಡ ಸಂಧಿ’ ಎನ್ನುವರು.

6. ಕನ್ನಡ ಸಂಧಿಗಳಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಪ್ರಕಾರಗಳಿವೆ? ಅವು ಯಾವುವು?

ಕನ್ನಡ ಸಂಧಿಯಲ್ಲಿ 2 ಪ್ರಕಾರಗಳಿವೆ. 1. ಸ್ವರ ಸಂಧಿಗಳು 2. ವ್ಯಂಜನ ಸಂಧಿ

7. ಸ್ವರ ಸಂಧಿ ಎಂದರೇನು?

ಸ್ವರದ ಮುಂದೆ ಸ್ವರ ಬಂದು ಆಗುವ ಸಂಧಿಯನ್ನು ‘ಸ್ವರ ಸಂಧಿ’ ಎನ್ನುವರು.

8. ಕನ್ನಡ ಸ್ವರ ಸಂಧಿಗಳು ಯಾವುವು?

ಕನ್ನಡ ಸ್ವರ ಸಂಧಿಗಳು 1. ಲೋಪ ಸಂಧಿ. 2. ಆಗಮ ಸಂಧಿ

9. ಲೋಪ ಸಂಧಿ ಎಂದರೇನು? ಉದಾಹರಣೆ ಕೊಡಿ.

ಸ್ವರದ ಮುಂದೆ ಸ್ವರ ಬಂದು ಸಂಧಿಯಾದಾಗ ಮೂರ್ಖಪದದ ಅಂತ್ಯದ ಸ್ವರವು ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಅದನ್ನು ‘ಲೋಪ ಸಂಧಿ’ ಎನ್ನುವರು.

ಉಸಿರು + ಆಡು > ಉಸಿರಾಡು - ಲೋಪ ಸಂಧಿ

ಉಸಿರ್ + ಈ + ಆಡು > ಉಸಿರ್ + ಆಡು > ಉ ಲೋಪ

ಉರು + ಉರು = ಉರೂರು

ಬಲ್ಲೆನು + ಎಂದು = ಬಲ್ಲೆನೆಂದು

ಮಾತು + ಅಂತು = ಮಾತಂತು

ಸಂಪನ್ಮೂರ್ಯ + ಆದ = ಸಂಪನ್ಮಾರಾದ

10. ಆಗಮ ಸಂಧಿ ಎಂದರೇನು? ಉದಾಹರಣೆ ಕೊಡಿ.

ಸ್ವರದ ಮುಂದೆ ಸ್ವರ ಬಂದು ಸಂಧಿಯಾದಾಗ ಮೂರ್ಖಪದದ ಅಂತ್ಯದ ಸ್ವರವು ಹಾಗೂ ಉತ್ತರಪದದ ಅದಿಸ್ವರದ ನಡುವೆ ಬಂದು ವ್ಯಂಜನವು ಹೊಸದಾಗಿ ಬಂದು ಸೇರಿದರೆ ಅದನ್ನು ‘ಆಗಮ ಸಂಧಿ’ ಎನ್ನುವರು.

ಉದಾಹರಣೆ :-

ಕೈ + ಆಡಿಸು > ಕೈಯಾಡಿಸು - ಆಗಮ ಸಂಧಿ

ಕೈ + ಆಡಿಸು > ಕೈ + ಯ್ಯ + ಆಡಿಸು - ಯ್ಯ ಆಗಮ

ಗುರು + ಅನ್ನ > ಗುರುವನ್ನು - ಆಗಮ ಸಂಧಿ

ಗುರು + ಅನ್ನ > ಗುರು + ವ್ವ + ಅನ್ನ - ವ್ವ ಆಗಮ

ಕೈ + ಅನ್ನ = ಕೈಯನ್ನು

ಮಳೆ + ಇಂದ = ಮಳೆಯಿಂದ

ಶಾಲೆ + ಅಲ್ಲಿ = ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ

ಮರ + ಅನ್ನ = ಮರವನ್ನು

ಮಗು + ಇಗೆ = ಮಗುವಿಗೆ

11. ವ್ಯಂಜನ ಸಂಧಿ ಎಂದರೇನು?

ಸ್ವರ ಮತ್ತು ವ್ಯಂಜನಗಳ ಅಥವಾ ವ್ಯಂಜನ ಮತ್ತು ವ್ಯಂಜನಗಳ ನಡುವೆ ನಡೆಯುವ ಸಂಧಿಯನ್ನು ‘ವ್ಯಂಜನ ಸಂಧಿ’ ಎನ್ನುವರು.

12. ಕನ್ನಡದ ವ್ಯಂಜನ ಸಂಧಿ ಯಾವುದು?

ಕನ್ನಡದ ವ್ಯಂಜನ ಸಂಧಿ - ಆದೇಶ ಸಂಧಿ

13. ಆದೇಶ ಸಂಧಿ ಎಂದರೆನು? ಉದಾಹರಣೆ ಕೊಡಿ.

ಮೂರ್ವಪದದ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ವರ ಅಥವಾ ವ್ಯಂಜನ ಅಕ್ಷರವಿದ್ದು ಉತ್ತರಪದದ ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಕ / ತ / ಪ ವ್ಯಂಜನಗಳಿಂದರೆ ಸಂಧಿಯಾದಾಗ ಕ / ತ / ಪ ಗಳಿಗೆ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಗ / ದ / ಬ ಗಳು ಆದೇಶವಾದರೆ ಅದನ್ನು 'ಆದೇಶ ಸಂಧಿ' ಎನ್ನುವರು.

ಉದಾಹರಣೆ :-

ಹಳ	+ ಕನ್ನಡ	= ಹಳಗನ್ನಡ	- ಆದೇಶ ಸಂಧಿ
ಹಳ	+ ಕನ್ನಡ	= ಹಳ + ಗನ್ನಡ	- ಆದೇಶ ಸಂಧಿ
ತಲೆ	+ ತೋಗು	= ತಲೆದೋಗು	- ಆದೇಶ ಸಂಧಿ
ತಲೆ	+ ತೋಗು	= ತಲೆ + ದೋಗು	- ದ್ರಾ ಆದೇಶ
ಕಟ್ಟು	+ ಪನಿ	= ಕಂಬನಿ	- ಅದೇಶ ಸಂಧಿ
ಕಟ್ಟು	+ ಪನಿ	= ಕಂ + ಬನಿ	- ಬ್ರಾ ಆದೇಶ
ಹುಲ್ಲು	+ ಕಾವಲು	= ಹುಲ್ಲುಗಾವಲು	
ಹುಲ್ಲು	+ ತೋಗಲು	= ಹುಲ್ಲೆದೋಗಲು	
ಮುಳ್ಳಿ	+ ಕಾಲ	= ಮುಳ್ಳಿಗಾಲ	
ಮೃಷ್ಣಿ	+ ತೋರು	= ಮೃಷ್ಣಿದೋರು	
ಬೆನ್ನು	+ ಪತ್ತು	= ಬೆಂಬತ್ತು	

ಅ) ವಕಾರಾದೇಶ ಸಂಧಿ :- ಸಮಾಸದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಪದದ ಆದಿಯಲ್ಲಿರುವ 'ಹ್/ಬ್ರ್/ಮ್ರ್' ವ್ಯಂಜನಗಳಿಗೆ 'ವ್' ವ್ಯಂಜನ ಆದೇಶವಾದರೆ ಅದನ್ನು 'ವಕಾರಾದೇಶ ಸಂಧಿ' ಎನ್ನುವರು.

ಉದಾಹರಣೆ :-

ಕೆನೆ	+ ಪಾಲು	= ಕೆನೆವಾಲು (ವ್ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ವ್ ಆದೇಶ)	
ಬೆವರ್	+ ಪನಿ	= ಬೆವರನಿ (ವ್ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ವ್ ಆದೇಶ)	
ಬೇರ್	+ ಜರಸಿ	= ಬೇರೆಸರಸಿ (ವ್ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ವ್ ಆದೇಶ)	
ಮೆಲ್ಲು	+ ಪಾಸು	= ಮೆಲ್ಲಾಸು (ವ್ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ವ್ ಆದೇಶ)	
ತಲೆ	+ ಬಾಗು	= ತಲೆವಾಗು (ಬ್ರಾ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ವ್ ಆದೇಶ)	
ತರೆ	+ ಬಾಯಿ	= ತರೆವಾಯಿ (ಬ್ರಾ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ವ್ ಆದೇಶ)	
ಎಲೆ	+ ಬಳ್ಳಿ	= ಎಲೆವಳ್ಳಿ (ಬ್ರಾ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ವ್ ಆದೇಶ)	
ಕಡು	+ ಚೆಳ್ಳಿ	= ಕಡುವೆಳ್ಳಿ (ಬ್ರಾ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ವ್ ಆದೇಶ)	
ಎಲೆ	+ ಮನೆ	= ಎಲೆವನೆ (ಮ್ರ್ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ವ್ ಆದೇಶ)	
ನಲ್ಲು	+ ಮಾತು	= ನಲ್ಲಾತು (ಮ್ರ್ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ವ್ ಆದೇಶ)	
ಮೆಲ್ಲು	+ ಮಾತು	= ಮೆಲ್ಲಾತು (ಮ್ರ್ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ವ್ ಆದೇಶ)	

ಅ) ಜ, ಜಿ, ಭ ಕಾರಾದೇಶ ಸಂಧಿ :- ಸಮಾಸದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಪದದ ಆದಿಯಲ್ಲಿರುವ 'ಜ್' ಕಾರಕ್ಕೆ ಜ್/ಜಿ/ಭ್ ಕಾರಗಳು ಕೆಲವು ಕಡೆ ಆದೇಶವಾದರೆ ಅದನ್ನು 'ಜ, ಜಿ, ಭ ಕಾರಾದೇಶ ಸಂಧಿ' ಎನ್ನುವರು.

ಉದಾಹರಣೆ :-

ಇನ್ನೋ	+ ಸರೆ	= ಇಂಚರೆ (ಸ್ ಕಾರಕ್ಕೆ ಜ್ ಕಾರಾದೇಶ)	
ನುಣ್ಣೋ	+ ಸರ	= ನುಣ್ಣರ (ಸ್ ಕಾರಕ್ಕೆ ಜ್ ಕಾರಾದೇಶ)	
ಮುನ್ನಾ	+ ಸೊಡರ್	= ಮುಂಚೊಡರ್ (ಸ್ ಕಾರಕ್ಕೆ ಜ್ ಕಾರಾದೇಶ)	
ತಟ್ಟು	+ ಸೊಡರ್	= ತಟ್ಟೆಂಡರ್ (ಸ್ ಕಾರಕ್ಕೆ ಜ್ ಕಾರಾದೇಶ)	
ಮುನ್ನಾ	+ ಸೆರಗು	= ಮುಂಜೆರಗು (ಸ್ ಕಾರಕ್ಕೆ ಜ್ ಕಾರಾದೇಶ)	
ಮುನ್ನಾ	+ ಸೂರ್	= ಮುಂಜೂರ್ (ಸ್ ಕಾರಕ್ಕೆ ಜ್ ಕಾರಾದೇಶ)	
ಪೊನ್ನಾ	+ ಸುರಿಗೆ	= ಪೊಂಜುರಿಗೆ (ಸ್ ಕಾರಕ್ಕೆ ಜ್ ಕಾರಾದೇಶ)	
ಕಟ್ಟು	+ ಸೊಲ್ಲು	= ಕಟ್ಟೆಲ್ಲು (ಸ್ ಕಾರಕ್ಕೆ ಜ್ ಕಾರಾದೇಶ)	
ಇರ್ಲು	+ ಸಾಸಿರ	= ಇಭಾರ್ಸಿರ (ಸ್ ಕಾರಕ್ಕೆ ಭ್ ಕಾರಾದೇಶ)	
ನೂರ್ಲು	+ ಸಾಸಿರ	= ನೊಭಾರ್ಸಿರ (ಸ್ ಕಾರಕ್ಕೆ ಭ್ ಕಾರಾದೇಶ)	
ಪದಿನ್ನೋ	+ ಸಾಸಿರ	= ಪದಿನ್ನೆಂಬಾಸಿರ (ಸ್ ಕಾರಕ್ಕೆ ಭ್ ಕಾರಾದೇಶ)	

ಸಂಸ್ಕೃತ ಸಂಧಿಗಳು

1. ಸಂಸ್ಕೃತ ಸಂಧಿ ಎಂದರೇನು?

ಎರಡು ಪದಗಳು ಸಂಸ್ಕೃತ ಪದಗಳು ಸೇರಿ ಆಗುವ ಸಂಧಿಯನ್ನು ‘ಸಂಸ್ಕೃತ ಸಂಧಿ’ ಎನ್ನುವರು.

2. ಸಂಸ್ಕೃತ ಸ್ವರ ಸಂಧಿಗಳಾವುವು?

1. ಸವಣದೀಘ ಸಂಧಿ

2. ಗುಣ ಸಂಧಿ

3. ವೃದ್ಧಿ ಸಂಧಿ

4. ಯಣ್ಣ ಸಂಧಿ

3. ಸಂಸ್ಕೃತ ಷ್ವಂಜನ ಸಂಧಿಗಳಾವುವು?

1. ಜತ್ತ್ವ ಸಂಧಿ

2. ಶ್ವಜ್ಞ ಸಂಧಿ

3. ಷ್ವಜ್ಞ ಸಂಧಿ

4. ಅನುನಾಸಿಕ ಸಂಧಿ

5. ವಿಸಗ್ರ ಸಂಧಿ

6. ಭತ್ತ ಸಂಧಿ

7. ಲ ಕಾರ ದ್ವಿತ್ವ ಸಂಧಿ

4. ಸವಣದೀಘ ಸಂಧಿ ಎಂದರೇನು? ಉದಾಹರಣೆ ಹೊಡಿ.

ಮೂರ್ವಪದದ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಸವಣಗಳಾದ ಅಆ/ಇಶ್/ಉಣ್ಣ ಅಕ್ಷರಗಳೊಡನೆ ಉತ್ತರ ಪದದ ಆದಿಯಲ್ಲಿರುವ ಸವಣಗಳಾದ ಅಆ/ ಇಶ್/ ಉಣ್ಣ ಅಕ್ಷರಗಳು ಸೇರಿ ಸಂಧಿಯಾದಾಗ ಅವೆರಡರ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಆಯಾಯ ಸವಣದ ದೀಘಸ್ವರವು ಏಕಾದೇಶವಾಗಿ ಬಂದರೆ ಅದನ್ನು ‘ಸವಣ ದೀಘ ಸಂಧಿ’ ಎನ್ನುವರು.

ಉದಾಹರಣೆ :-

ಸುರ + ಅಸುರ = ಸುರಾಸುರ

ಕರತಲ + ಆಮಲಕ = ಕರತಲಾಮಲಕ

ವಿದ್ಯಾ + ಅರ್ಥ = ವಿದ್ಯಾರ್ಥ

ವಿದ್ಯಾ + ಆಲಯ = ವಿದ್ಯಾಲಯ

ಮಹಾ + ಆತ್ಮ = ಮಹಾತ್ಮ

ಮುನಿ + ಇಂದ್ರ = ಮುನೀಂದ್ರ

ಗಿರಿ + ಈಶ = ಗಿರೀಶ

ಲಕ್ಷ್ಮೀ + ಇಂದ್ರ = ಲಕ್ಷ್ಮೀಂದ್ರ

ಲಕ್ಷ್ಮೀ + ಈಶ = ಲಕ್ಷ್ಮೀಶ

ಗುರು + ಉಪದೇಶ = ಗುರೂಪದೇಶ

ವಧೂ + ಉನ್ನತಿ = ವಧೂನ್ನತಿ

ವಧೂ + ಉಪೈತ = ವಧೂಪೈತ

ಬಹು + ಉಜ್ಜಿತ = ಬಹೂಜ್ಜಿತ

5. ಗುಣ ಸಂಧಿ ಎಂದರೇನು? ಉದಾಹರಣೆ ಹೊಡಿ.

ಮೂರ್ವಪದದ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ‘ಅಆ’ ಕಾರಗಳೊಡನೆ ಉತ್ತರ ಪದದ ಆದಿಯಲ್ಲಿರುವ ‘ಇಶ್’ ಕಾರಗಳು ಸೇರಿ ಸಂಧಿಯಾದಾಗ ಅವೆರಡರ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ‘ಇ’ ಕಾರವೂ, ಮೂರ್ವಪದದ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ‘ಅಆ’ ಕಾರಗಳೊಡನೆ ಉತ್ತರ ಪದದ ಆದಿಯಲ್ಲಿರುವ ‘ಇ’ ಕಾರಗಳು ಸೇರಿ ಸಂಧಿಯಾದಾಗ ಅವೆರಡರ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ‘ಅರ್’ ಕಾರವೂ ಏಕಾದೇಶವಾಗಿ ಬಂದರೆ ಅದನ್ನು ‘ಗುಣ ಸಂಧಿ’ ಎನ್ನುವರು.

ಉದಾಹರಣೆ :-

ನರ + ಇಂದ್ರ = ನರೀಂದ್ರ

ದೇವ + ಇಂದ್ರ = ದೇವೀಂದ್ರ

ಜ್ಞಾನ + ಈಶ್ವರ = ಜ್ಞಾನೀಶ್ವರ

ಮಹಾ + ಈಶ = ಮಹೀಶ

ಮಹಾ + ಈಶ್ವರ = ಮಹೀಶ್ವರ

ಗಣ + ಈಶ = ಗಣೀಶ

ಧರಾ	+	ಇಂದ್ರ	= ಧರೇಂದ್ರ
ಸೂರ್ಯ	+	ಉದಯ	= ಸೂರ್ಯೋದಯ
ಮಹಾ	+	ಖಣಿ	= ಮಹಣಿ
ಸಪ್ತ	+	ಖಣಿ	= ಸಪ್ತಣಿ

6. ವೃದ್ಧಿ ಸಂಧಿ ಎಂದರೇನು? ಉದಾಹರಣೆ ಕೊಡಿ.

ಮೂರ್ವಪದದ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ‘ಅತ್’ ಕಾರಗಳೊಡನೆ ಉತ್ತರ ಪದದ ಆದಿಯಲ್ಲಿರುವ ‘ಪಣ’ ಕಾರಗಳು ಸೇರಿ ಸಂಧಿಯಾದಾಗ ಅವರಡರ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ‘ಇ’ ಕಾರವೂ, ಮೂರ್ವಪದದ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ‘ಅತ್’ ಕಾರಗಳೊಡನೆ ಉತ್ತರ ಪದದ ಆದಿಯಲ್ಲಿರುವ ‘ಒಟ್ಟಿ’ ಕಾರಗಳು ಸೇರಿ ಸಂಧಿಯಾದಾಗ ಅವರಡರ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ‘ಜ್ಞ’ ಕಾರವೂ ಏಕಾದೇಶವಾಗಿ ಬಂದರೆ ಅದನ್ನು ‘ವೃದ್ಧಿ ಸಂಧಿ’ ಎನ್ನುವರು.

ಉದಾಹರಣೆ :-

ಏಕ	+	ಏಕ	= ಏಕೈಕ
ಲೋಕ	+	ಏಕವೀರ	= ಲೋಕೈಕವೀರ
ಜನ	+	ಷಕ್ತಿ	= ಜನ್ಮಷಕ್ತಿ
ಅಷ್ಟ	+	ಷಾಷ್ಟಿಯ್	= ಅಷ್ಟೈಷಾಷ್ಟಿಯ್
ರಾಜ	+	ಷಾಷ್ಟಿರ್ಜ್	= ರಾಷ್ಟ್ರೈಷಾಷ್ಟಿರ್ಜ್
ಮಹಾ	+	ಷಾಷ್ಟಿರ್ಜ್	= ಮಹಾಷಾಷ್ಟಿರ್ಜ್
ವನ	+	ಷಾಷ್ಟಿ	= ವನೋಷಿ
ದಿವ್ಯ	+	ಷಾಷ್ಟಿ	= ದಿವೋಷಿ
ಮಹಾ	+	ಷಾಷ್ಟಿರ್ಜ್	= ಮಹಾಷಾಷ್ಟಿರ್ಜ್

7. ಯಣ್ಣ ಸಂಧಿ ಎಂದರೇನು? ಉದಾಹರಣೆ ಕೊಡಿ.

ಮೂರ್ವಪದದ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ‘ಇತ್ತಃ’ ಕಾರಗಳೊಡನೆ ಉತ್ತರ ಪದದ ಆದಿಯಲ್ಲಿರುವ ಅಸವಣ್ಣ ಸ್ವರಗಳು ಸೇರಿ ಸಂಧಿಯಾದಾಗ ‘ಇತ್ತಃ’ ಕಾರಗಳ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ‘ಯ್ಯಾ’ ಕಾರವೂ, ಮೂರ್ವಪದದ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ‘ಉಣ್ಣಾ’ ಕಾರಗಳೊಡನೆ ಉತ್ತರ ಪದದ ಆದಿಯಲ್ಲಿರುವ ಅಸವಣ್ಣ ಸ್ವರಗಳು ಸೇರಿ ಸಂಧಿಯಾದಾಗ ‘ಉಣ್ಣಾ’ ಕಾರಗಳ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ‘ಹ್ಯಾ’ ಕಾರವೂ, ಮೂರ್ವಪದದ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ‘ಇಂ’ ಕಾರಗಳೊಡನೆ ಉತ್ತರ ಪದದ ಆದಿಯಲ್ಲಿರುವ ಅಸವಣ್ಣ ಸ್ವರಗಳು ಸೇರಿ ಸಂಧಿಯಾದಾಗ ‘ಇಂ’ ಕಾರದ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ‘ರ್ಣಾ’ ಕಾರವೂ ಆದೇಶವಾಗಿ ಬಂದರೆ ಅದನ್ನು ‘ಯಣ್ಣ ಸಂಧಿ’ ಎನ್ನುವರು.

ಅತಿ	+	ಅವಸರ	= ಅತ್ಯಾವಸರ
ಅತಿ	+	ಅಂತ	= ಅತ್ಯಾಂತ
ಇತಿ	+	ಆದಿ	= ಇತ್ಯಾದಿ
ಅತಿ	+	ಉತ್ತರಮು	= ಅತ್ಯಾತ್ಮಮು
ಕೋಟಿ	+	ಅಧಿಷ್ಠರ	= ಕೋಟ್ಯಾಧಿಷ್ಠರ
ಕೋಟಿ	+	ಅನುಕೋಟಿ	= ಕೋಟ್ಯಾನುಕೋಟಿ
ಮನು	+	ಅಂತರ	= ಮನ್ಯಾಂತರ
ಗುರು	+	ಅಜ್ಞೈ	= ಗುರ್ಜ್ಯಾಜ್ಞೈ
ಪಿತೃ	+	ಅಜ್ಞೈ	= ಪಿತ್ರಾಜ್ಞೈ
ಮಾತೃ	+	ಅಂಶ	= ಮಾತ್ರಾಂಶ
ಜಾತಿ	+	ಅತ್ಯೈತ	= ಜಾತ್ಯಾತ್ಯೈತ
ಅಣ್ಣ	+	ಅಸ	= ಅಣ್ಣಾಸ
ಪ್ರತಿ	+	ಉತ್ತರ	= ಪ್ರತ್ಯಾತ್ಮರ
ಪರಿ	+	ಅವಸಾನ	= ಪರ್ಯಾವಸಾನ

8. ಜತ್ತೈ ಸಂಧಿ ಎಂದರೇನು? ಉದಾಹರಣೆ ಕೊಡಿ.

ಮೂರ್ವಪದದ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ವಗ್ರ / ಪ್ರಥಮಾಕ್ಷರಗಳೊಡನೆ (ಕ್ಷ, ಚ್ಚ, ಟ್ಟ, ತ್ತ, ಹ್ಹ) ಉತ್ತರ ಪದದಲ್ಲಿರುವ ಸ್ವರಾಕ್ಷರಗಳು / ವ್ಯಂಜನಾಕ್ಷರಗಳು ಸೇರಿ ಸಂಧಿಯಾದಾಗ ಮೂರ್ವಪದದ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ವಗ್ರ / ಪ್ರಥಮಾಕ್ಷರಗಳಿಗೆ (ಕ್ಷ, ಚ್ಚ, ಟ್ಟ, ತ್ತ, ಹ್ಹ) ಕ್ರಮವಾಗಿ ವಗ್ರ ಶ್ವರೀಯಾಕ್ಷರಗಳು (ಗ್ಗ, ಜ್ಜ, ಡ್ಡ, ದ್ದ, ಬ್ಬ) ಆದೇಶವಾಗಿ ಬಂದರೆ ಅದನ್ನು ‘ಜತ್ತೈ ಸಂಧಿ’ ಎನ್ನುವರು.

(ಜಶ್ಶ = ಜ ಬ ಗ ಡ ದ ಶ)

ಉದಾಹರಣೆ ಕೊಡಿ :-

ವಾಕ್	+ ದೇವಿ	= ವಾಗ್ನೇವಿ	(ಕ್ರಿ. ಸಾಫನದಲ್ಲಿ ಗ್ರಾ ಆದೇಶ)
ದಿಕ್	+ ಅಂತ	= ದಿಗಂತ	(ಕ್ರಿ. ಸಾಫನದಲ್ಲಿ ಗ್ರಾ ಆದೇಶ)
ಅಜ್	+ ಅಂತ	= ಅಜಂತ	(ಚ್ಯಾ. ಸಾಫನದಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾ ಆದೇಶ)
ಪಟ್ಟ	+ ಆನನ	= ಪಡಾನನ	(ಟೋ. ಸಾಫನದಲ್ಲಿ ಡ್ರಾ ಆದೇಶ)
ಚಿತ್ತ	+ ಆನಂದ	= ಚಿದಾನಂದ	(ತೋ. ಸಾಫನದಲ್ಲಿ ದ್ರಾ ಆದೇಶ)
ಅಪ್	+ ಜಿ	= ಅಬ್ಜಿ	(ಪೋ. ಸಾಫನದಲ್ಲಿ ಜ್ಬ್ರಾ ಆದೇಶ)
ಅಪ್	+ ಧೀ	= ಅಬ್ಜೀ	(ಪೋ. ಸಾಫನದಲ್ಲಿ ಜ್ಬ್ರಾ ಆದೇಶ)

9. ಶ್ವಷತ್ತ ಸಂದಿ ಎಂದರೇನು? ಉದಾಹರಣೆ ಕೊಡಿ.

ಪೂರ್ವ ಪದದ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಶ ಕಾರ / ತ ವರ್ಗ ಅಕ್ಷರಗಳೊಡನೆ ಉತ್ತರ ಪದದ ಅದಿಯಲ್ಲಿರುವ ಶ ಕಾರ / ಚ ವರ್ಗ ಅಕ್ಷರಗಳು ಸೇರಿ ಸಂಧಿಯಾದಾಗ ಪೂರ್ವ ಪದದ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಶ ಕಾರ / ತ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಶ ಕಾರ / ಚ ವರ್ಗ ಆದೇಶವಾಗಿ ಬಂದರೆ ಅದನ್ನು ‘ಶ್ವಷತ್ತ ಸಂಧಿ’ ಎನ್ನುವರು. (ಶ್ರೋ + ಚ್ಚು = ಶ್ವಷ್ಟ, ಚ್ಚು = ಚ ವರ್ಗ)

ಉದಾಹರಣೆ :-

ಪಯಸ್	+ ಶಯನ	= ಪಯಶ್ಯಯನ	(ಶ್ರಾ. ಸಾಫನದಲ್ಲಿ ಶ್ರಾ ಆದೇಶ)
ಮನಸ್	+ ಶಾಂತಿ	= ಮನಶ್ಯಾಂತಿ	(ಶ್ರಾ. ಸಾಫನದಲ್ಲಿ ಶ್ರಾ ಆದೇಶ)
ಮನಸ್	+ ಚಂಚಲ	= ಮನಶ್ಯಾಂಚಲ	(ಶ್ರಾ. ಸಾಫನದಲ್ಲಿ ಶ್ರಾ ಆದೇಶ)
ಸತ್ತ	+ ಚಿತ್ತ	= ಸಚ್ಚಿತ್ತ	(ತೋ. ಸಾಫನದಲ್ಲಿ ಚ್ಚೋ ಆದೇಶ)
ಶರತ್	+ ಚಂದ್ರ	= ಶರಷ್ಟಂದ್ರ	(ತೋ. ಸಾಫನದಲ್ಲಿ ಚ್ಚೋ ಆದೇಶ)
ಜಗತ್	+ ಚ್ಯಾತಿ	= ಜಗಚ್ಯೋತಿ	(ತೋ. ಸಾಫನದಲ್ಲಿ ಚ್ಚೋ ಆದೇಶ)
ತದ್	+ ಜಾತಿ	= ತಜಾತಿ	(ದ್ರಾ. ಸಾಫನದಲ್ಲಿ ಜ್ಬ್ರಾ ಆದೇಶ)
ಬೃಹತ್	+ ಭತ್ತ	= ಬೃಹಷ್ಟತ್ತ	(ತೋ. ಸಾಫನದಲ್ಲಿ ಚ್ಚೋ ಆದೇಶ)

10. ಅನುನಾಸಿಕ ಸಂಧಿ ಎಂದರೇನು? ಉದಾಹರಣೆ ಕೊಡಿ.

ಪೂರ್ವ ಪದದ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ವರ್ಗ ಪ್ರಥಮಾಕ್ಷರಗಳೊಡನೆ (ಕ್ರಿ, ಚ್ಯಾ, ಟೋ, ಪೋ) ಉತ್ತರ ಪದದ ಆದಿಯಲ್ಲಿರುವ ಅನುನಾಸಿಕಾಕ್ಷರಗಳು ಸೇರಿ ಸಂಧಿಯಾದಾಗ ಪೂರ್ವಪದದ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ವರ್ಗ ಪ್ರಥಮಾಕ್ಷರಗಳಿಗೆ (ಕ್ರಿ, ಚ್ಯಾ, ಟೋ, ಪೋ) ಕ್ರಮವಾಗಿ ಅದೇ ವರ್ಗದ ಅನುನಾಸಿಕಾಕ್ಷರಗಳು (ಜ್ಬ್ರಾ, ಜ್ಬ್ರಾ, ಜ್ಬ್ರಾ, ನ್ಬ್ರಾ, ಮ್ಬ್ರಾ) ಆದೇಶವಾಗಿ ಬಂದರೆ ಅದನ್ನು ‘ಅನುನಾಸಿಕ ಸಂಧಿ’ ಎನ್ನುವರು.

ವಾಕ್	+ ಮಯ	= ವಾಜ್ಯಯ	(ಕ್ರಿ. ಸಾಫನದಲ್ಲಿ ಜ್ಬ್ರಾ ಆದೇಶ)
ದಿಕ್	+ ಮೂಡ	= ದಿಜ್ಯೋಡ	(ಕ್ರಿ. ಸಾಫನದಲ್ಲಿ ಜ್ಬ್ರಾ ಆದೇಶ)
ಪಟ್ಟ	+ ಮಾಸ	= ಪಣ್ಣಾಸ	(ಚ್ಯಾ. ಸಾಫನದಲ್ಲಿ ಜ್ಬ್ರಾ ಆದೇಶ)
ಷಟ್ಟ	+ ಮುಖ	= ಷಣ್ಣಿಖು	(ಟೋ. ಸಾಫನದಲ್ಲಿ ಜ್ಬ್ರಾ ಆದೇಶ)
ಉತ್ತ	+ ಮಾದ	= ಉನ್ನಾದ	(ತೋ. ಸಾಫನದಲ್ಲಿ ನ್ಬ್ರಾ ಆದೇಶ)
ತತ್ತ	+ ಮಯ	= ತನ್ನಯ	(ತೋ. ಸಾಫನದಲ್ಲಿ ನ್ಬ್ರಾ ಆದೇಶ)
ಚಿತ್ತ	+ ಮಯ	= ಚಿನ್ನಯ	(ತೋ. ಸಾಫನದಲ್ಲಿ ನ್ಬ್ರಾ ಆದೇಶ)
ಸತ್ತ	+ ಮಾನ	= ಸನ್ನಾನ	(ತೋ. ಸಾಫನದಲ್ಲಿ ನ್ಬ್ರಾ ಆದೇಶ)
ಅಪ್	+ ಮಯ	= ಅಷ್ಟಯ	(ಪೋ. ಸಾಫನದಲ್ಲಿ ಮ್ಬ್ರಾ ಆದೇಶ)

11. ವಿಸಗ್ರ ಸಂಧಿ ಎಂದರೇನು? ಉದಾಹರಣೆ ಕೊಡಿ.

1. ‘ಅ’ ಕಾರದ ಮುಂದಿನ ವಿಸಗ್ರಕ್ಕೆ ‘ಅ’ ಕಾರವಾಗಲಿ, ಮೃದು ವ್ಯಂಜನವಾಗಲಿ ಪರವಾದರೆ ವಿಸಗ್ರದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ‘ಲು’ ಕಾರ ಆದೇಶವಾಗುತ್ತದೆ. ಬಳಿಕ ‘ಲು’ ಕಾರವು ತನ್ನ ಹಿಂದಿನ ‘ಅ’ ಕಾರದೊಡನೆ ಸೇರಿ ಗುಣ ಸಂಧಿಯಾಗಿ ‘ಬ್ರ’ ಕಾರವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ‘ಬ್ರ’ ಕಾರದ ಮುಂದೆ ‘ಅ’ ಕಾರವಿದ್ದರೆ ‘ಅ’ ಕಾರ ಲೋಪವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ‘ವಿಸಗ್ರ ಸಂಧಿ’ ಎನ್ನುವರು.

ಉದಾಹರಣೆ :-

ಮನಃ	+ ರಂಜನ	= ಮನೋರಂಜನ	
ತಪಃ	+ ನಿಧಿ	= ತಮೋನಿಧಿ	
ಮನಃ	+ ಅಭಿಲಾಷ	= ಮನೋಭಿಲಾಷ	
ಮನಃ	+ ವಿಜಾನ	= ಮನೋವಿಜಾನ	

2. ಅ, ಅ, ಕಾರಗಳ ಹೊರತು ಉಳಿದ ಸ್ವರಗಳ ಮುಂದೆ ಇರುವ ವಿಸಗ್ರಕ್ಕೆ ಸ್ವರವಾಗಲಿ, ವ್ಯಂಜನವಾಗಲಿ ಪರವಾದರೆ ‘ರೇಖ್’ ಆದೇಶವಾದರೆ ಅದನ್ನು ‘ವಿಸಗ್ರ ಸಂಧಿ’ ಎನ್ನುವರು.

ಉದಾಹರಣೆ :-

ಜ್ಯೋತಿಃ + ವರ್ಷ = ಜ್ಯೋತಿವರ್ಷ

ಹರಿಃ + ಅಂಶ = ಹರಿಂಶ

12. ಷಟ್ಕಾ ಸಂಧಿ ಎಂದರೇನು? ಉದಾಹರಣೆ ಕೊಡಿ.

‘ಸ’ ಕಾರ, ತ ವರ್ಗ ವ್ಯಂಜನಗಳ ಮುಂದೆ ‘ಷ’ ಕಾರ, ‘ಟ’ ವರ್ಗ ವ್ಯಂಜನಗಳು ಬಂದರೆ ಕ್ರಮವಾಗಿ ‘ಷ’ ಕಾರ, ‘ಟ’ ವರ್ಗ ವ್ಯಂಜನಗಳು ಆದೇಶವಾದರೆ ಅದನ್ನು **‘ಷಟ್ಕಾ ಸಂಧಿ’** ಎನ್ನುವರು.

ಉದಾಹರಣೆ :-

ತಪಸ್ + ಷಡಾಗ = ತಪಷಟಾಗ

ಧನುಃ + ಟಂಕಾರ = ಧನುಷ್ಟಂಕಾರ

ತತ್ + ಟಿಂಬಿಭ = ತಟಿಂಬಿಭ

ಉತ್ + ಡಯನ = ಉಡ್ಡಯನ

13. ಭತ್ತಾ ಸಂಧಿ ಎಂದರೇನು? ಉದಾಹರಣೆ ಕೊಡಿ.

ಪೂರ್ವವದಾಂತದಲ್ಲಿ ಅನುನಾಸಿಕವಲ್ಲದ ವರ್ಗಾಯ ವ್ಯಂಜನಕ್ಕೆ ಪರವಾದ ‘ಶ’ ಕಾರಕ್ಕೆ ‘ಭ’ ಕಾರ ಆದೇಶವಾದರೆ ಅದನ್ನು **‘ಭತ್ತಾ ಸಂಧಿ’** ಎನ್ನುವರು.

ಉದಾಹರಣೆ :-

ವಿದ್ಯುತ್ + ಶತ್ = ವಿದ್ಯುಚ್ಛತ್ = ವಿದ್ಯುಚ್ಛತ್

ಚಿತ್ + ಶತ್ = ಚಿಚ್ = ಚಿಚ್ಛತ್

ಉತ್ + ಶ್ವಾಸ = ಉಚ್ = ಉಚ್ಛವಾಸ

14. ‘ಲ’ ಕಾರ ದ್ವಿತ್ತಾ ಸಂಧಿ ಎಂದರೇನು? ಉದಾಹರಣೆ ಕೊಡಿ.

‘ತ’ ಕಾರದ ಮುಂದೆ ‘ಲ’ ಕಾರ ಬಂದರೆ ‘ತ’ ಕಾರದ ಸಾಫಿದಲ್ಲಿ ‘ಲ’ ಕಾರವು ಬಂದರೆ ಅದನ್ನು ‘ಲ’ ಕಾರ **‘ದ್ವಿತ್ತಾ ಸಂಧಿ’** ಎನ್ನುವರು.

ಉದಾಹರಣೆ :-

ಸತ್ + ಲಕ್ಷಣ = ಸಲ್ಲಕ್ಷಣ

ಸತ್ + ಲೀವಿನ = ಸಲ್ಲೀವಿನ

ತತ್ + ಲೀನ = ತಲ್ಲೀನ

ಸತ್ + ಲೀಲೆ = ಸಲ್ಲೀಲೆ

15. ಪ್ರಕೃತಿಭಾವ ಎಂದರೇನು? ಉದಾಹರಣೆ ಕೊಡಿ.

ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಸಂಧಿ ಕಾರ್ಯ ನಡೆಯದೇ ಇದ್ದಹಾಗೆ ಇದ್ದರೆ ಅದನ್ನು **‘ಪ್ರಕೃತಿಭಾವ’** ಎನ್ನುವರು.

ಉದಾಹರಣೆ :-

ಆ + ಆಕಳು = ಆ ಆಕಳು

ಹೊಸ + ಅರಿಸಿನ = ಹೊಸ ಅರಿಸಿನ

ಕಲ್ಲ + ಮಳೆ = ಕಲ್ಲಳೆ

ಬಲ್ಲ + ಸೋನೆ = ಬಲ್ಲೋನೆ

ಬಿಲ್ಲ + ಜಾಣ = ಬಿಲ್ಲ್ಜಾಣ

ದಿಕ್ಕ + ಪಾಲ = ದಿಕ್ಕಾಲ

ನಾಲ್ಕ + ದಸೆ = ನಾಲ್ಕೆಸೆ

ಸಮಾಸಗಳು

1. ಸಮಾಸ ಎಂದರೇನು?

ಎರಡು ಅಥವಾ ಎರಡಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಪದಗಳು ಅಥವಾಕ್ಕೆ ಲೋಪ ಬಾರದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ಸೇರಿ ಒಂದೇ ಪದವಾಗುವುದಕ್ಕೆ ‘ಸಮಾಸ’ ಎನ್ನುವರು. ಸಮಾಸವಾದಾಗ ಪದಮಧ್ಯ ವಿಭಕ್ತಿಪ್ರತ್ಯಯಗಳು ಸಹಜವಾಗಿ ಲೋಪವಾಗುವುವು.

2. ವಿಗ್ರಹವಾಕ್ಯ ಎಂದರೇನು?

ಸಮಾಸ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಮೊದಲನೆಯ ಪದವನ್ನು ಮೂರ್ವಪದವೆಂದೂ ಎರಡನೆಯ ಪದವನ್ನು ಉತ್ತರಪದವೆಂದೂ ಸಮಾಸ ಪದವನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ ಬರೆಯುವುದನ್ನು ‘ವಿಗ್ರಹವಾಕ್ಯ’ಎಂದೂ ಕರೆಯುವರು.

$$\text{ವಿಗ್ರಹವಾಕ್ಯ} = \{\text{ಮೂರ್ವಪದ} + \text{ಉತ್ತರಪದ} = \text{ಸಮಾಸಪದ}\}$$

3. ಅರಿ ಸಮಾಸ ಎಂದರೇನು?

ಸಮಾಸದಲ್ಲಿ ಮೂರ್ವಪದ ಮತ್ತು ಉತ್ತರಪದಗಳಿರದೂ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪದಗಳಾಗಿರಬೇಕು ಅಥವಾ ಕನ್ನಡ ಪದಗಳಾಗಿರಬೇಕು. ಒಂದು ಕನ್ನಡ ಇನ್ನೊಂದು ಸಂಸ್ಕೃತ ಪದವಾದಾಗ ಅದು ‘ಅರಿ ಸಮಾಸ’ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಇದು ನಿಷಿದ್ಧ, ಆದರೆ ಬಿರುದುಗಳಿಗೆ, ಮೂರ್ವಕವಿ ಪ್ರಯೋಗಗಳಿಗೆ, ಶ್ರಿಯಾ ಸಮಾಸ ಹಾಗೂ ಗಮಕ ಸಮಾಸಗಳಲ್ಲಿ ಇದು ಅನ್ವಯಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

ಸಂಸ್ಕೃತಪದ	+ ಕನ್ನಡಪದ	= ಅರಿಸಮಾಸ
ಮಂಗಳದ	+ ಆರತಿ	= ಮಂಗಳಾರತಿ
ಕನ್ನಡಪದ	+ ಸಂಸ್ಕೃತಪದ	= ಅರಿಸಮಾಸ
ಮಳಿಯ	+ ಕಾಲ	= ಮಳಿಗಾಲ

4. ಸಮಾಸಗಳಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ವಿಧಗಳಿವೆ? ಅವು ಯಾವುವು?

ಸಮಾಸಗಳಲ್ಲಿ ಎಂಟು ವಿಧಗಳಿವೆ.

1. ತತ್ವರೂಪ ಸಮಾಸ.	2. ಕರ್ಮಧಾರಯ ಸಮಾಸ.	3. ದ್ವಿಗು ಸಮಾಸ
4. ಅಂಶಿ ಸಮಾಸ	5. ದ್ವಾರ್ಪಾದ ಸಮಾಸ	6. ಶ್ರಿಯಾ ಸಮಾಸ
7. ಬಹುವೀಹಿ ಸಮಾಸ	8. ಗಮಕ ಸಮಾಸ	

5. ತತ್ವರೂಪ ಸಮಾಸ ಎಂದರೇನು? ಉದಾಹರಣೆ ಕೊಡಿ.

ಮೂರ್ವಪದ ಮತ್ತು ಉತ್ತರಪದಗಳಿರದು ನಾಮಪದಗಳಾಗಿದ್ದು, ಉತ್ತರಪದದ ಅಥವಾಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯವಿದ್ದರೆ ಅದನ್ನು ‘ತತ್ವರೂಪ ಸಮಾಸ’ ಎನ್ನುವರು.

ಮೂರ್ವಪದ	+ ಉತ್ತರಪದ	= ಸಮಾಸಪದ
ನಾಮಪದ	+ನಾಮಪದ(ಅಥವಾನ)	= ತತ್ವರೂಪ ಸಮಾಸ
ವಯಸ್ಸಿನಿಂದ	+ವ್ಯಾದ್ವಾದ್	= ವಯೋವ್ಯಾದ್
ಅರಸನ	+ ಮನ್ಸ	= ಅರಮನ್ಸ
ರಾಜನ	+ ಮತ್ತಿ	= ರಾಜಮತ್ತಿ
ಕಣ್ಣ	+ ಪನಿ	= ಕಂಬನಿ
ಬೆಟ್ಟಿದ್	+ ತಾವರೆ	= ಬೆಟ್ಟಿದಾವರೆ
ತಲೆಯಲ್ಲಿ	+ ನೋವು	= ತಲೆನೋವು

6. ಕರ್ಮಧಾರಯ ಸಮಾಸ ಎಂದರೇನು? ಉದಾಹರಣೆ ಕೊಡಿ.

ಮೂರ್ವಪದವು ಗುಣವಾಚಕ / ವಿಶೇಷಣವಾಗಿದ್ದ ಉತ್ತರಪದವು ನಾಮಪದ / ವಿಶೇಷವಾಗಿದ್ದ ಅವೆರಡೂ ಸೇರಿ ಸಮಾಸವಾದರೆ ಅದನ್ನು ‘ಕರ್ಮಧಾರಯ ಸಮಾಸ’ ಎನ್ನುವರು.

ಮೂರ್ವಪದ	+ ಉತ್ತರಪದ	= ಸಮಾಸಪದ
ಗುಣವಾಚಕ(ವಿಶೇಷಣ)+ನಾಮಪದ(ವಿಶೇಷ)(ಅಥವಾನ)=ಕರ್ಮಧಾರಯಸಮಾಸ.		
ಕೆಂಪಾದ + ಅಕ್ಷಿ	= ಕೇಸಕ್ಕಿ	ಮೆಲ್ಲಿತು + ನುಡಿ = ಮೆಲ್ಲುಡಿ
ಮೆಲ್ಲಿತು	+ ಮಾತು	= ಮೆಲ್ಲಾತು
ಹೊಸದು	+ ಕನ್ನಡ	= ಹೊಸಗನ್ನಡ
ಇನಿದು	+ ಮಾವು	= ಇಮಾವು

7. ದ್ವಿಗು ಸಮಾಸ ಎಂದರೇನು? ಉದಾಹರಣೆ ಕೊಡಿ.

ಮೂರ್ವಪದವು ಸಂಖ್ಯಾವಾಚಕವಾಗಿದ್ದು, ಉತ್ತರ ಪದವು ಸಂಖ್ಯಾವಾಚಕ ಅಥವಾ ನಾಮಪದವಾಗಿದ್ದು, ಅವರೆಡೂ ಸೇರಿ ಸಮಾಸವಾದಾಗ ಉತ್ತರಪದದ ಅರ್ಥವು ಮುಖ್ಯವಾಗಿದ್ದರೆ ಅದನ್ನು 'ದ್ವಿಗು ಸಮಾಸ' ಎನ್ನುವರು.

ಮೂರ್ವಪದ	+ ಉತ್ತರಪದ	= ಸಮಾಸ ಪದ
ಸಂಖ್ಯಾವಾಚಕ	+ ಸಂಖ್ಯಾವಾಚಕ/ನಾಮಪದ(ಅರ್ಥ ಪ್ರಧಾನ)	= ದ್ವಿಗು ಸಮಾಸ
ಒಂದು	+ ಕೆಟ್ಟಿ	= ಒಗ್ಗೆಟ್ಟಿ
ಎರಡು	+ ಕೆಲ	= ಇಕ್ಕೆಲ
ಮೂರು	+ ಮಡಿ	= ಮುಮ್ಮಡಿ
ನಾಲ್ಕು	+ ಮೋಗ	= ನಾಲೋಗ
ಬೀಕೆ	+ ಅಕ್ಕೆ	= ಇಕಾಕ್ಕೆ
ಪಂಚ	+ ಇಂದಿಯ	= ಪಂಚೇಂದಿಯ
ಷಟ್ಕೂ	+ ಕೋನ	= ಷಟ್ಕೋನ
ಎರಡು	+ ಪತ್ತು	= ಇಪ್ಪತ್ತು
ಎರಡು	+ ಇದು	= ಈರ್ಯೆದು
ಆರು	+ ಪತ್ತು	= ಅರವತ್ತು
ಮೂರು	+ ಗಾವುದ	= ಮೂರಾವುದ
ಮೂರು	+ ಕಣ್ಣಿ	= ಮುಕ್ಕಣ್ಣಿ
ಸತ್ತು	+ ಸ್ವರಗಳು	= ಸಪ್ತಸ್ವರಗಳು

8. ಅಂಶಿ ಸಮಾಸ ಎಂದರೇನು? ಉದಾಹರಣೆ ಕೊಡಿ.

ಮೂರ್ವಪದವು ಅಂಶಿಯಾಗಿದ್ದು, ಉತ್ತರಪದವು ಅಂಶವಾಗಿದ್ದು, ಮೂರ್ವೋತ್ತರ ಪದಗಳು ಅಂಶಾಂಶಿ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದ ಮೂರ್ವಪದದ ಅರ್ಥವು ಪ್ರಧಾನವಾಗಿದ್ದರೆ ಅದನ್ನು 'ಅಂಶಿ ಸಮಾಸ' ಎನ್ನುವರು. ಸಮಾಸವಾದಾಗ ಅಂಶವು ಮೂರ್ವಪದವಾಗಿಯೂ ಅಂಶಿಯೂ ಉತ್ತರಪದವಾಗಿಯೂ ಕಂಡು ಬರುವುದು ಇದರ ವಿಶೇಷತೆಯಾಗಿದೆ.

ಮೂರ್ವಪದ	+ ಉತ್ತರಪದ	= ಸಮಾಸ ಪದ
ಅಂಶಿ (ಅರ್ಥ ಪ್ರಧಾನ)	+ ಅಂಶ	= ಅಂಶಿ ಸಮಾಸ
ಕೈಯ	+ ಮುಂದು	= ಮುಂಗೈ
ಹುಬ್ಬಿನ	+ ಕುಡಿ	= ಕುಡಿಹುಬ್ಬಿ
ಮೂಗಿನ	+ ತುದಿ	= ತುದಿಮೂಗು
ತಲೆಯ	+ ಮುಂದು	= ಮುಂದಲೆ
ರಾತ್ರಿಯ	+ ನಡು	= ನಡುರಾತ್ರಿ
ಕಾರಿನ	+ ಮುಂದು	= ಮುಂಗಾರು
ರಾತ್ರಿಯ	+ ಮಧ್ಯ	= ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿ
ಹಗಲಿನ	+ ನಡು	= ನಡುಹಗಲು
ಇರುಳಿನ	+ ನಡು	= ನಟ್ಟಿರುಳು
ನೆತ್ತಿಯ	+ ನಡು	= ನಡುನೆತ್ತಿ
ಕುರುಳಿನ	+ ಮುಂದು	= ಮುಂಗುರುಳು
ಬಾಗಿಲ	+ ಮುಂದು	= ಮುಂಬಾಗಿಲು
ಬಾಗಿಲ	+ ಹಿಂದು	= ಹಿಂಬಾಗಿಲು
ಹೊಜೆಯ	+ ಕೆಳಗು	= ಕೆಬ್ಬೊಟೆ
ಮನೆಯ	+ ನಡು	= ನಡುಮನೆ
ಕೈಯ	+ ಅಡಿ	= ಅಂಗೈ
ತಲೆಯ	+ ಹಿಂದು	= ಹಿಂದಲೆ
ಕಣ್ಣಿ	+ ಕಡೆ	= ಕಡೆಗಣ್ಣಿ

9. ಕ್ರಿಯಾ ಸಮಾಸ ಎಂದರೇನು? ಉದಾಹರಣೆ ಕೊಡಿ.

ಮೂರ್ವಪದವು ನಾಮಪದವಾಗಿದ್ದು ಉತ್ತರ ಪದವು ಕ್ರಿಯಾಪದವಾಗಿದ್ದು ಅವರೆಡು ಸೇರಿ ಸಮಾಸವಾದಾಗ ಉತ್ತರಪದದ ಅರ್ಥಕ್ಕೆ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿದ್ದರೆ ಅದನ್ನು 'ಕ್ರಿಯಾ ಸಮಾಸ' ಎನ್ನುವರು.

ಮೂರ್ವಪದ	+ ಉತ್ತರಪದ	= ಸಮಾಸ ಪದ
ನಾಮಪದ	+ ಕ್ರಿಯಾಪದ (ಅರ್ಥ ಪ್ರಧಾನ)	= ಕ್ರಿಯಾ ಸಮಾಸ
ಕೃಯನ್ನ	+ ಮುಗಿ	= ಕೃಮುಗಿ
ಜಲಪಾನಮಂ	+ ಗೆಯ್ದ	= ಜಲಪಾನಂಗೆಯ್ದ
ತಲೆಯಂ	+ ಕೊಡವಿ	= ತಲೆಗೊಡವಿ
ಮಣೆಯಂ	+ ಇತ್ತೆ	= ಮಣೆಯಿತ್ತೆ
ಮೈಯನ್ನ	+ ತಡವಿ	= ಮೈದಡವಿ
ಸುಖವನ್ನ	+ ಪಡು	= ಸುಖಪಡು
ಮೈಯನ್ನ	+ ಮುಚ್ಚ	= ಮೈಮುಚ್ಚ
ಕಣ್ಣಂ	+ ತೆರೆ	= ಕಣ್ಣತೆರೆ
ಕೆಣ್ಣ	+ ಕೆಡು	= ಕಂಗೆಡು

10. ದ್ವಂದ್ವ ಸಮಾಸ ಎಂದರೇನು? ಉದಾಹರಣೆ ಕೊಡಿ.

ಎರಡು ಅರ್ಥವಾ ಹೆಚ್ಚು ನಾಮಪದಗಳು ಸಹಯೋಗ ತೋರುವಂತೆ ಸೇರಿ ಸಮಾಸವಾದಾಗ ಎಲ್ಲ ಪದಗಳ ಅರ್ಥವೂ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿದ್ದರೆ ಅದನ್ನು ‘ದ್ವಂದ್ವ ಸಮಾಸ’ ಎನ್ನುವರು.

ಮೂರ್ವಪದ	+ ಉತ್ತರಪದ	= ಸಮಾಸ ಪದ
ನಾಮಪದ + ನಾಮಪದ (ಎಲ್ಲ ಪದಗಳ ಅರ್ಥ ಪ್ರಧಾನ)		= ದ್ವಂದ್ವ ಸಮಾಸ
ದೀನನೂ	+ ಅನಾಧನೂ	= ದೀನಾನಾಧರು
ಆನೆಯೂ	+ ಕುದುರೆಯೂ + ಒಂಟೆಯೂ	= ಆನೆಕುದುರೆಒಂಟೆಗಳು
ಕೆರೆಯೂ	+ ಕಟ್ಟೆಯೂ	= ಕೆರೆಕಟ್ಟೆಗಳು
ಗಿಡವೂ	+ ಮರವೂ	= ಗಿಡಮರಗಳು
ಗಿರಿಯೂ	+ ವನವೂ + ದುರ್ಗವೂ	= ಗಿರಿವನದುರ್ಗಗಳು
ಕರಿಯೂ	+ ತುರಗವೂ + ರಥವೂ	= ಕರಿತುರಗರಥಗಳು

11. ಬಹುವೀಹಿ ಸಮಾಸ ಎಂದರೇನು? ಉದಾಹರಣೆ ಕೊಡಿ.

ಎರಡು ನಾಮಪದಗಳು ಸೇರಿ ಸಮಾಸವಾದಾಗ ಬೇರೊಂದು ಪದದ (ಅನ್ಯಪದದ) ಅರ್ಥವು ಪ್ರಧಾನವಾಗಿದ್ದರೆ ಅದನ್ನು ‘ಬಹುವೀಹಿ ಸಮಾಸ’ ಎನ್ನುವರು.

ಮೂರ್ವಪದ	+ ಉತ್ತರಪದ	= ಸಮಾಸ ಪದ
ನಾಮಪದ	+ ನಾಮಪದ = (ಅನ್ಯಪದದ ಅರ್ಥ ಪ್ರಧಾನ)	ಬಹುವೀಹಿ ಸಮಾಸ
ಮೂರು	+ ಕಣ್ಣಗಳನ್ನ ಉಳ್ಳವನು ಆವನೋ ಆವನು	= ಮುಕ್ಕಣ್ಣ (ಶಿವ)
ನಾಲ್ಕು	+ ಮೊಗ ಉಳ್ಳವನು ಆವನೋ ಆವನು	= ನಾಲ್ಕೊಗ (ಬ್ರಹ್ಮ)
ಚಕ್ರವು	+ ಪಾಣಿಯಲ್ಲಿ ಉಳ್ಳವನು ಆವನೋ ಆವನು	= ಚಕ್ರಪಾಣಿ(ವಿಷ್ಣು)
ಪದ್ಮವು	+ ನಾಭಿಯಲ್ಲಿ ಉಳ್ಳವನು ಆವನೋ ಆವನು	= ಪದ್ಮಾಭ(ವಿಷ್ಣು)
ಹಣೆಯಲ್ಲಿ	+ ಕಣ್ಣಪುಳ್ಳವನು ಆವನೋ ಆವನು	= ಹಣೆಗಣ್ಣ (ಶಿವ)
ಮೂರು	+ ಕಣ್ಣಪುಳ್ಳವನು ಆವನೋ ಆವನು	= ಮುಕ್ಕಣ್ಣ (ಶಿವ)
ಚಕ್ರವನ್ನು	+ ಪಾಣಿಯಲ್ಲಿಪುಳ್ಳವನು ಆವನೋ ಆವನು	= ಚಕ್ರಪಾಣಿ(ವಿಷ್ಣು)

12. ಗಮಕ ಸಮಾಸ ಎಂದರೇನು? ಉದಾಹರಣೆ ಕೊಡಿ.

ಮೂರ್ವಪದದಲ್ಲಿ ಸರ್ವನಾಮ ಅರ್ಥವಾ ಕ್ಷದಂತ ಪದಗಳಿಂದ್ದು, ಉತ್ತರಪದ ನಾಮಪದವಾಗಿದ್ದು, ಉತ್ತರ ಪದದ ಅರ್ಥಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯವಿದ್ದರೆ ಅದನ್ನು ‘ಗಮಕ ಸಮಾಸ’ ಎನ್ನುವರು.

ಮೂರ್ವಪದ	+ ಉತ್ತರಪದ	= ಸಮಾಸ ಪದ
ಸರ್ವನಾಮ/ಕ್ಷದಂತ + ನಾಮಪದ (ಅರ್ಥ ಪ್ರಧಾನ)		= ಗಮಕ ಸಮಾಸ
ಅವನು	+ ಹುಡುಗ	= ಆ ಹುಡುಗ
ಇವಳು	+ ಹುಡುಗಿ	= ಈ ಹುಡುಗಿ
ಅದು	+ ಬೆಟ್ಟಿ	= ಆ ಬೆಟ್ಟಿ
ಬೆಂದುದು	+ ಬೇಳೆ	= ಬೆಂದಬೇಳೆ
ಅದು	+ ಕಲ್ಲು	= ಆ ಕಲ್ಲು
ಇದು	+ ಬೆಕ್ಕು	= ಈ ಬೆಕ್ಕು
ನೆಯ್ದುದು	+ ವಸ್ತು	= ನೆಯ್ದುವಸ್ತು

ಕ್ರಿಯಾಪದ

1. ಕ್ರಿಯಾ ಪದ ಎಂದರೇನು? ಉದಾಹರಣೆ ಕೊಡಿ.

ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿಯ ಕ್ರಿಯೆಯ ಅರ್ಥವನ್ನು ಮೂರ್ಣಗೊಳಿಸುವ ಅಥವಾ ಕ್ರಿಯೆಯು ಮೂರ್ಣವಾಗಿರುವುದನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಪದಗಳೇ ಕ್ರಿಯಾ ಪದಗಳು.

ಉದಾ:- * ಅವಳು ಬರೆದಳು. * ನಾನು ಹಾಡುತ್ತೇನೆ.

* ಅವಳು ಟುಡುತ್ತಾಳೆ. * ನೀನು ತಿಂದೆ.

ನಿದರ್ಶನ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಗೆರೆ ಹಾಕಿದ ಪದಗಳು ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ.

2. ಕ್ರಿಯಾ ಪದದಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಮುಖಾಂಶಗಳು ಯಾವವು?

ಧಾತು + ಕಾಲಸೂಚಕ ಪ್ರತ್ಯೇಕ + ಆಖಾತ ಪ್ರತ್ಯೇಕ = ಕ್ರಿಯಾಪದ

3. ಧಾತು (ಕ್ರಿಯಾ ಪ್ರಕೃತಿ) ಎಂದರೇನು?

ಕ್ರಿಯಾ ಪದದ ಮೂಲ ರೂಪವೇ ಧಾತು. (ಕ್ರಿಯಾ ಪ್ರಕೃತಿ).

ಉದಾ:- ಬರೆ, ಟುಡು, ತಿಂದು, ಇತ್ಯಾದಿಗಳು

4. ಧಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ವಿಧಗಳಿವೆ? ಅವು ಯಾವವು?

ಧಾತುಗಳಲ್ಲಿ ವಿರದ್ದು ವಿಧಗಳಿವೆ. 1. ಸಹಜ ಧಾತು 2. ಸಾಧಿತ ಧಾತು

5. ಸಹಜ ಧಾತು ಎಂದರೇನು?

ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಸಹಜವಾಗಿರುವ ಮೂಲ ಧಾತುಗಳನ್ನು 'ಸಹಜ ಧಾತು' ಎನ್ನಿವರು.

ಉದಾ:- ಬರೆ, ಟುಡು, ತಿಂದು, ಇತ್ಯಾದಿಗಳು

6. ಸಾಧಿತ ಧಾತು ಏಂದರೇನು?

ಧಾತುಗಳಿಗೆ ಬೇರೊಂದು ನಾಮಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನೂ, ಪ್ರತ್ಯೇಕವನ್ನೂ ಸೇರಿಸಿ ಹೊಸ ಧಾತುಗಳನ್ನೂ ರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಪದಸ್ಪತಿಯ ಒಂದು ಬಗೆ. ಹೀಗೆ ರೂಪಿಸಿಕೊಂಡ ಧಾತುವಿಗೆ 'ಸಾಧಿತ ಧಾತು' ಎನ್ನಿವರು.

1. ಧಾತುವಿನ ಹಿಂದೆ ನಾಮಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಹೊಸ ಧಾತುವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಬಹುದು.

ಇಂತಹ ಸಾಧಿತ ಧಾತುಗಳು ಬಹುತೇಕ ನುಡಿಗಟ್ಟಿಗಳಾಗಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿವೆ.

ಉದಾ:- ಬಾಯಿ + ಬಿಡು = ಬಾಯಿಬಿಡು ಕಣ್ಣಿ + ಬಿಡು = ಕಣ್ಣಿಬಿಡು

ಕಾಲು + ಎಳೆ = ಕಾಲೆಳೆ ಕಣ್ಣಿ + ಬಿಡು = ಕಣ್ಣಿಬಿಡು

ಹಲ್ಲು + ಕೆಸಿ = ಹಲ್ಲುಕೆಸಿ ಕಣ್ಣಿ + ಮುಚ್ಚು = ಕಣ್ಣಿಮುಚ್ಚು

ಗೋಳು + ಆಡು = ಗೋಳಾಡು ಕಣ್ಣಿ + ತೆರೆ = ಕಣ್ಣತೆರೆ

ಇನ್ನೂ ಕಣ್ಣಿಬಿಡ್ಡು ಇರೇ ಮಗು. ಅದಕ್ಕೇನು ಗೋತ್ತಾಗುತ್ತೇ?

ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಎನ್ನ ಉತ್ತರಸಬ್ದೀಕೋ ಹೊಳೆಯದೆ ರಾಜು ಕಣ್ಣಿಬಿಡು ಬಿಟ್ಟನು.

2. ಕೃದಂತ ರೂಪಗಳಿಗೆ ಧಾತು ಸೇರಿಸಿ ಹೊಸ ಧಾತುವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಬಹುದು.

ಉದಾ:- ಎದ್ದು + ಏಳು = ಐದ್ದೆಳು ಬಿಟ್ಟು + ಬಿಡು = ಬಿಟ್ಟಿಬಿಡು

3. ಧಾತುವಿಗೆ ಇನ್ನೂಂದು ಧಾತು ಸೇರಿಸಿ ಸಂಯುಕ್ತ ಧಾತುವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಬಹುದು.

ತೇಲು + ಆಡು = ತೇಲಾಡು ಕೊಗು + ಆಡು = ಕೊಗಾಡು

ಬಿಡು + ಆಡು = ಬಿಡಾಡು

ನಾಮಪ್ರಕೃತಿಗೆ 'ಇಸು' ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಸೇರಿಸಿ ಹೊಸ ಧಾತುಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಬಹುದು.

ಉದಾ:- ಅಬ್ಬರ + ಇಸು = ಅಬ್ಬರಿಸು ಗೌರವ + ಇಸು = ಗೌರಿಸು

ಪ್ರಾಧ್ಯಾನೆ + ಇಸು = ಪ್ರಾಧ್ಯಾನಿಸು ಮನ್ವನೆ + ಇಸು = ಮನ್ವಿಸು

ಚಿಂತೆ + ಇಸು = ಚಿಂತಿಸು ನಿಶ್ಚಯ + ಇಸು = ನಿಶ್ಚಯಿಸು

ಮೂಲಧಾತುವಿಗೆ ಪ್ರೇರಣಾರ್ಥದಲ್ಲಿ 'ಇಸು' ಪ್ರತ್ಯೇಕವನ್ನು ಸೇರಿಸುವುದರಿಂದ ಹೊಸ ಧಾತು ಸೃಷ್ಟಿಸಬಹುದು. (ಪ್ರೇರಣ ಎಂದರೆ ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಂದ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿಸುವುದು ಎಂದರ್ಥ)

ಉದಾ:- ಬಿಡು + ಇಸು = ಬಿಡಿಸು ತಿನ್ನು + ಇಸು = ತಿನ್ನಿಸು

ಮಾಡು + ಇಸು = ಮಾಡಿಸು ಮಲಗು + ಇಸು = ಮಲಗಿಸು

ನಗು + ಇಸು = ನಗಿಸು ಬರೆ + ಇಸು = ಬರೆಯಿಸು

ತಾಯಿ ಮಗುವನ್ನು ಮಲಗಿಸುತ್ತಾಳೆ.

ವಿದೂಷಕನು ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ನಗಿಸುತ್ತಾನೆ.

7. ಧಾತುಗಳ ಎರಡು ರೂಪಗಳಾವುವು?

1. ಅಕರ್ಮಕ ಧಾತು

2. ಸಕರ್ಮಕ ಧಾತು

8. ಸಕರ್ಮಕ ಧಾತು ಎಂದರೇನು?

ಕರ್ಮಪದದ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಯಿಳ್ಳ ಧಾತುಗಳಿಗೆ ‘ಸಕರ್ಮಕ ಧಾತು’ ಎನ್ನಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಕೆಲವು ಧಾತುಗಳು ಅರ್ಥಮಾರ್ಥಿಗೆ ಕರ್ಮಪದವನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುತ್ತವೆ ಅಂತಹ ಧಾತುಗಳಿಗೆ ‘ಸಕರ್ಮಕ ಧಾತು’ ಎನ್ನಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಉದಾ:- ಕೊಡು, ಬಿಡು, ಉಣ್ಣಿ, ಉಷ್ಣಿ, ತಿದ್ದು, ಮುಚ್ಚಿ ಇತ್ಯಾದಿ.

9. ಅಕರ್ಮಕ ಧಾತು ಎಂದರೇನು?

ಕರ್ಮಪದದ ಆಕಾಂಕ್ಷೆ ಇರದ ಧಾತುಗಳಿಗೆ ‘ಅಕರ್ಮಕ ಧಾತು’ ಎನ್ನಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಕೆಲವು ಧಾತುಗಳು ಅರ್ಥಮಾರ್ಥಿಗೆ ಕರ್ಮಪದವನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಅಂತಹ ಧಾತುಗಳಿಗೆ ‘ಅಕರ್ಮಕ ಧಾತು’ ಎನ್ನಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಉದಾ:- ಮಲಗು, ಓಡು, ಬದುಕು, ಹೋಗು, ನಾಚು ಇತ್ಯಾದಿ.

ಅಕರ್ಮಕ ಧಾತುಗಳೂ ಸಹ ಪ್ರೀರಣಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ‘ಇಸು’ ಪ್ರತ್ಯೇಯ ಬಂದಾಗ ‘ಸಕರ್ಮಕ ಧಾತು’ಗಳಾಗುತ್ತದೆ.

ಉದಾ:- ಬೆಳೆ + ಇಸು = ಬೆಳೆಯಿಸು ಮಲಗು + ಇಸು = ಮಲಿಸು

10. ಕರ್ತವರಿ ಪ್ರಯೋಗ ಎಂದರೇನು?

ಧಾತುಗಳಿಗೆ ಲಿಂಗವಾಚಕ ಮತ್ತು ವಚನ ವಾಚಕಗಳು ಸೇರಿ ಒಂದು ಪೂರ್ಣವಾಕ್ಯವಾದಾಗ ಅದು ‘ಕರ್ತವರಿ ಪ್ರಯೋಗದ’ ವಾಕ್ಯವೆನಿಸುತ್ತದೆ.

ಉದಾ : ಭೀಮನು ಅನ್ನವನ್ನು ಉಂಡನು.

11. ಕರ್ಮಣಿ ಪ್ರಯೋಗ ಎಂದರೇನು?

ಸಕರ್ಮಕ ಧಾತುಗಳ ಮೇಲೆ ‘ಅಲ್ಪಡು’ ಪ್ರತ್ಯೇಯ ಸೇರಿ ಕಾಲ ಸೂಚಕ ಮತ್ತು ಆಖ್ಯಾತ ಪ್ರತ್ಯೇಯಗಳು ಸೇರಿದಾಗ ‘ಕರ್ಮಣಿ ಪ್ರಯೋಗದ’ ವಾಕ್ಯವೆನಿಸುತ್ತದೆ.

ಉದಾ : ಭೀಮನಿಂದ ಅನ್ನವು ಉಣಿಲ್ಪಣಿತು.

11. ಕಾಲ ಸೂಚಕ ಪ್ರತ್ಯೇಯ ಎಂದರೇನು? ಅವು ಯಾವುವು?

ಕ್ರಿಯೆಯು ನಡೆದ ಕಾಲವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಧಾತು ಮತ್ತು ಆಖ್ಯಾತ ಪ್ರತ್ಯೇಯಗಳ ನಡುವೆ ಬರುವ ಪ್ರತ್ಯೇಯವನ್ನು ‘ಕಾಲ ಸೂಚಕ ಪ್ರತ್ಯೇಯಗಳು’ ಎನ್ನಲಾಗುತ್ತದೆ.

1. ಕ್ರಿಯೆಯು ನಡೆದು ಹೋದ (ಹಿಂದಿನ) ಕಾಲವನ್ನು ‘ಭೂತಕಾಲ’ ಎನ್ನಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಭೂತ ಕಾಲ ಸೂಚಕ ಪ್ರತ್ಯೇಯ ‘ದ’

2. ಕ್ರಿಯೆಯು ಸದ್ಯ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಕಾಲವನ್ನು ‘ವರ್ತಮಾನಕಾಲ’ ಎನ್ನಲಾಗುತ್ತದೆ.

ವರ್ತಮಾನ ಕಾಲ ಸೂಚಕ

ಪ್ರತ್ಯೇಯ ‘ಉತ್ತ’

2. ಕ್ರಿಯೆಯು ಮುಂದೆ ನಡೆಯುವ (ಮುಂದಿನ) ಕಾಲವನ್ನು ‘ಭವಿಷ್ಯತ್ ಕಾಲ’ ಎನ್ನಲಾಗುತ್ತದೆ. ಭವಿಷ್ಯತ್ ಕಾಲ ಸೂಚಕ ಪ್ರತ್ಯೇಯ ‘ವ’

12. ಆಖ್ಯಾತ ಪ್ರತ್ಯೇಯ ಎಂದರೇನು?

ಕರ್ತೃವಿನ ಲಿಂಗ, ಪುರುಷ ಹಾಗೂ ವಚನಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಧಾತುವಿಗೆ ಸೇರುವ ಪ್ರತ್ಯೇಯಗಳನ್ನು ‘ಆಖ್ಯಾತ ಪ್ರತ್ಯೇಯಗಳು’ ಎನ್ನಲಾಗುತ್ತದೆ.

4. ಆಖ್ಯಾತ ಪ್ರಶ್ನೆಯಗಳಾವುವು?

ಕಾಲ ರೂಪ ಆಖ್ಯಾತ ಪ್ರಶ್ನೆಯಗಳು				
ಪುರುಷ	ಸರ್ವ ನಾಮ	ಭೂತ ಕಾಲ	ವರ್ತಮಾನ ಕಾಲ	ಭವಿಷ್ಯತ್ ಕಾಲ
ಉತ್ತಮ ಪುರುಷ ಏಕ ವಚನ ಬಹು ವಚನ	ನಾನು ನಾವು	~ಎನು(ತಿಂದೆನು) ~ಎವು(ತಿಂದೆವು)	~ಎನೆ(ತಿನ್ನತ್ತೇನೆ) ~ಎವೆ (ತಿನ್ನತ್ತೇವೆ)	~ಎನು(ತಿನ್ನಬೇನು) ~ಎವು(ತಿನ್ನಬೇವು)
ಮಧ್ಯಮ ಪುರುಷ ಏಕ ವಚನ ಬಹು ವಚನ	ನೀನು ನೀವು	~ಎ(ತಿಂದೆ) ~ಇರಿ(ತಿಂದಿರಿ)	~ಈಯಿ(ತಿನ್ನತ್ತೀಯಿ) ~ಈರಿ(ತಿನ್ನತ್ತೀರಿ)	~ಎ(ತಿನ್ನಬೇ) ~ಇರಿ(ತಿನ್ನಬಿರಿ)
ಪ್ರಥಮ ಪುರುಷ ಏಕ ವಚನ ಪುಲ್ಲಿಂಗ ಸೀಲಿಂಗ ನೆಪುಂಸಕ ಲಿಂಗ	ಅವನು ಅವಜು ಅದು	~ಅನು(ತಿಂದನು) ~ಅಜು(ತಿಂದಜು) ~ಅದು(ತಿಂದಿತು)	~ಅನೆ(ತಿನ್ನತ್ತಾನೆ) ~ಅಜೆ(ತಿನ್ನತ್ತಾಜೆ) ~ಅದೆ(ತಿನ್ನತ್ತದೆ)	~ಅನು(ತಿನ್ನಬನು) ~ಅಜು(ತಿನ್ನಬಜು) ~ಅದು(ತಿನ್ನಬುದು)
ಬಹು ವಚನ ಪುಲ್ಲಿಂಗ ಸೀಲಿಂಗ ನೆಪುಂಸಕ ಲಿಂಗ	ಅವರು ಅವರು ಅವು	~ಅರು(ತಿಂದರು) ~ಅರು(ತಿಂದರು) ~ಅವು(ತಿಂದವು)	~ಅರೆ(ತಿನ್ನತ್ತಾರೆ) ~ಅರೆ(ತಿನ್ನತ್ತಾರೆ) ~ಅವೆ(ತಿನ್ನತ್ತವೆ)	~ಅರು(ತಿಂದರು) ~ಅರು(ತಿಂದರು) ~ಉವು(ತಿನ್ನಬುವು)

ಅರ್ಥ-ರೂಪ ಕ್ರಿಯಾ ಪದಗಳು

1. ವಿಧ್ಯಾರ್ಥಕ ರೂಪ ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳು ಎಂದರೆನು?

ವಿಧಿ ಎಂದರೆ ಅಜ್ಞ, ಅಪ್ರಾಪ್ತ, ವಿಜ್ಞಾಪನೆ, ಆಶೀರ್ವಾದ, ಹಾರ್ಡ್‌ಕೆ ಎಂದರ್ಥ. ಈ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಹೇಳುವ ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳನ್ನು ‘ವಿಧ್ಯಾರ್ಥಕ ರೂಪ ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳು’ ಎನ್ನಬಹುದು. ಧಾರುಗಳಿಗೆ ವಿಧ್ಯಾರ್ಥ ಆಖ್ಯಾತ ಪ್ರಶ್ನೆಯಗಳು ಸೇರಿ ‘ವಿಧ್ಯಾರ್ಥಕ ರೂಪ ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳು’ ಸಿದ್ಧಿಸುತ್ತವೆ.

ವಿಧ್ಯಾರ್ಥಕ ರೂಪ : ಮಾಡಲಿ, ತಿನ್ನಲಿ, ಓದಲಿ.

2. ಸಂಭಾವನಾರ್ಥಕ ರೂಪ ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳು ಎಂದರೆನು?

ಸಂಭಾವನೆ ಎಂದರೆ ಸಂಶಯ, ಉಂಟೆ ಅಥವಾ ತರ್ಕ ಎಂದರ್ಥ. ಈ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಹೇಳುವ ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳನ್ನು ‘ಸಂಭಾವನಾರ್ಥಕ ರೂಪ ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳು’ ಎನ್ನಬಹುದು. ಧಾರುಗಳಿಗೆ ಸಂಭಾವನಾರ್ಥಕ ಆಖ್ಯಾತ ಪ್ರಶ್ನೆಯಗಳು ಸೇರಿ ‘ಸಂಭಾವನಾರ್ಥಕ ರೂಪ ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳು’ ಸಿದ್ಧಿಸುತ್ತವೆ.

ಸಂಭಾವನಾರ್ಥಕ ರೂಪ : ಮಾಡಿಯಾನು, ತಿಂದಾಳು, ಓದಿಯಾರು.

3. ನಿಷೇಧಾರ್ಥಕ ರೂಪ ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳು ಎಂದರೆನು?

ನಿಷೇಧ ಎಂದರೆ ಕ್ರಿಯೆಯು ನಡೆದಿಲ್ಲ ಅಥವಾ ನಡೆಯವುದಿಲ್ಲ ಎಂದರ್ಥ. ಈ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಹೇಳುವ ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳನ್ನು ‘ನಿಷೇಧಾರ್ಥಕ ರೂಪ ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳು’ ಎನ್ನಬಹುದು. ಧಾರುಗಳಿಗೆ ನಿಷೇಧಾರ್ಥಕ ಆಖ್ಯಾತ ಪ್ರಶ್ನೆಯಗಳು ಸೇರಿ ‘ನಿಷೇಧಾರ್ಥಕ ರೂಪ ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳು’ ಸಿದ್ಧಿಸುತ್ತವೆ.

ನಿಷೇಧಾರ್ಥಕ ರೂಪ : ಮಾಡನು, ತಿನ್ನಣು, ಓದರು.

ಅರ್ಥರೂಪ ಆಖ್ಯಾತ ಪ್ರಶ್ನೆಯಗಳು

ಪುರುಷ	ಸರ್ವ ನಾಮ	ವಿಧ್ಯಾರ್ಥಕ	ಸಂಭಾವನಾರ್ಥಕ	ನಿರ್ಜ್ಞಾರ್ಥಕ
ಉತ್ತಮ ಪುರುಷ ಏಕ ವಚನ ಬಹು ವಚನ	ನಾನು	~ಉವೆ(ತಿನ್ನುವೆ)	~ಎನು(ತಿಂದೇನು)	~ಎನು(ತಿನ್ನೆನು)
	ನಾವು	~ಉಣಿ(ತಿನ್ನೋಣಿ)	~ಎವು(ತಿಂದೇವು)	~ಎವು(ತಿನ್ನೆವು)
ಮಧ್ಯಮ ಪುರುಷ ಏಕ ವಚನ ಬಹು ವಚನ	ನೀನು	~ಧಾತು ರೂಪ(ತಿನ್ನು)	~ಈಯೆ(ತಿಂದೀಯೆ)	~ಎ(ತಿನ್ನೆ)
	ನೀವು	~ಇರಿ(ತಿನ್ನಿರಿ)	~ಈರಿ(ತಿಂದೀರಿ)	~ಅರಿ(ತಿನ್ನಿರಿ)
ಪ್ರಥಮ ಪುರುಷ ಏಕ ವಚನ ಮೂಲಿಂಗ ಸೀಲಿಂಗ ನಮುಂಸಕ ಲಿಂಗ	ಅವನು	~ಅಲಿ(ತಿನ್ನಲಿ)	~ಆನು(ತಿಂದಾನು)	~ಅನು(ತಿನ್ನೆನು)
	ಅವಳು	~ಅಲಿ(ತಿನ್ನಲಿ)	~ಆಳು(ತಿಂದಾಳು)	~ಅಳು(ತಿನ್ನಾಳು)
	ಅದು	~ಅಲಿ(ತಿನ್ನಲಿ)	~ಆತು(ತಿಂದಾತು)	~ಅದು(ತಿನ್ನಾದು)
ಬಹು ವಚನ ಮೂಲಿಂಗ ಸೀಲಿಂಗ ನಮುಂಸಕ ಲಿಂಗ	ಅವರು	~ಅಲಿ(ತಿನ್ನಲಿ)	~ಆರು(ತಿಂದಾರು)	~ಅರು(ತಿನ್ನಾರು)
	ಅವರು	~ಅಲಿ(ತಿನ್ನಲಿ)	~ಆರು(ತಿಂದಾರು)	~ಅರು(ತಿನ್ನಾರು)
	ಅವು	~ಅಲಿ(ತಿನ್ನಲಿ)	~ಆವು(ತಿಂದಾವು)	~ಅವು(ತಿನ್ನಾವು)

ರೂಪೀಕೃತಿ ಕುಬುರ್ಹು

ಲೇಖನ ಚಿಹ್ನೆಗಳು

1. ಲೇಖನ ಚಿಹ್ನೆಗಳು ಎಂದರೆನು?

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಬರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟಾರ್ಥ ಸೂಚಿತ ಭಾವಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಉಚಿತ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಬಳಸುವ ಲಿಖಿತ ಸಂಕೇತಗಳನ್ನು ‘ಲೇಖನ ಚಿಹ್ನೆಗಳು’ ಎನ್ನುವರು.

2. ಬರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಬಳಸುವ ಲೇಖನ ಚಿಹ್ನೆಗಳು ಯಾವವು?

1. ಮೊರ್‌ವಿರಾಮ ಚಿಹ್ನೆ	(.)	2. ಅರ್ಥ ವಿರಾಮ ಚಿಹ್ನೆ	(;)
3. ಅಲ್ಟ್ ವಿರಾಮ ಚಿಹ್ನೆ	(,)	4. ಪ್ರಶ್ನಾರ್ಥಕ ಚಿಹ್ನೆ	(?)
5. ಭಾವಸೂಚಕ ಚಿಹ್ನೆ	(!)	6. ವಿವರಣಾತ್ಮಕ ಚಿಹ್ನೆ	(:- / :)
7. ಉದ್ದರಣೆ ಚಿಹ್ನೆ	(“ ”)	8. ವಾಕ್ಯವೇಷಣ ಚಿಹ್ನೆ	(‘ ’)
9. ಆವರಣ ಚಿಹ್ನೆ	()		

3. ಮೊರ್‌ವಿರಾಮ ಚಿಹ್ನೆಯನ್ನು ಎಲ್ಲಿ ಬಳಸಬೇಕು? ಉದಾಹರಣೆ ಕೊಡಿ.

ಒಂದು ಮೊರ್‌ ಶ್ರೀಯೆಲ್ಲಿಯಂದ ಹೊಡಿದ ವಾಕ್ಯದ ಹೊನೆಯಲ್ಲಿ ‘ಮೊರ್‌ವಿರಾಮ ಚಿಹ್ನೆ’ಯನ್ನು ಬಳಸಬೇಕು.
ಉದಾಹರಣೆ : ಭೋಮನು ದುಷ್ಪಣಾದ ಬಕನನ್ನು ಕೊಂದನು.

4. ಅರ್ಥವಿರಾಮ ಚಿಹ್ನೆಯನ್ನು ಎಲ್ಲಿ ಬಳಸಬೇಕು? ಉದಾಹರಣೆ ಕೊಡಿ.

ಅನೇಕ ಉಪ ವಾಕ್ಯಗಳು ಒಂದು ಪ್ರಥಾನ ವಾಕ್ಯಕ್ಕೆ ಅಧಿನವಾಗಿದ್ದಾಗ ಉಪವಾಕ್ಯಗಳು ಮುಗಿದಾಗಲ್ಲಲ್ಲ ‘ಅರ್ಥವಿರಾಮ ಚಿಹ್ನೆ’ಯನ್ನು ಬಳಸಬೇಕು.

ಉದಾಹರಣೆ : ತಾವು ಕಡಿಮೆ ಮಾತನಾಡಿದ್ದೀರಿ; ಹೆಚ್ಚು ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ್ದೀರಿ.

5. ಅಲ್ಟ್ವಿರಾಮ ಚಿಹ್ನೆಯನ್ನು ಎಲ್ಲಿ ಬಳಸಬೇಕು? ಉದಾಹರಣೆ ಕೊಡಿ.

ಸಂಬೋಧನೆಯ ಮುಂದೆ ಹಾಗೂ ಕರ್ತೃ, ಕರ್ಮ ಶ್ರೀಯಾ ಪದಗಳಿಗೆ ಬೇರೆಬೇರೆ ವಿಶೇಷಣಗಳು ಬಂದಾಗ ಹೊನೆಯ ವಿಶೇಷಣವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಉಳಿದವುಗಳ ಮುಂದೆ ‘ಅಲ್ಟ್ವಿರಾಮ ಚಿಹ್ನೆ’ಯನ್ನು ಬಳಸಬೇಕು.

ಉದಾಹರಣೆ : ಬಟ್ಟೆ ಗಿರಣಿ, ರಟ್ಟು, ಪೆಸ್ಟಿಲ್, ಬೆಂಕಿ ಕಡ್ಡಿ ತಯಾರಿಕಾ ವಾಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಸಾಫಿಸಲಾಗಿದೆ.

6. ಪ್ರಶ್ನಾರ್ಥಕ ಚಿಹ್ನೆಯನ್ನು ಎಲ್ಲಿ ಬಳಸಬೇಕು? ಉದಾಹರಣೆ ಕೊಡಿ.

ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪದ ಅರ್ಥವಾ ವಾಕ್ಯದ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ‘ಪ್ರಶ್ನಾರ್ಥಕ ಚಿಹ್ನೆ’ಯನ್ನು ಬಳಸಬೇಕು.

ಉದಾಹರಣೆ : ದಯವಿಟ್ಟು ಕುಳಿತು ಹೊಳ್ಳಿ, ನಿಮಗೆ ಏನಾಗಬೇಕು?

7. ಭಾವಸೂಚಕ ಚಿಹ್ನೆಯನ್ನು ಎಲ್ಲಿ ಬಳಸಬೇಕು? ಉದಾಹರಣೆ ಕೊಡಿ.

ಹರ್ಷ, ಅಜ್ಞರಿ, ಸಂತಸ, ದುಃಖ, ಕೋಪ, ತಿರಸ್ಕಾರ ಇತ್ಯಾದಿ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ‘ಭಾವಸೂಚಕ ಚಿಹ್ನೆ’ಯನ್ನು ಬಳಸಬೇಕು.

ಉದಾಹರಣೆ : ಅಯ್ಯೋ! ಹೀಗಾಗಬಾರದಿತ್ತ!

8. ವಿವರಣಾತ್ಮಕ ಚಿಹ್ನೆಯನ್ನು ಎಲ್ಲಿ ಬಳಸಬೇಕು? ಉದಾಹರಣೆ ಕೊಡಿ.

ಒಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯದ ವಿವರಣೆ ಮುಂದೆ ತಿಳಿಸಿದಂತೆ ಇದೆ ಎಂದು ತೋರಿಸುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ‘ವಿವರಣಾತ್ಮಕ’ಚಿಹ್ನೆಯನ್ನು ಬಳಸಬೇಕು.

ಉದಾಹರಣೆ : ಭಾಷಾವಿಜ್ಞಾನ : ಭಾಷೆಯ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಅಧ್ಯಯನ.

9. ಉದ್ದರಣೆ ಚಿಹ್ನೆಯನ್ನು ಎಲ್ಲಿ ಬಳಸಬೇಕು? ಉದಾಹರಣೆ ಕೊಡಿ.

ಬರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಹೇಳಿಕೆಯನ್ನು ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ಬರೆಯುವಾಗ ‘ಉದ್ದರಣೆ ಚಿಹ್ನೆ’ಯನ್ನು ಬಳಸಬೇಕು.

ಉದಾಹರಣೆ : “ಶಿಕ್ಷಣವು ಕೆಲವೇ ಜನರ ಸ್ವತ್ತಾಗದೆ ಪ್ರಗತಿಪರ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರ ಆಜನ್ಮ ಸಿದ್ಧ ಹಕ್ಕಾಗಬೇಕು” ಎಂದು ಸರ್. ಎಂ. ವಿಶ್ವಾಶರಯ್ಯ ಅವರು ಹೇಳಿದರು.

10. ವಾಕ್ಯವೇಷಣ ಚಿಹ್ನೆಯನ್ನು ಎಲ್ಲಿ ಬಳಸಬೇಕು? ಉದಾಹರಣೆ ಕೊಡಿ.

ಬರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಪಾರಿಭಾಷಿಕ ಪದ / ಪ್ರಥಾನ / ವಿಶ್ವ / ಅನ್ಯಭಾಷೆಯ ಪದಗಳನ್ನು ಬಳಸುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ‘ವಾಕ್ಯವೇಷಣ ಚಿಹ್ನೆ’ಯನ್ನು ಬಳಸಬೇಕು.

ಉದಾಹರಣೆ : ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ‘ಇಂಗ್ಲೀಷ್’, ‘ಪರ್ಸಿಯನ್’, ‘ಮೋಚ್ಚ-ಗೀಸ್’ ಭಾಷೆಗಳ ಪದಗಳನ್ನು ಬಳಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

11. ಆವರಣ ಚಿಹ್ನೆಯನ್ನು ಎಲ್ಲಿ ಬಳಸಬೇಕು? ಉದಾಹರಣೆ ಕೊಡಿ.

ಒಂದು ಪದವನ್ನೋ ವಾಕ್ಯವನ್ನೋ ಹೇಳಿ, ಅದಕ್ಕೆ ಸಮಾನಾರ್ಥಕ ಪದವನ್ನೋ ವಾಕ್ಯವನ್ನೋ ಹೇಳುವಾಗ ‘ಆವರಣ ಚಿಹ್ನೆ’ಯನ್ನು ಬಳಸಬೇಕು.

ಉದಾಹರಣೆ : ನೀರನ್ನು ವಿಭಜಿಸಿದರೆ ಆಮ್ಲಜನಕ (ಆಸ್ಕಿಜನ್), ಜಲಜನಕ (ಹೆಡ್ಮೋಜನ್)ಗಳು ಉತ್ತಮಿಯಾಗುತ್ತವೆ.

ವಾಕ್ಯ ಪ್ರಕಾರಗಳು

1. ವಾಕ್ಯ ಎಂದರೇನು ?

ಪದಗಳ ಕ್ರಮವರಿತ, ಮೂರ್ಣ ಅರ್ಥಕೊಡುವ ಸಂಯೋಜಿತ ರಚನೆಯೇ ವಾಕ್ಯ. ನಿಶ್ಚಿತ, ಸ್ವಷ್ಟಿ ಮೂರ್ಣ ಅರ್ಥಕೊಡುವ ವಾಕ್ಯಕರಣಾತ್ಮಕ ರಚನೆಯೇ ವಾಕ್ಯ.

ಕರ್ತೃ, ಕರ್ಮ ಮತ್ತು ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವ ಪದ ಸಮೂಹವೇ ವಾಕ್ಯ ಎಂದನಿಸುವುದು.

ಉದಾ:- 1. ಭೀಮನು ದುಷ್ಪನಾದ ಬಕನನ್ನು ಕೊಂದನು.

2. ಮಹಾತ್ಮನಾದ ದೇವರು ಸಮಸ್ತಲೋಕಗಳನ್ನು ತ್ರೈತಿಯಿಂದ ಕಾಪಾಡುವನು.

ಆದರೆ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಕರ್ತೃ, ಕರ್ಮ, ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳಿಗೆ ವಿಶೇಷಣಗಳೂ ಸೇರಿಕೊಂಡು ವಾಕ್ಯರಚನೆಯಾಗುವುದುಂಟು. ಹಾಗೆಯೇ ಕರ್ತೃಪದ ಅರ್ಥವಾ ಕರ್ಮಪದ ಅರ್ಥವಾ ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳು ಇಲ್ಲದಿರೂ ವಾಕ್ಯ ಮೂರ್ಣ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕೊಡುವುದರಿಂದ ಅಂತಹ ಪ್ರಯೋಗವೂ ಇದೆ.

ಉದಾ :- 1. ಈಗ ಬಂದನು. (ಕರ್ತೃಪದ ಇಲ್ಲ)

2. ಅವನು ಈಗತಾನೆ ತೀಂದನು. (ಕರ್ಮಪದ ಇಲ್ಲ)

3. ಹುಡುಗ ಬುದ್ಧಿವಂತ. (ಕ್ರಿಯಾಪದ ಇಲ್ಲ)

2. ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ವಿಧಿ? ಅವು ಯಾವುವು ?

ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೂರು ವಿಧಿಗಳಿವೆ.

1. ಸಾಮಾನ್ಯ ವಾಕ್ಯ 2. ಸಂಯೋಜಿತ ವಾಕ್ಯ (ಸಂಯುಕ್ತ ವಾಕ್ಯ) 3. ಮಿಶ್ರ ವಾಕ್ಯ.

3. ಸಾಮಾನ್ಯ ವಾಕ್ಯ ಎಂದರೇನು? **ಉದಾ:** ಕೊಡಿ.

ಒಂದು ಮೂರ್ಣ ಕ್ರಿಯಾಪದದೊಡನೆ ಸ್ವತಂತ್ರ, ಖಚಿತ ಅರ್ಥಕೊಡುವ ವಾಕ್ಯ ರಚನೆಯನ್ನು ‘ಸಾಮಾನ್ಯ ವಾಕ್ಯ’ ಎನ್ನುವರು.

ಉದಾ:- 1. ಕಾರವಾರದಲ್ಲಿ ಮಲೇರಿಯಾ ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಹಬ್ಬಿತು.

2. ಕಾರವಾರದಲ್ಲಿ ಉದ್ದೋಗಿಯಾಗಿದ್ದ ವೀರೇಶ್ವರ ಪಾಠಕ್ ಮಲೇರಿಯಾದಿಂದ ಬಳಲಿದರು.

3. ವೀರೇಶ್ವರ ಪಾಠಕ್ರರನ್ನು ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ವಗಾರವನ್ ಮಾಡಲಾಯಿತು.

ಸಾಮಾನ್ಯ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕ್ರಿಯಾಪದ ಮಾತ್ರವಿದ್ದು. ಸಾಪೇಕ್ಷ ಕ್ರಿಯಾರೂಪಗಳು ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರಬಹುದು.

ಉದಾ :- ಕಾರವಾರದಲ್ಲಿ ಮಲೇರಿಯಾ ಹಬ್ಬಿ, ವೀರೇಶ್ವರ ಪಾಠಕ್ರರವರ ಆರೋಗ್ಯದ ಮೇಲೆ ದುಷ್ಪರಿಣಾಮ ಬೀರಿ, ಅವರು ಅಲ್ಲಿಂದ ವಗಾರವನ್ ಹೊಂದುವಂತೆ ಆಯಿತು.

ಈ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಯಿತು ಎಂಬ ಒಂದೇ ಕ್ರಿಯಾಪದವಿದ್ದು, ಹಬ್ಬಿ, ಬೀರಿ ಎಂಬ ಸಾಪೇಕ್ಷ ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳು ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಂದಿವೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಇದು ಕೂಡ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಕ್ಯವೆಂದೇ ಪರಿಗಣಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.

4. ಸಂಯೋಜಿತ ವಾಕ್ಯ ಎಂದರೇನು? **ಉದಾ** ಕೊಡಿ.

ಸ್ವತಂತ್ರ ವಾಕ್ಯಗಳಾಗಿ ನಿಲ್ಲಬಲ್ಲ ಅನೇಕ ಉಪವಾಕ್ಯಗಳೊಡನೆ ಒಂದು ಮೂರ್ಣಾಭಿಪ್ರಾಯದ ವಾಕ್ಯವಾಗಿದ್ದರೆ ಅದು ‘ಸಂಯೋಜಿತ ವಾಕ್ಯ’ ಎನಿಸುವುದು.

ಉದಾ:- ಕಾರವಾರದಲ್ಲಿ ಮಲೇರಿಯಾ ಹಬ್ಬಿತ್ತು; ಆದ್ದರಿಂದ ವೀರೇಶ್ವರ ಪಾಠಕ್ರರವರ ಮಲೇರಿಯಾದಿಂದ ಬಳಲಬೇಕಾಯಿತು; ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಅವರನ್ನು ಅಲ್ಲಿಂದ ವಗಾರಯಿಸಲಾಯಿತು.

ಈ ವಾಕ್ಯ ಸಮೂಹದಲ್ಲಿ ಮೂರು ಬೇರೆಬೇರೆ ವಾಕ್ಯಗಳಿವೆ. ಆದರೆ ಈ ವಾಕ್ಯಗಳು ಒಂದಕ್ಕೊಂಡು ಸಂಯೋಜನೆಗೊಂಡು ಒಂದು ಮೂರ್ಣವಾಕ್ಯವಾಗಿದೆ.

5. ಮಿಶ್ರ ವಾಕ್ಯ ಎಂದರೇನು ? **ಉದಾ** ಕೊಡಿ.

ಒಂದು ಅರ್ಥವಾ ಅನೇಕ ವಾಕ್ಯಗಳು ಒಂದು ಪ್ರಧಾನ ವಾಕ್ಯಕ್ಕೆ ಅಧಿನಿರ್ವಹಿ ಮೂರ್ಣ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕೊಡುವ ವಾಕ್ಯರಚನೆಯು ‘ಮಿಶ್ರವಾಕ್ಯ’ ಎನಿಸುವುದು.

ಉದಾ:- ಏನಾದರೂ ಮಾಡಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಮೋಟಾರು ಕಾರಿಂಗನೆಯನ್ನು ಸಾಫಿಸಲು ವೀಶ್ವೇಶ್ವರಯ್ಯನವರು ನಿರ್ದಿಷಿಸಿದರಾದರೂ ಅವರ ನಿರ್ದಾರಕ್ಕೆ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರ್ಕಾರದ ಅಪ್ಪಣಿ ದೊರೆಯಲಿಲ್ಲವೆಂಬ ವಿಷಯ ತಿಳಿದಾಗ ಅವರು ಬಹುವಾಗಿ ಮರುಗಿದರು.

ಇಲ್ಲಿ ‘ಅವರು ಬಹುವಾಗಿ ಮರುಗಿದರು’ ಎಂಬ ಪ್ರಧಾನ ವಾಕ್ಯಕ್ಕೆ 1. ಏನಾದರೂ ಮಾಡಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಮೋಟಾರು ಕಾರಿಂಗನೆಯನ್ನು ಸಾಫಿಸಲು ವೀಶ್ವೇಶ್ವರಯ್ಯನವರು ನಿರ್ದಿಷಿಸಿದರು. 2. ಅವರ ನಿರ್ದಾರಕ್ಕೆ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರ್ಕಾರದ ಅಪ್ಪಣಿ ದೊರೆಯಲಿಲ್ಲ. – ಎಂಬ ವಾಕ್ಯಗಳು ಉಪವಾಕ್ಯಗಳಾಗಿ ಸೇರಿಕೊಂಡಿವೆ.

ತದ್ವಿತಾಂತಗಳು

1. ತದ್ವಿತಾಂತಗಳು ಎಂದರೇನು?

ನಾಮಪ್ರಕೃತಿಗಳಿಗೆ ಬೇರೆಬೇರೆ ಅರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ತದ್ವಿತ ಪ್ರತ್ಯೇಯಗಳು ಸೇರಿ ಆಗುವ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು 'ತದ್ವಿತಾಂತಗಳು' ಎನ್ನುವರು.

2. ತದ್ವಿತಾಂತಗಳಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಬಗೆಗಳಿವೆ? ಅವು ಯಾವುವು?

ತದ್ವಿತಾಂತಗಳಲ್ಲಿ ಮೂರು ಬಗೆಗಳಿವೆ.

1. ತದ್ವಿತಾಂತ ನಾಮ. 2. ತದ್ವಿತಾಂತ ಭಾವನಾಮ. 3. ತದ್ವಿತಾಂತ ಅವ್ಯಯ.

3. ತದ್ವಿತಾಂತ ನಾಮ ಎಂದರೇನು? ಉದಾಹರಣೆ ಕೊಡಿ.

ನಾಮ ಪ್ರಕೃತಿಗಳಿಗೆ ಬೇರೆಬೇರೆ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ~ಇಗ, ~ಇಕ, ~ಆಡಿಗ, ~ಕಾರ, ~ಕೋರ, ~ಗಾರ, ~ವಂತ, ~ವಾಳ, ~ವಳ, ~ಆಳಿ, ~ಗುಳಿ, ~ಆರ, ~ಅನೆಯ ಮೊದಲಾದ ತದ್ವಿತ ಪ್ರತ್ಯೇಯಗಳು ಸೇರಿ ಆಗುವ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು 'ತದ್ವಿತಾಂತನಾಮ' ಎನ್ನುವರು.

ಅರ್ಥ	ನಾಮಪ್ರಕೃತಿ	ತದ್ವಿತ ಪ್ರತ್ಯೇಯ	ತದ್ವಿತಾಂತ ನಾಮ
ಕನ್ನಡವನ್ನು ಬಲ್ಲವನು ಲೆಕ್ಕವನ್ನು ಬಲ್ಲವನು ಕೇಡನ್ನು ಮಾಡುವವನು ಗಂಧವನ್ನು ಮಾರುವವನು ಒಕ್ಕಲು ಮಾಡುವವನು	ಕನ್ನಡ ಲೆಕ್ಕ ಕೇಡು ಗಂಧ ಒಕ್ಕಲು	ಇಗ ಇಗ ಇಗ ಇಗ ಇಗ	ಕನ್ನಡಿಗ ಲೆಕ್ಕಿಗ ಕೇಡಿಗ ಗಂಧಿಗ ಒಕ್ಕಲಿಗ
ನಾವೆಯನ್ನು ನಡೆಸುವವನು	ನಾವೆ	ಇಕ	ನಾವಿಕ
ಹೊವನ್ನು ಮಾರುವವನು ಹಾವನ್ನು ಆಡಿಸುವವನು	ಹೊವು ಹಾವು	ಆಡಿಗ ಆಡಿಗ	ಹೊವಾಡಿಗ ಹಾವಾಡಿಗ
ಕೋಲನ್ನು ಹಿಡಿಯುವವನು ಓಲೆಯನ್ನು ತರುವವನು	ಕೋಲು ಓಲೆ	ಕಾರ ಕಾರ	ಕೋಲುಕಾರ ಓಲೆಕಾರ
ಚಾಡಿಯನ್ನು ಹೇಳುವವನು ಲಂಚವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವವನು	ಚಾಡಿ ಲಂಚ	ಕೋರ ಕೋರ	ಚಾಡಿಕೋರ ಲಂಚಕೋರ
ಬಳೆಯನ್ನು ಮಾರುವವನು ಬೇಟೆಯನ್ನು ಆಡುವವನು ಮಾತನ್ನು ಆಡುವವನು ಮೋಸವನ್ನು ಮಾಡುವವನು ಮಾಲೆಯನ್ನು ಮಾಡುವವನು ಸಾಲವನ್ನು ಮಾಡುವವನು ಕೊಲೆಯನ್ನು ಮಾಡುವವನು ಪಾಲನ್ನು ಉಳ್ಳವನು ಭುಲವನ್ನು ಉಳ್ಳವನು	ಬಳೆ ಬೇಟೆ ಮಾತು ಮೋಸ ಮಾಲೆ ಸಾಲ ಕೊಲೆ ಪಾಲು ಭುಲ	ಗಾರ ಗಾರ ಗಾರ ಗಾರ ಗಾರ ಗಾರ ಗಾರ ಗಾರ ಗಾರ	ಬಳೆಗಾರ ಬೇಟೆಗಾರ ಮಾತುಗಾರ ಮೋಸಗಾರ ಮಾಲೆಗಾರ ಸಾಲಗ್ಗಾರ ಕೊಲೆಗಾರ ಪಾಲುಗಾರ ಭುಲಗ್ಗಾರ
ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಉಳ್ಳವನು ಹೊವನ್ನು ಉಳ್ಳವನು ಸಿರಿಯನ್ನು ಉಳ್ಳವನು ರೂಪವನ್ನು ಉಳ್ಳವನು ಗುಣವನ್ನು ಉಳ್ಳವನು	ಬುದ್ಧಿ ಹೊವು ಸಿರಿ ರೂಪ ಗುಣ	ವಂತ ವಂತ ವಂತ ವಂತ ವಂತ	ಬುದ್ಧಿವಂತ ಹೊವಂತ ಸಿರಿವಂತ ರೂಪವಂತ ಗುಣವಂತ
ಮಡಿಯನ್ನು ಮಾಡುವವನು	ಮಡಿ	ವಾಳ	ಮಡಿವಾಳ
ಸಜ್ಜೆಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುವವನು	ಸಜ್ಜೆ	ವಳ	ಸಜ್ಜೆವಳ
ಹೆಚ್ಚು ಮಾತನ್ನು ಆಡುವವನು	ಹಾಚೆ ಮಾತು	ಆಳಿ ಆಳಿ	ಹಾಚೊಳಿ ಮಾತಾಳಿ
ಲಂಚವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವವನು	ಲಂಚ	ಗುಳಿ	ಲಂಚಗುಳಿ
ಕುಂಭವನ್ನು ಮಾಡುವವನು	ಕುಂಭ	ಆರೆ	ಕುಂಬಾರೆ
ಹತ್ತು ಸಂಖ್ಯೆಯಳ್ಳದ್ದು	ಹತ್ತು	ಅನೆಯ	ಹತ್ತನೆಯ

ಸೀಲಿಂಗರೂಪಗಳು

ಸೀಲಿಂಗ ರೂಪ	ಸೀವಾಚಕ ಪ್ರಶ್ನೆಯ	ಸೀಲಿಂಗ ರೂಪ
ಒಕ್ಕಲಿಗ	ಇತ್ತಿ	ಒಕ್ಕಲಿಗಿತ್ತಿ
ಹೊಮಾಡಿಗ	ಇತ್ತಿ	ಹೊಮಾಡಿತ್ತಿ
ಬೀಗ	ಇತ್ತಿ	ಬೀಗಿತ್ತಿ
ಗೊಲ್ಲ	ತಿ	ಗೊಲ್ಲತಿ
ಕನ್ನಡಿಗ	ತಿ	ಕನ್ನಡತಿ
ಬಳೆಗಾರ	ತಿ	ಬಳೆಗಾರಿ
ಕೋಲುಕಾರ	ತಿ	ಕೋಲುಕಾರಿ
ಸುಣವಂತ	ಎ	ಸುಣವಂತೆ
ಸಿರಿವಂತ	ಎ	ಸಿರಿವಂತೆ

4. ತದ್ದಿತಾಂತ ಭಾವನಾಮಗಳು ಎಚಿದರೇನು? ಉದಾಹರಣೆ ಹೊಡಿ.

ನಾಮ ಪ್ರಕೃತಿಗಳಿಗೆ ಬೇರೆಬೇರೆ ಭಾವಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ~ತನ, ~ಇಕೆ, ~ಉ, ~ಮು, ~ಮೆ, ಮೊದಲಾದ ತದ್ದಿತ ಪ್ರಶ್ನೆಯಗಳು ಸೇರಿ ಆಗುವ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ‘ತದ್ದಿತಾಂತ ಭಾವನಾಮಗಳು’ ಎನ್ನುವರು.

ಭಾವಾರ್ಥ	ನಾಮ ಪ್ರಕೃತಿ	ತದ್ದಿತ ಪ್ರಶ್ನೆಯ	ತದ್ದಿತಾಂತ ಭಾವನಾಮ
ದೊಡ್ಡವನ ಭಾವ	ದೊಡ್ಡ	ತನ	ದೊಡ್ಡತನ
ಜಾಣನ ಭಾವ	ಜಾಣ	ತನ	ಜಾಣತನ
ಬಡವನ ಭಾವ	ಬಡವ	ತನ	ಬಡತನ
ಸಿರಿವಂತನ ಭಾವ	ಸಿರಿ	ತನ	ಸಿರಿತನ
ಚೆಲುವಿನ ಭಾವ	ಚೆಲುವು	ಇಕೆ	ಚೆಲುವಿಕೆ
ಕುರುಡಿನ ಭಾವ	ಕುರುಡು	ಉ	ಕುರುಡು
ಬಿಳಿದರ ಭಾವ	ಬಿಳಿ	ಮು	ಬಿಳಿಮು
ಕರಿದರ ಭಾವ	ಕರಿ	ಮು	ಕರ್ಮ್ಮ
ಜಾಣನ ಭಾವ	ಜಾಣ	ಮೆ	ಜಾಣ್ಯ
ಪಿರಿದರ ಭಾವ	ಪಿರಿದು	ಮೆ	ಪೆಮೆ
ಹಿರಿದರ ಭಾವ	ಹಿರಿದು	ಮೆ	ಹಿರಿಮೆ

1. ತದ್ದಿತಾಂತ ಅವ್ಯಯಗಳು ಎಚಿದರೇನು? ಉದಾಹರಣೆ ಹೊಡಿ.

ನಾಮ ಪ್ರಕೃತಿಗಳಿಗೆ ~ಅಂತೆ, ~ವೋಲ್, ~ವೋಲು, ~ವೋಲೈ, ~ತನಕೆ, ~ವರೆಗೆ, ~ಮಟ್ಟಿಗೆ, ~ಉಸ್ಕರ, ~ಇಂತ, ~ಆಗಿ, ~ಉಸುಗ್, ಮೊದಲಾದ ತದ್ದಿತ ಪ್ರಶ್ನೆಯಗಳು ಸೇರಿ ಆಗುವ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ‘ತದ್ದಿತಾಂತ ಅವ್ಯಯಗಳು’ ಎನ್ನುವರು.

ನಾಮ ಪದ	ಅವ್ಯಯಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ತದ್ದಿತ ಪ್ರಶ್ನೆಯ	ತದ್ದಿತಾಂತಾವ್ಯಯ
ರಾಮನ	ಅಂತೆ	ರಾಮನಂತೆ
ಜಂದ್ರನ	ಅಂತೆ	ಜಂದ್ರನಂತೆ
ಅವನ	ಅಂತೆ	ಅವನಂತೆ
ಜಂದ್ರನ	ವೋಲ್	ಜಂದ್ರನವೋಲ್
ಅವನೆ	ವೋಲ್	ಅವನವೋಲ್
ನನ್ನ	ವೋಲು	ನನ್ನವೋಲು
ಅವಜ	ವೋಲು	ಅವಜವೋಲು
ಮನೆಯ	ವೋಲು	ಮನೆಯವೋಲು
ಇದರ	ವೋಲು	ಇದರವೋಲು
ಕರಡಿಯ	ವೋಲ್	ಕರಡಿಯವೋಲ್
ನದಿಯ	ವೋಲ್	ನದಿಯವೋಲ್
ಮನೆಯ	ತನಕ	ಮನೆಯತನಕ
ಹಿಮಾಲಯದ	ತನಕ	ಹಿಮಾಲಯದತನಕ
ಶಾಲೆಯ	ವರೆಗೆ	ಶಾಲೆಯವರೆಗೆ
ಪಟ್ಟಣದ	ವರೆಗೆ	ಪಟ್ಟಣದವರೆಗೆ

ಇವಳಿ	ಮಟ್ಟಿಗೆ	ಇವಳಿಮಟ್ಟಿಗೆ
ಸುಂದರನ	ಮಟ್ಟಿಗೆ	ಸುಂದರನಮಟ್ಟಿಗೆ
ರಾಮನಿಗೆ	ಓಸ್ಕರ್	ರಾಮನಿಗೋಸ್ಕರ್
ನನಗೆ	ಓಸ್ಕರ್	ನನಗೋಸ್ಕರ್
ಬೆಕ್ಕಿಗೆ	ಓಸ್ಕರ್	ಬೆಕ್ಕಿಗೋಸ್ಕರ್
ಅರ್ಜುನನನ	ಸಲುವಾಗಿ	ಅರ್ಜುನನನ ಸಲುವಾಗಿ
ಕಟ್ಟಡದ	ಸಲುವಾಗಿ	ಕಟ್ಟಡದಸಲುವಾಗಿ
ರಾಧೆಗೆ	ಇಂತೆ	ರಾಧೆಗಿಂತೆ
ಅದಕ್ಕೆ	ಇಂತೆ	ಅದಕ್ಕಿಂತೆ
ನಿನಗೆ	ಆಗಿ	ನಿನಗಾಗಿ
ಇದಕ್ಕೆ	ಆಗಿ	ಇದಕ್ಕಾಗಿ
ಮದುವೆಗೆ	ಓಸುಗೆ	ಮದುವೆಗೋಸುಗೆ
ಕಾಗೆಗೆ	ಓಸುಗೆ	ಕಾಗೆಗೋಸುಗೆ

ಕೃದಂತಗಳು

1. ಕೃದಂತ ಎಂದರೇನು?

ಧಾರ್ಮಿಕವಿಗೆ ಕೃತ್ಯಾಯ ಸೇರಿ ಆದ ಪದವನ್ನು 'ಕೃದಂತ' ಎನ್ನಲಿ.

2. ಕೃದಂತದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ವಿಧಗಳಿವೆ? ಅವು ಯಾವುವು?

ಕೃದಂತದಲ್ಲಿ ಮೂರು ವಿಧಗಳಿವೆ.

1. ಕೃದಂತನಾಮ 2. ಕೃದಂತ ಭಾವನಾಮ 3. ಕೃದಂತಾಷ್ಟಯ

3. ಕೃದಂತನಾಮ ಎಂದರೇನು?

ಧಾರ್ಮಿಕಗಳಿಗೆ ಕರ್ತೃ ಮೊದಲಾದ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ 'ಅ' ಎಂಬ ಕೃತ್ಯಾಯ ಸೇರಿ ಆಗುವ ಪದಗಳನ್ನು 'ಕೃದಂತನಾಮಗಳು' ಎನ್ನಲಿ.

ಉದಾ : ಮಾಡಿದ, ತಿನ್ನುವ, ನಡೆಯುವ, ಓಡಿದ ಇತ್ಯಾದಿ.

4. ಕೃದಂತನಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ವಿಧಗಳಿವೆ? ಅವು ಯಾವುವು?

ಕೃದಂತನಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಮೂರು ವಿಧಗಳಿವೆ.

1. ವರ್ತಮಾನ ಕೃದಂತ 2. ಭೂತ ಕೃದಂತ 3. ನಿಷೇಧ ಕೃದಂತ

5. ವರ್ತಮಾನ ಕೃದಂತನಾಮಗಳು ಎಂದರೇನು? ಉದಾಹರಣೆ ಕೊಡಿ.

ಧಾರ್ಮಿಕ ಹಾಗೂ ಕೃತ್ಯಾಯ ಪ್ರತ್ಯೆಯಗಳ ನಡುವೆ ಭವಿಷ್ಯತ್ತ ಕಾಲಸೂಚಕ ಪ್ರತ್ಯೆಯ 'ವ' ಅಥವಾ 'ಉವ' ಪ್ರತ್ಯೆಯಗಳು ಸೇರಿ ಆದ ಪ್ರಾತಿಪದಿಕಗಳನ್ನು 'ವರ್ತಮಾನ ಕೃದಂತಗಳು' ಎನ್ನಲಿ.

ಉದಾಹರಣೆ :-

ನಡೆ + ಉವ + ಅ = ನಡೆಯವ

ಬರೆ + ಉವ + ಅ = ಬರೆಯುವ

ತಿನ್ನ + ವ + ಅ = ತಿನ್ನುವ

ಓಡು + ವ + ಅ = ಓಡುವ

ಬಾಳು + ವ + ಅ = ಬಾಳುವ

6. ಭೂತ ಕೃದಂತನಾಮಗಳು ಎಂದರೇನು? ಉದಾಹರಣೆ ಕೊಡಿ.

ಧಾರ್ಮಿಕ ಹಾಗೂ ಕೃತ್ಯಾಯ ಪ್ರತ್ಯೆಯಗಳ ನಡುವೆ ಭೂತ ಕಾಲಸೂಚಕ ಪ್ರತ್ಯೆಯ 'ದ' ಪ್ರತ್ಯೆಯ ಸೇರಿ ಆದ ಪ್ರಾತಿಪದಿಕಗಳನ್ನು 'ಭೂತ ಕೃದಂತಗಳು' ಎನ್ನಲಿ.

ಉದಾಹರಣೆ :-

ಮಾಡು + ದ + ಅ = ಮಾಡಿದ

ಓಡು + ದ + ಅ = ಓಡಿದ

ಬಾಳು + ದ + ಅ = ಬಾಳಿದ

ಬರೆ + ದ + ಅ = ಬರೆದ

7. ನಿಷೇಧ ಕೃದಂತನಾಮಗಳು ಎಂದರೇನು? ಉದಾಹರಣೆ ಕೊಡಿ.

ಧಾರ್ಮಿಕ ಹಾಗೂ ಕೃತ್ಯಾಯ ಪ್ರತ್ಯೆಯಗಳ ನಡುವೆ ನಿಷೇಧಾರ್ಥ ಸೂಚಕ ಪ್ರತ್ಯೆಯ 'ಅದ' ಪ್ರತ್ಯೆಯ ಸೇರಿ ಆದ ಪ್ರಾತಿಪದಿಕಗಳನ್ನು 'ನಿಷೇಧ ಕೃದಂತಗಳು' ಎನ್ನಲಿ.

ಉದಾಹರಣೆ :-

ಓಡು + ಅದ + ಅ = ಓಡದ

ಬಾಳು + ಅದ + ಅ = ಬಾಳದ

ಬರೆ + ಅದ + ಅ = ಬರೆಯದ

8. ಕೃದಂತಭಾವನಾಮಗಳು ಎಂದರೇನು? ಉದಾಹರಣೆ ಕೊಡಿ.

ಧಾರ್ಮಿಕಗಳಿಗೆ ಭಾವಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ವಿಕೆ, ಜಿಕೆ, ಇಗೆ, ಗೆ, ತ, ಅಲು, ಐ, ಅಕೆ, ಅತೆ, ವಳಿ, ಟ, ಇತೆ, ಅವು, ವು, ವುದು, ಕೆ, ತೆ, ಮು, ವಳಿಕೆ, ವಳಿಗೆ ಮುಂತಾದ ಪ್ರತ್ಯೆಯಗಳು ಸೇರಿ ಆದ ಪ್ರಾತಿಪದಿಕಗಳನ್ನು 'ಕೃದಂತ ಭಾವನಾಮಗಳು' ಎನ್ನಲಿ.

ಉದಾಹರಣೆ :- ಮಾಟ, ತಿನ್ನುವಿಕೆ, ನಡೆತ, ಓಟ.

ಧಾರ್ಮಿಕ + ಭಾವಾರ್ಥ ಕೃತ್ಯಾಯ = ಕೃದಂತ ಭಾವನಾಮ

ಅಂಜು + ಜಿಕೆ (ಅಂಜುವುದರ ಭಾವ) = ಅಂಜಿಕೆ

ನಂಬು + ಇಗೆ (ನಂಬುವುದರ ಭಾವ) = ನಂಬಿಗೆ

ಬಾಳು + ವಿಕೆ (ಬಾಳುವುದರ ಭಾವ) = ಬಾಳಿವಿಕೆ

ಬರೆ + ವಿಕೆ (ಬರೆಯುವುದರ ಭಾವ) = ಬರೆಯುವಕೆ

ತಿನ್ನ	+ ಇಕೆ	(ತಿನ್ನಪುದರ ಭಾವ)	= ತಿನ್ನಿಕೆ
ಉಡು	+ ಗೆ	(ಉಡುಪುದರ ಭಾವ)	= ಉಡುಗೆ
ತೊಡು	+ ಗೆ	(ತೊಡುಪುದರ ಭಾವ)	= ತೊಡುಗೆ
ಕೊರೆ	+ ತೆ	(ಕೊರೆಯುಪುದರ ಭಾವ)	= ಕೊರೆತೆ
ನಡೆ	+ ಅತೆ	(ನಡೆಯುಪುದರ ಭಾವ)	= ನಡತೆ
ಓಡು	+ ಟಿ	(ಓಡುಪುದರ ಭಾವ)	= ಓಟಿ
ನೋಡು	+ ಟಿ	(ನೋಡುಪುದರ ಭಾವ)	= ನೋಟಿ
ಮಾಡು	+ ಟಿ	(ಮಾಡುಪುದರ ಭಾವ)	= ಮಾಟಿ
ಒಪ್ಪು	+ ಇತೆ	(ಒಪ್ಪುಪುದರ ಭಾವ)	= ಒಪ್ಪಿತೆ
ದಣಿ	+ ವು	(ದಣಿಯುಪುದರ ಭಾವ)	= ದಣಿವು
ನಗು	+ ಪುದು	(ನಗುಪುದರ ಭಾವ)	= ನಗುಪುದು
ತಿನ್ನ	+ ಪುದು	(ತಿನ್ನಪುದರ ಭಾವ)	= ತಿನ್ನಪುದು
ಮೊಳೆ	+ ಕೆ	(ಮೊಳೆಯುಪುದರ ಭಾವ)	= ಮೊಳೆಕೆ
ಅಳೆ	+ ತೆ	(ಅಳೆಯುಪುದರ ಭಾವ)	= ಅಳೆತೆ
ನೇನೆ	+ ಪ್ಪೆ	(ನೇನೆಯುಪುದರ ಭಾವ)	= ನೇನೆಪ್ಪೆ
ಸಲು	+ ವಳಿ	(ಸಲುಪುದರ ಭಾವ)	= ಸಲುವಳಿ
ತಿಳಿ	+ ವಳಿಕೆ	(ತಿಳಿಯುಪುದರ ಭಾವ)	= ತಿಳಿವಳಿಕೆ
ಮೇರೆ	+ ವಣಿಗೆ	(ಮೇರೆಯುಪುದರ ಭಾವ)	= ಮೇರೆವಣಿಗೆ

9. ಕೃದಂತಾವ್ಯಯಗಳು ಎಂದರೇನು? ಉದಾಹರಣೆ ಹೊಡಿ.

ಧಾರುಗಳಿಗೆ ಉತ್ತ, ಉತ್ತರ, ಅದೆ, ದರೆ, ಅಲು, ಅಲಿಕ್ಕೆ, ಅ, ಇ, ದು ಮೊದಲಾದ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳು ಸೇರಿ ಆದ ಪದಗಳನ್ನು 'ಕೃದಂತಾವ್ಯಯಗಳು' ಎನ್ನುವರು.

ಉದಾ: ಉಣಿದೆ, ಬರುತ್ತೆ, ಬರೆದು, ಹೋಗಲಿಕ್ಕೆ, ಮಾಡಿ, ತಿಂದು, ನಡೆಯುತ್ತೆ, ಓಡಿ.

ಧಾರು	+ ಅವ್ಯಯಾಧ್ಯ	ಪ್ರತ್ಯಯ	= ಕೃದಂತಾವ್ಯಯ
ನಡೆ	+ ಉತ್ತ		= ನಡೆಯುತ್ತ
ಮಾಡು	+ ಉತ್ತ		= ಮಾಡುತ್ತ
ಮಾಡು	+ ಅದೆ		= ಮಾಡದೆ
ಹೋಗು	+ ದರೆ		= ಹೋದರೆ
ಮಾಡು	+ ಅಲು		= ಮಾಡಲು
ಮಾಡು	+ ಅಲಿಕ್ಕೆ		= ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ
ಮಾಡು	+ ಅ		= ಮಾಡ
ಮಾಡು	+ ಇ		= ಮಾಡಿ
ಓಡು	+ ಇ		= ಓಡಿ
ಬರೆ	+ ದು		= ಬರೆದು
ತಿನ್ನ	+ ದು		= ತಿಂದು

(ಇವುಗಳಿಗೆ ವಿಭಿನ್ನ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿದಾಗ ಲಿಂಗಗಳಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ಆಗುವ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿ.)

ಓಡುವ	+ ಅವನು	+ ಉ	= ಓಡುವವನು
ಓಡುವ	+ ಅವನು	+ ಇಂದ	= ಓಡುವವನಿಂದ
ಓಡುವ	+ ಅವಳು	+ ಅಲ್ಲಿ	= ಓಡುವವಳಲ್ಲಿ
ಓಡುವ	+ ಉದು	+ ಅನ್ನ	= ಓಡುವುದನ್ನು

ಅಪ್ಯಯಗಳು

1. ಅಪ್ಯಯ ಎಂದರೇನು?

ನಾಮಪದ, ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳಂತೆ ಲಿಂಗ, ವಚನ, ವಿಭಕ್ತಿಗಳಿಂದ ರೂಪಭೇದವನ್ನು ಹೊಂದದೆ ಏಕರೂಪವಾಗಿರುವ ಪದಗಳನ್ನು ‘ಅಪ್ಯಯಗಳು’ ಎನ್ನುವರು.

2. ಅಪ್ಯಯಗಳಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ವಿದಗಳವೇ? ಅವು ಯಾವುವು?

ಅಪ್ಯಯಗಳಲ್ಲಿ **ಆರು** ವಿಧಗಳಿವೆ.

1. ಸಾಮಾನ್ಯಾಪ್ಯಯ 2. ಅನುಕರಣಾಪ್ಯಯ 3. ಭಾವಸೂಚಕಾಪ್ಯಯ (ನಿಪಾತಾಪ್ಯಯ)

4. ಸಂಬಂಧಾರ್ಥಕಾಪ್ಯಯ 5. ಅವಧಾರಣಾರ್ಥಕಾಪ್ಯಯ 6. ಕ್ರಿಯಾರ್ಥಕಾಪ್ಯಯ

3. ಸಾಮಾನ್ಯಾಪ್ಯಯ ಎಂದರೇನು? ಉದಾಹರಣೆ ಕೊಡಿ.

ಕ್ರಿಯೆ ನಡೆದ ರೀತಿಯನ್ನು ಹೇಳುವಂಥ ಅಪ್ಯಯಗಳನ್ನು ‘ಸಾಮಾನ್ಯಾಪ್ಯಯಗಳು’ ಎನ್ನುವರು. ಇವು ಕ್ರಿಯೆಗೆ ವಿಶೇಷಣಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ.

ಉದಾ:- ಬೇಗನೆ, ಮೆಲ್ಲಗೆ, ಸೋಗಸಾಗಿ, ಸುಮೃನೆ ತಟ್ಟನೆ, ತರುವಾಯ,
ಹಾಗೆ, ಅಂತು ಬೇರೆ, ಬಳಿಕ, ಕೂಡಲೆ, ಜೆನ್ನಾಗಿ

ಅವಳು ಜೆನ್ನಾಗಿ ಹಾಡಿದಳು.

ನೀನು ನೆಟ್ಟಿಗೆ ಹೋಗು.

4. ಅನುಕರಣಾಪ್ಯಯ ಎಂದರೇನು? ಉದಾಹರಣೆ ಕೊಡಿ.

ಅರ್ಥವಿಲ್ಲದ ದ್ವನಿ ವಿಶೇಷಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದಂತೆಯೇ ಮತ್ತೆ ಅನುಕರಣೆ ಮಾಡಿ ಹೇಳುವ ಪದಗಳನ್ನು ‘ಅನುಕರಣಾಪ್ಯಯಗಳು’ ಎನ್ನುವರು.

ಉದಾ:- ಚಟಿಚಟಿ, ಕರಕರ, ಚುರುಚುರು, ಧಗಧಗ ರೊಯ್ಯನೆ ಸುಯ್ಯನೆ
ಘಣಿಘಣಿ ದಡದಡ ಇತ್ಯಾದಿ

ನೀರು ದಬಬಣಿ ಬಿತ್ತು. ಮಳೆ ಪಟ್ಟಿಪಟ್ಟಣಿ ಸುರಿಯಿತು. ಬೆಂಕಿ ಧಗಧಗನೆ ಉರಿಯತ್ತಿದೆ.

5. ಭಾವಸೂಚಕಾಪ್ಯಯ ಎಂದರೇನು? ಉದಾಹರಣೆ ಕೊಡಿ.

ಮನಸ್ಸಿನ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವಾಗ ಬಳಸುವ ಕೆಲವು ಅರ್ಥವಿಲ್ಲದ ಪದಗಳನ್ನು ‘ಭಾವಸೂಚಕಾಪ್ಯಯ ಅರ್ಥವಾನಿಪಾತಾಪ್ಯಯಗಳು’ ಎನ್ನುವರು.

ಉದಾ:- ಅಹಾ! ಭಳಿರೆ! ಓಹೋ! ಹೋ! ಅಃ! ಅಃ!

ಅಭ್ಯಾ! ಎಷ್ಟು ಸೋಗಸಾಗಿದೆ.

ಧೋ! ಇದು ಅಸಹಕರವಾಗಿದೆ.

6. ಸಂಬಂಧಾರ್ಥಕಾಪ್ಯಯ ಎಂದರೇನು? ಉದಾಹರಣೆ ಕೊಡಿ.

ಎರಡು ಅರ್ಥವಾ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಪದಗಳನ್ನಾಗಲೀ, ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನಾಗಲೀ ಜೋಡಿಸುವ ಪದಗಳನ್ನು ‘ಸಂಬಂಧಾರ್ಥಕಾಪ್ಯಯಗಳು’ ಎನ್ನುವರು.

ಉದಾ:- ಉ, ಉಂ, ಮತ್ತು, ಅಥವಾ, ಅದ್ದರಿಂದ, ಅಲ್ಲದೆ, ಇತ್ಯಾದಿಗಳು.

ಪದಗಳ ಜೋಡಣೆ :— ರಾಮನೂ ಲಕ್ಷ್ಮಿನೂ ಸೀತೆಯೂ ಕಾಡಿಗೆ ಹೋರಟರು.

ನೀನೂ ಅವನೂ ಇಬ್ಬರೂ ಹೋಗಿರಿ.

ಪದ ಸಮುಚ್ಚಯ ಜೋಡಣೆ :— ಅವನು ಬರುವುದೂ ಬೇಡ; ಆ ಕೆಲಸ ಆಗುವುದೂ ಬೇಡ.

ಒಂದು ಮೂಟೆ ಅಕ್ಕೆ ಅಥವಾ ಒಂದು ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿ ಕೊಡು.

ವಾಕ್ಯಗಳ ಜೋಡಣೆ :—

ಅವನು ಬರಲಿಲ್ಲ ಆದ್ದರಿಂದ ನಾನೂ ಬರಲಿಲ್ಲ.

ಮದುವೆಗೆ ನೀನು ಬರಬೇಕು ಅಲ್ಲದೆ ಒಂದು ಸಾವಿರ ಉಂಟದ ಎಲೆ ತರಬೇಕು.

7. ಅವಧಾರಣಾರ್ಥಕಾಪ್ಯಯ ಎಂದರೇನು? ಉದಾಹರಣೆ ಕೊಡಿ.

ಹಲವು ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಸ್ತುವನ್ನು ನಿಶ್ಚಯಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ನಿಶ್ಚಯಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಪದಗಳನ್ನು

‘ಅವಧಾರಣಾರ್ಥಕಾಪ್ಯಯಗಳು’ ಎನ್ನುವರು.

ಉದಾ:- ಅವನೇ, ಅದುವೇ, ಅವಳೇ, ನೀನೇ ಅವರೇ

ಅದೇ ನನ್ನ ಮಸ್ತಕ. ನಾನೇ ಮಸ್ತಕ ಕೊಟ್ಟೆ.

8. ಕ್ರಿಯಾರ್ಥಕಾಪ್ಯಯ ಎಂದರೇನು? ಉದಾಹರಣೆ ಕೊಡಿ.

ಕ್ರಿಯಾಪದದ ಸಾಫಿದಲ್ಲಿದ್ದ ವಾಕ್ಯದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸುವ ಅಪ್ಯಯಗಳನ್ನು ‘ಕ್ರಿಯಾರ್ಥಕ ಅಪ್ಯಯಗಳು’ ಎನ್ನುವರು.

ಉದಾ :— ಅಮುದು, ಸಾಕು, ಅಲ್ಲ, ಹೌದು, ಬೇಡ, ಉಂಟು ಇತ್ಯಾದಿ.

ಭಂದಸ್ಸು

1. ಭಂದಸ್ಸು ಎಂದರೇನು?

ಪದ್ಯ ರಚನಾ ವಿನ್ಯಾಸವನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ‘ಭಂದಸ್ಸು’ ಎನ್ನುವರು.

2. ಭಂದಸ್ಸಿನಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಮುಖ ನಿಯಮಗಳು ಯಾವುವು?

ಭಂದಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಪಾದ, ಪ್ರಾಸ, ಯತಿ, ಗಣ ಎಂಬ ನಾಲ್ಕು ಪ್ರಮುಖ ನಿಯಮಗಳಿವೆ.

3. ಪಾದ ನಿಯಮ ಎಂದರೇನು?

ಭಂದಸ್ಸಿನ ನಿಯಮಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಕಾವ್ಯ ರಚಿಸುವಾಗ ಬರೆಯುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪದ್ಯದ ಸಾಲನ್ನು ‘ಪಾದ’ ಎನ್ನುವರು.

ಎರಡು ಸಾಲಿನ ಪದ್ಯವನ್ನು ದ್ವಿಪದಿ ಎನ್ನುವರು.

ಮೂರು ಸಾಲಿನ ಪದ್ಯವನ್ನು ತ್ರೈಪದಿ ಎನ್ನುವರು.

ನಾಲ್ಕು ಸಾಲಿನ ಪದ್ಯವನ್ನು ಚೌಪದಿ ಎನ್ನುವರು.

ಆರು ಸಾಲಿನ ಪದ್ಯವನ್ನು ಷಟ್ಪದಿ ಎನ್ನುವರು.

4. ಪ್ರಾಸ ಎಂದರೇನು?

ಪದ್ಯದ ಪ್ರತಿ ಪಾದದ ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ವ್ಯಂಜನವು ನಿಯತವಾಗಿ ಮನರಾವರ್ತನೆಯಾಗಿ ಬಂದರೆ ಅದನ್ನು ‘ಪ್ರಾಸ’ ಎನ್ನುವರು.

5. ಪ್ರಾಸದಲ್ಲಿರುವ ವಿಧಗಳಾವುವು?

ಪಾಸದಲ್ಲಿ ಆದಿಪ್ರಾಸ, ಮಧ್ಯಪ್ರಾಸ ಹಾಗೂ ಅಂತ್ಯಪ್ರಾಸ ಎಂದು ಮೂರು ವಿಧಗಳಿವೆ.

6. ಆದಿ ಪ್ರಾಸ ಎಂದರೇನು?

ಪದ್ಯದ ಪ್ರತಿ ಪಾದದ ಮೊದಲೆರಡು ಸ್ವರಗಳ ನಡುವೆ ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ವ್ಯಂಜನವು ನಿಯತವಾಗಿ ಮನರಾವರ್ತನೆಯಾಗಿ ಬಂದರೆ ಅದನ್ನು ‘ಆದಿ ಪ್ರಾಸ’ ಎನ್ನುವರು.

ಉದಾಹರಣೆ :- ಸ್ತೀತವಿರಲಿ ವದನದಲಿ, ಕೆಳಿಗೆ ಕೇಳಿಸದಿರಲಿ/

ಹಿತವಿರಲಿ ವಚನದಲಿ, ಶುತ್ತವ ಬಿಡದಿರಲಿ/

ಮಿತವಿರಲಿ ಮನಸಿನುದ್ದೇಗದಲಿ, ಭೋಗದಲಿ/

ಅತಿಬೇಷವೆಲ್ಲಿಯೂ - ಮಂಕುತಿಮ್ಮು/

ಆದಿಪ್ರಾಸದಲ್ಲಿ ಆರು ವಿಧಗಳಿವೆ.

1. ಸಿಂಹಪ್ರಾಸ : ಪ್ರಾಸಾಕ್ಷರದ ಹಿಂದಿನ ಸ್ವರವು ಪ್ರಸ್ತಾವಾಗಿದ್ದರೆ ಅದು ಸಿಂಹಪ್ರಾಸ.

2. ಗಜಪ್ರಾಸ : ಪ್ರಾಸಾಕ್ಷರದ ಹಿಂದಿನ ಸ್ವರವು ದೀಪವಾಗಿದ್ದರೆ ಅದು ಗಜಪ್ರಾಸ.

3. ವೃಷಭಪ್ರಾಸ : ಪ್ರಾಸಾಕ್ಷರದ ಹಿಂದೆ ಅನುಸ್ವಾರ ವಿದ್ದರೆ ಅದು ವೃಷಭ ಪ್ರಾಸ.

4. ಅಜಪ್ರಾಸ : ಪ್ರಾಸಾಕ್ಷರದ ಹಿಂದೆ ವಿಸಗ್ರವಿದ್ದರೆ ಅದು ಅಜಪ್ರಾಸ.

5. ಶರಭಪ್ರಾಸ : ಬೇರೆಬೇರೆ ಜಾತಿಯ ಎರಡು ಮೂರು ವ್ಯಂಜನಗಳು

ಪ್ರಾಸಾಕ್ಷರಗಳಾಗಿದ್ದರೆ ಅದು ಶರಭಪ್ರಾಸ.

6. ಹಯಪ್ರಾಸ : ಒಂದೇ ಜಾತಿಯ ಎರಡು ವ್ಯಂಜನಗಳು ಪ್ರಾಸಾಕ್ಷರಗಳಾಗಿದ್ದರೆ ಅದು ಹಯಪ್ರಾಸ.

7. ಮಧ್ಯ ಪ್ರಾಸ (ಒಳಪ್ರಾಸ) ಎಂದರೇನು?

ಪದ್ಯದ ಪ್ರತಿ ಪಾದದ ಮೊದಲೆರಡು ಸ್ವರಗಳ ನಡುವೆ ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ವ್ಯಂಜನವು ಅದೇ ಪಾದದ ಮಧ್ಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ನಿಯತವಾಗಿ ಮನರಾವರ್ತನೆಯಾಗಿ ಬಂದರೆ ಅದನ್ನು ‘ಮಧ್ಯ ಪ್ರಾಸ’ (ಒಳಪ್ರಾಸ) ಎನ್ನುವರು.

ಉದಾಹರಣೆ :- ಸಾಧುಗೆ ಸಾಧು ಮಾಧುರ್ಯನ್ನೆ ಮಾಧುರ್ಯಂ

ಬಾಧಿಪ್ಪ ಕಲಿಗೆ ಕಲಿಯುಗ /ವಿಪರೀತನ್/

ಮಾಧವನೀತನ್ ಪೇರನಲ್ಲ//

8. ಅಂತ್ಯ ಪ್ರಾಸ ಎಂದರೇನು?

ಪದ್ಯದ ಪ್ರತಿ ಪಾದದ ಕೊನೆಯೆರಡು ಅಕ್ಷರಗಳು ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ವ್ಯಂಜನ ಸಹಿತ ಸ್ವರದಿಂದ ಕೂಡಿ ಮನರಾವರ್ತನೆಯಾಗಿ ಬಂದರೆ ಅದನ್ನು ‘ಅಂತ್ಯ ಪ್ರಾಸ’ ಎನ್ನುವರು.

ಉದಾಹರಣೆ :- ಅಲರೋಳಡಗಿದ ಪರಿಮಳದಂತೆ,

ಪತಂಗದೊಳಡಗಿದ ಅನಲನಂತೆ,

ಶೆತಿಯೊಳಡಗಿದ ಮೋಡಶಕೆಯಂತೆ,

ಉಲುಹಡಗಿದ ವಾಯುವಿನಂತೆ,

ಸಿಡೆಲೊಳಡಗಿದ ಗಾತ್ರದ ತೇಜದಂತೆ,

ಇರಬೇಕಯ್ಯಾ ಯೋಗೆ, ಎನ್ನ ಅಜಗ್ಣತಂದೆಯಂತೆ.

9. ಯತಿ ಎಂದರೇನು?

ಕಾವ್ಯವನ್ನು ವಾಚಿಸುವಾಗ ಅರ್ಥಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಿಯಾಗದಂತೆ ಉಸಿರು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ನಿಲ್ಲಿಸುವ ತಾಣಕ್ಕೆ 'ಯತಿ' ಎನ್ನುವರು.

10. ಗಣ ಎಂದರೇನು?

ಗಣ ಎಂದರೆ ಗುಂಪು. ಭಂದಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಪದ್ಯದ ಪ್ರತಿಪಾದಕ್ಕೆ ಪ್ರಸ್ತಾರ ಹಾಕಿ, ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಸಂಖ್ಯೆಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಅಕ್ಷರಗಳ ಅಥವಾ ಮಾತ್ರೆಗಳ ಅಥವಾ ಅಂಶಗಳ ಅಧಾರದ ಮೇಲೆ ಮಾಡಿದ ಗುಂಪನ್ನು 'ಗಣ' ಎನ್ನುವರು.

11. ಪ್ರಸ್ತಾರ ಹಾಕುವುದು ಎಂದರೇನು?

ಭಂದಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಪದ್ಯದ ಪ್ರತಿಪಾದದಲ್ಲಿರುವ ಅಕ್ಷರಗಳಿಗೆ ಲಘು ಅಥವಾ ಗುರು ಚಿಹ್ನೆಯನ್ನು ಹಾಕಿ ಗುರುತಿಸುವ ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು 'ಪ್ರಸ್ತಾರ ಹಾಕುವುದು' ಎನ್ನುವರು.

12. ಲಘು ಎಂದರೇನು?

ಒಂದು ಮಾತ್ರಾ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಉಚ್ಛರಿಸಲ್ಪಡುವ ಅಕ್ಷರವನ್ನು 'ಲಘು' ಎನ್ನುವರು.

13. ಲಘು ಚಿಹ್ನೆಯಿಂದ ಗುರುತಿಸಲ್ಪಡುವ ಅಕ್ಷರಗಳು ಯಾವುವು?

ಹೃಸ್ವ ಸ್ವರಾಕ್ಷರವನ್ನು ಅಥವಾ ಹೃಸ್ವ ಸ್ವರದಿಂದ ಕೂಡಿದ ವ್ಯಂಜನಾಕ್ಷರವನ್ನು ಲಘು ಚಿಹ್ನೆಯಿಂದ ಗುರುತಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

ಹೃಸ್ವ ಸ್ವರಾಕ್ಷರಗಳು

= ಅ ಇ ಉ ಈ ಏ ಒ

॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

ಹೃಸ್ವ ಸ್ವರದಿಂದ ಕೂಡಿದ ವ್ಯಂಜನಾಕ್ಷರಗಳು = ಕ ಈ ಕು ಕೈ ಕೆ ಕೊ

14. ಗುರು ಎಂದರೇನು?

ಎರಡು ಮಾತ್ರಾ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಉಚ್ಛರಿಸಲ್ಪಡುವ ಅಕ್ಷರವನ್ನು 'ಗುರು' ಎನ್ನುವರು.

15. ಗುರು ಚಿಹ್ನೆಯಿಂದ ಗುರುತಿಸಲ್ಪಡುವ ಅಕ್ಷರಗಳು ಯಾವುವು?

* ದೀಘರ್ ಸ್ವರಾಕ್ಷರಗಳು ಅಥವಾ ದೀಘರ್ ಸ್ವರದಿಂದ ಕೂಡಿದ ವ್ಯಂಜನಾಕ್ಷರಗಳನ್ನು
ಗುರು ಚಿಹ್ನೆಯಿಂದ ಗುರುತಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

— — — — — —

ದೀಘರ್ ಸ್ವರಾಕ್ಷರಗಳು

= ಆ ಈ ಉ ಏ ಐ ಔ ಓ

— — — — — —

ದೀಘರ್ ಸ್ವರದಿಂದ ಕೂಡಿದ ವ್ಯಂಜನಾಕ್ಷರಗಳು = ಕಾ ಈ ಕೊ ಕೇ ಕೈ ಕೋ ಕೌ

* ಸಂಯುಕ್ತರದ ಹಿಂದಿನ ಅಕ್ಷರವನ್ನು ಗುರು ಚಿಹ್ನೆಯಿಂದ ಗುರುತಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ದಿಕ್ಳಿಪಾಗಿ ಶಿಧಿಲದ್ವಿತ್ವಪ್ರಳ್ಬ ಪದ ಅಥವಾ ಪದದ ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವ

ಸಂಯುಕ್ತರದ ಹಿಂದಿನ ಅಕ್ಷರವನ್ನು ಗುರು ಚಿಹ್ನೆಯಿಂದ ಗುರುತಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

— — — —

ಅಕ್ಷ ಚಂದ್ರ ಸೂರ್ಯ ಗಾತ್ರ

* ಅನುಸ್ವಾರ ಅಥವಾ ವಿಸರ್ಗದಿಂದ ಕುಡಿದ ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ಗುರು ಚಿಹ್ನೆಯಿಂದ
ಗುರುತಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

— — — —

ಮಂದಾರ ದುಃಖ ಬಂದನು ಬಾಂದಳ

* ಸ್ವರ ರಹಿತ ವ್ಯಂಜನಾಕ್ಷರದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ಗುರು ಚಿಹ್ನೆಯಿಂದ
ಗುರುತಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

— — — —

ಮನದೊಳ್ಳ ಗಾಂಡೀವಿಯೊಳ್ಳ

* ಷಟ್ಪದಿಯ ಮೂರನೇ ಮತ್ತು ಆರನೇ ಪಾದದ ಕೊನೆಯ ಅಕ್ಷರವು ಹೃಸ್ವ
ಸ್ವರಾಕ್ಷರ ಅಥವಾ ಹೃಸ್ವ ಸ್ವರದಿಂದ ಕೂಡಿದ ವ್ಯಂಜನಾಕ್ಷರವಾಗಿದ್ದರೂ ಗುರು
ಚಿಹ್ನೆಯಿಂದ ಗುರುತಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

15. ಭಂದಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಎಪ್ಪು ವಿಧದ ಗಣಗಳಿವೆ? ಅವು ಯಾವುವು?

ಭಂದಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮೂರು ವಿಧದ ಗಣಗಳಿವೆ.

1. ಅಕ್ಷರ ಗಣ 2. ಮಾತ್ರಾ ಗಣ 3. ಅಂಶ ಗಣ

16. ಅಕ್ಷರ ಗಣದ ಲಕ್ಷಣವೇನು?

ಪದ್ಯದ ಪ್ರತಿಪಾದದಲ್ಲಿರುವ ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ಮೂರು ಮೂರು ಅಕ್ಷರಗಳ ಒಂದೊಂದು ಗುಂಪಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸುವುದನ್ನು 'ಅಕ್ಷರ ಗಣ' ಎನ್ನುವರು.

17. ಅಕ್ಷರ ಗಣದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ವಿಧಗಳವೆ? ಅವು ಯಾವುವು?

ಅಕ್ಷರ ಗಣದಲ್ಲಿ **8** ವಿಧದ ಗಣಗಳವೆ.

ಯಮಾತಾರಾಜಭಾನಸಲಗಂ – ಸೂತ್ರದ ಆಧಾರದಿಂದ ಹೀಗೆ ವಿಂಗಡಿಸಲಾಗಿದೆ.

1. ಯಗಣ	=	ಯಮಾತಾ	= u — —
2. ಮಗಣ	=	ಮಾತಾರಾ	= — — —
3. ತಗಣ	=	ತಾರಾಜ	= — — u
4. ರಗಣ	=	ರಾಜಭಾ	= — u —
5. ಜಗಣ	=	ಜಭಾನ	= u — u
6. ಭಗಣ	=	ಭಾನಸ	= — u u
7. ನಗಣ	=	ನಸಲ	= u u u
8. ಸಗಣ	=	ಸಲಗಂ	= u u —
ಲ	=	ಲಫು	= u
ಗಂ	=	ಗುರು	= —

ನಾಗವರ್ಮನು ಭಂದೋಂಬುಧಿಯಲ್ಲಿ ಅಕ್ಷರ ಗಣದ **8** ಗಣಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಲು ಕೆಳಗಿನ ಪದ್ಯವನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಗುರು ಲಫು ಮೂರಿರೆ ಮ - ನ - ಗಣ

ಗುರು ಲಫು ಮೊದಲಲ್ಲಿ ಬರಲು ಭ - ಯ - ಗಣಮೆಂಬರ್

ಗುರು ಲಫು ನಡುವಿರೆ ಜ - ರ ಗಣ

ಗುರು ಲಫು ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಬರಲು ಸ - ತ - ಗಣಮಹ್ತ್ಮಂ

1. ಗುರು ಮೂರಿರೆ ಮಗಣ	2. ಲಫು ಮೂರಿರೆ ನಗಣ
3. ಗುರು ಮೊದಲಲ್ಲಿ ಬರಲು ಭಗಣ	4. ಲಫು ಮೊದಲಲ್ಲಿ ಬರಲು ಯಗಣ
5. ಗುರು ನಡುವಿರೆ ಜಗಣ	6. ಲಫು ನಡುವಿರೆ ರಗಣ
7. ಗುರು ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಬರಲು ಸಗಣ	8. ಲಫು ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಬರಲು ತಗಣ

18. ಮಾತ್ರಾ ಗಣ ಎಂದರೇನು?

ಮಾತ್ರಾಗಳ ಲೆಕ್ಕಾಜಾರದೊಂದಿಗೆ ವಿಭಾಗಿಸಲ್ಪಡುವ ಗಣವನ್ನು ಮಾತ್ರಾಗಣ ಎನ್ನುವರು.

19. ಅಂಶಗಣ ಎಂದರೇನು? ಅದರ ವಿಧಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿ.

ಅಂಶಗಳ ಆಧಾರದಿಂದ ವಿಭಾಗಿಸಲ್ಪಡುವ ಗಣವನ್ನು ಅಂಶಗಣ ಎನ್ನುವರು.

ಅಂಶಗಣದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮ, ವಿಷ್ಣು ಮತ್ತು ಶಿವ ಎಂಬ ಮೂರು ವಿಧದ ಗಣಗಳವೆ.

ವೃತ್ತಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾಗುವ ಪದ್ಯಗಳು

1. ವೃತ್ತಪದ್ಯದ ಲಕ್ಷಣ ತಿಳಿಸಿ.

ಅಕ್ಷರ ಗಣದಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾಗುವ ಪದ್ಯಗಳಿಗೆ ‘ವೃತ್ತಪದ್ಯ’ ಎನ್ನುವರು.

ವೃತ್ತಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಸಮ ಪಾದಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಮೊದಲ ಪಾದದಲ್ಲಿರುವ ಗಣ ವಿನ್ಯಾಸವೇ ಉಳಿದ ಮೂರು ಪಾದಗಳಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ. ಆದಿ ಪ್ರಾಸಾದಿರುತ್ತದೆ.

2. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಶಾಷ್ಟಾತ್ವಾಗಿರುವ ವೃತ್ತಪದ್ಯಗಳು ಯಾವುವು?

ಶಾಷ್ಟಾತ್ವಾಗಿರುವ ವೃತ್ತಪದ್ಯಗಳು

1. ಉತ್ತಲಮಾಲಾ ವೃತ್ತ	2. ಚಂಪಕಮಾಲಾ ವೃತ್ತ
3. ಮತ್ತೇಭ ವಿಕ್ರೀಡಿತ ವೃತ್ತ	4. ಶಾದೂಲ ವಿಕ್ರೀಡಿತ ವೃತ್ತ
5. ಸಗ್ಗರಾ ವೃತ್ತ	6. ಮಹಾಸ್ಗರಾ ವೃತ್ತ

ನಾಗವರ್ಮನು ಭಂದೋಂಬುಧಿಯಲ್ಲಿ ಶಾಷ್ಟಾತ್ವಾಗಿರುವ ವೃತ್ತಪದ್ಯಗಳ ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ತಿಳಿಸಲು ಕೆಳಗಿನ ಪದ್ಯವನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಗುರುಪೋಂದಾದಿಯೋಳುತ್ತಲಂ ಗುರು ಮೊದಲ್ ಮೂರಾಗೆ ಶಾದೂಲಮಾ

ಗುರುನಾಲ್ಕಾಗಿರಲಂತು ಸ್ವರ್ಗರ್ ಲಫು ದ್ವಂದ್ವಂ ಗುರು ದ್ವಂದ್ವಮಾ

ಗಿರೆ ಮತ್ತೇಭ ಲಫು ದ್ವಂದ್ವಯ ಶ್ರಿಗುರುವಿಂದಪಕ್ಷಂ ಮಹಾಸ್ಗರಾ

ಹರಿಕಾಣ್ಣೀ, ಲಫುನಾಲ್ಕು ಚಂಪಕಮಿವಾರುಂ ಶಾಷ್ಟಾತ್ವಾಗಿರುವ ವೃತ್ತಪದ್ಯಗಳು

1. ಗುರುಪೋಂದಾದಿಯೊಳ್ಳತ್ವಲಂ = (- ಉ)

ಮೇದಲನೆ ಅಕ್ಷರವು ಗುರುವಾಗಿದ್ದರೆ (ನಂತರದ ಎರಡು ಅಕ್ಷರಗಳು ಲಘುಗಳು) ಅದನ್ನು ‘ಉತ್ತಲಮಾಲಾ ವೃತ್ತ’ ಎನ್ನುವರು.

2. ಗುರು ಮೋದಲ್ ಮೂರಾಗೆ ಶಾಧೋಲಮ್ = (- - - , ಉ ಉ -)

ಮೇದಲ ಮೂರು ಅಕ್ಷರಗಳು ಗುರುವಾಗಿದ್ದರೆ (ನಂತರದ ಎರಡು ಅಕ್ಷರಗಳು ಲಘು) ಅದನ್ನು ‘ಶಾಧೋಲ ವಿಕ್ರೀಡಿತ ವೃತ್ತ’ ಎನ್ನುವರು.

3. ಆ ಗುರುನಾಲ್ಕಾಗಿರಲಂತು ಸ್ವರ್ಗರೆ = (- - - , - ಉ -)

ಮೇದಲ ನಾಲ್ಕು ಅಕ್ಷರಗಳು ಗುರುವಾಗಿದ್ದರೆ (ನಂತರದ ಅಕ್ಷರವು ಲಘು) ಅದನ್ನು ‘ಸ್ವರ್ಗರಾ ವೃತ್ತ’ ಎನ್ನುವರು.

4. ಲಘು ದ್ವಂದ್ವಂ ಗುರು ದ್ವಂದ್ವಮಾಗಿರೆ ಮತ್ತೇಭ = (ಉಉ - , - ಉ ಉ)

ಮೇದಲ ಎರಡು ಅಕ್ಷರಗಳು ಲಘುವಾಗಿದ್ದು ಹಾಗೂ ಎರಡು ಅಕ್ಷರಗಳು ಗುರುವಾಗಿದ್ದರೆ (ಆನಂತರದ ಎರಡು ಅಕ್ಷರಗಳು ಲಘು) ಅದನ್ನು ‘ಮತ್ತೇಭ ವಿಕ್ರೀಡಿತ ವೃತ್ತ’ ಎನ್ನುವರು.

5. ಲಘು ದ್ವಯ ತ್ರಿಗುರುವಿಂದಕ್ಕುಂ ಮಹಾಸ್ವರ್ಗರಾ = (ಉಉ - , - - ಉ)

ಮೇದಲ ಎರಡು ಅಕ್ಷರಗಳು ಲಘುವಾಗಿದ್ದು, ನಂತರದ ಮೂರು ಅಕ್ಷರಗಳು ಗುರುವಾಗಿದ್ದರೆ (ಆನಂತರದ ಅಕ್ಷರವು ಲಘು) ಅದನ್ನು ‘ಮಹಾ ಸ್ವರ್ಗರಾ ವೃತ್ತ’ ಎನ್ನುವರು.

6. ಲಘುನಾಲ್ಕು ಚಂಪಕಮ್ = (ಉಉಉ, ಉ - ಉ)

ಮೇದಲ ನಾಲ್ಕು ಅಕ್ಷರಗಳು ಲಘುವಾಗಿದ್ದರೆ (ನಂತರದ ಅಕ್ಷರ ಗುರು) ಅದನ್ನು ‘ಚಂಪಕಮಾಲಾ ವೃತ್ತ’ ಎನ್ನುವರು.

ಹರಿಕಾಣಾಕ್ಷಿ ಇವಾರು ಶಿಶ್ಯಾತ್ ಕನಾಂಟಿಕಂ = ಹರಿಕಾಣಾಕ್ಷಿ ಈ ಆರು ವೃತ್ತಗಳನ್ನು ‘ಶಿಶ್ಯಾತ್ ಕನಾಂಟಿಕ ವೃತ್ತಗಳು’ ಎನ್ನುವರು.

3. ಮತ್ತೇಭ ವಿಕ್ರೀಡಿತ ವೃತ್ತದ ಲಕ್ಷಣ ತಿಳಿಸಿ.

ಸೂತ್ರ :- ಸಭರಂನಂಮಯಲಂಗಮುಂ ಬಗೆಗೊಳ್ಳಲ್ ಮತ್ತೇಭ ವಿಕ್ರೀಡಿತಂ

ಸ	ಭ	ರ	ನ	ಮ	ಯ	ಲ ಗು
ಉಉ	- ಉ ಉ	- ಉ -	ಉಉ ಉ	- - -	ಉ - -	ಉ -
ಸಭರಂ	ನಂಮಯ	ಲಂಗಮುಂ	ಬಗೆಗೊ	ಳೊಮತೇ	ಭವಿಕ್ರೀ	ಡಿತಂ

ಲಕ್ಷಣ :- ಮತ್ತೇಭ ವಿಕ್ರೀಡಿತ ವೃತ್ತದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಸಮ ಪಾದಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಪ್ರತಿ ಪಾದದಲ್ಲಿಯೂ 20 ಅಕ್ಷರಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಪ್ರತಿ ಪಾದದಲ್ಲಿಯೂ ಸ, ಭ, ರ, ನ, ಮ, ಯ ಎಂಬ ಆರು ಗಣಗಳು ಹಾಗೂ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಲಘು ಮತ್ತು ಒಂದು ಗುರು ಇರುತ್ತದೆ.

ಉದಾ : ಕೆರೆಯಂ ಕಟ್ಟಿಸು ಬಾವಿಯಂ ಸವೆಸು ದೇವಾಗಾರಮಂ ಮಾಡಿಸೆ ಜ್ಞರೆಯೊಳ್ಳ

ಸ	ಭ	ರ	ನ	ಮ	ಯ	ಲ ಗು
ಉಉ	- ಉ ಉ	- ಉ -	ಉಉ ಉ	- - -	ಉ - -	ಉ -
ಕೆರೆಯಂ	ಕಟ್ಟಿಸು	ಬಾವಿಯಂ	ಸವೆಸು	ದೇವಾಗಾ	ರಮಂ ಮಾ	ಡಿಸ
ಜ್ಞರೆಯೊಳ್ಳ						

ಈ ಮೇಲಿನ ಪದ್ಯವು ಅಕ್ಷರ ಗಣದ ‘ಮತ್ತೇಭ ವಿಕ್ರೀಡಿತ ವೃತ್ತ’ದಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾಗಿದೆ.

4. ಚಂಪಕಮಾಲಾ ವೃತ್ತದ ಲಕ್ಷಣ ತಿಳಿಸಿ.

ಸೂತ್ರ :- ನಜಭಜಜಂಜರಂ ಬಗೆಗೊಳ್ಳತ್ತಿರೆ ಚಂಪಕಮಾಲೆಯೆಂದಪರ್

ನ	ಜ	ಭ	ರ	ಜ	ಜ	ರ
ಉಉ	- ಉ	- ಉ	ಉ ಉ	ಉ -	ಉ -	- ಉ
ನಜಭ	ಜಜಂಜ	ರಂ ಬಗೆ	ಗೊಳ್ಳತ್ತಿ	ರೆಚಂಪ	ಕಮಾಲೆ	ಯೆಂದಪರ್

ಲಕ್ಷಣ :- ಚಂಪಕಮಾಲಾ ವೃತ್ತದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಸಮ ಪಾದಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಇದರ ಪ್ರತಿ ಪಾದದಲ್ಲಿಯೂ 21 ಅಕ್ಷರಗಳು ಇರುತ್ತವೆ. ಇದರ ಪ್ರತಿ ಪಾದದಲ್ಲಿಯೂ ನ, ಜ, ಭ, ಜ, ಜ, ಜ, ರ ಎಂಬ ಪಳುಗಳಿಗೆ ಇರುತ್ತವೆ.

ಉದಾ : ಎನೆನಸುನಕ್ಕು ಮಾರರಿಪುವಾತನ ಧೃರ್ಯಮನಾತನೇಳಿವೆತ್

ನ	ಜ	ಭ	ಜ	ಜ	ಜ	ರ	
ಉಪು	— ಪ	— ಪು	— ಪ	— ಪ	— ಪ	— ಪ	—
ಎನೆನ	ಸುನಕ್ಕು	ಮಾರರಿ	ಮವಾತ	ನ ಧೃರ್ಯ	ಮನಾತ	ನೇಳಿವೆತ್	

ಈ ಮೇಲಿನ ಪದ್ಯವು ಅಕ್ಷರ ಗಣದ 'ಚಂಪಕ ಮಾಲಾ ವೃತ್ತದಲ್ಲಿ' ರಚಿತವಾಗಿದೆ.

2. ಉತ್ತಲಮಾಲಾ ವೃತ್ತದ ಲಕ್ಷಣ ತಿಳಿಸಿ.

ಸೂತ್ರ :- ಉತ್ತಲಮಾಲೆಯಪ್ಪುದು ಭರಂನಭಭಂರಲಗಂ ನೆಗ್ಲಿರಲ್

ಭ	ರ	ನ	ಭ	ಭ	ರ	ಲ ಗು	
— ಪು	— ಪ—	೦೦೦	— ಪು	— ಪು	— ಪ—	೦	—
ಉತ್ತಲ	ಮಾಲೆಯ	ಪ್ಪುದುಭ	ರಂ ನಭ	ಭಂ ರಲ	ಗಂ ಸೆಗ	್ಲಿ ರಲ್	

ಲಕ್ಷಣ :- ಉತ್ತಲಮಾಲಾ ವೃತ್ತದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಸಮ ಪಾದಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಇದರ ಪ್ರತಿ ಪಾದದಲ್ಲಿಯೂ 20 ಅಕ್ಷರಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಇದರ ಪ್ರತಿ ಪಾದದಲ್ಲಿಯೂ ಭ, ರ, ನ, ಭ, ಭ, ರ ಎಂಬ ಆರು ಗಣಗಳು ಹಾಗೂ ಒಂದು ಲಫು ಮತ್ತು ಒಂದು ಗುರು ಇರುತ್ತವೆ.

ಉದಾ : ಚಾಗದ ಭೋಗದಕ್ಕರದ ಗೇಯದ ಗೊಟ್ಟಿಯಲಂಪಿನಿಂಪುಗಳ್ಳ

ಭ	ರ	ನ	ಭ	ಭ	ರ	ಲ ಗು	
— ಪು	— ಪ—	೦೦೦	— ಪು	— ಪು	— ಪ—	೦	—
ಚಾಗದ	ಭೋಗದ	ಕ್ಕರದ	ಗೇಯದ	ಗೊಟ್ಟಿಯ	ಲಂಪಿನಿಂ	ಪುಗಳ್ಳ	

ಈ ಮೇಲಿನ ಪದ್ಯವು ಅಕ್ಷರ ಗಣದ 'ಉತ್ತಲಮಾಲಾ ವೃತ್ತದಲ್ಲಿ' ರಚಿತವಾಗಿದೆ.

ಮೇದಿನಿಯಂ ಕ್ರಮಕ್ರಮದೆ ಪರ್ವಿದುದಾತ್ನಭೋವಿಭಾಗಮಾ

ಚಾಂಡಿತದಿಜ್ಞಿಂ ವೃಪಹಿತಾವಿಲಧೃಷ್ಟಿಪಥಂ ತಮಾಲ ಭೃಂ

ಗೋದರ ನೀರದಾಗಮ ಘನ ಪ್ರಕರಾಂಜನ ಮಂಜ ಕೋಚಿಲಾ

ಚೋಂದರಕಾಯಕಾಂತಿ ಶಿತಿಕಂತಗಳಷ್ಟಿಮಪ್ರಭಂ ತಮಂ

ಭ	ರ	ನ	ಭ	ಭ	ರ	ಲ ಗು	
— ಪು	— ಪ—	೦೦೦	— ಪು	— ಪು	— ಪ—	೦	—
ಮೇದಿನಿ	ಯಂಕ್ರಮ	ಕ್ರಮದೆ	ಪರ್ವಿದು	ದಾತ್ನನ	ಭೋವಿಭಾ	ಗಮಾ	

ಭ	ರ	ನ	ಭ	ಭ	ರ	ಲ ಗು	
— ಪು	— ಪ—	೦೦೦	— ಪು	— ಪು	— ಪ—	೦	—
ಚಾಂಡಿತ	ದಿಜ್ಞಿಂ	ವೃಪಹಿ	ತಾವಿಲ	ಧೃಷ್ಟಿಪ	ಧಂತಮಾ	ಲ ಭೃಂ	

ಭ	ರ	ನ	ಭ	ಭ	ರ	ಲ ಗು	
— ಪು	— ಪ—	೦೦೦	— ಪು	— ಪು	— ಪ—	೦	—
ಗೋದರ	ನೀರದಾ	ಗಮಘ	ನಪ್ರಕ	ರಾಂಜನ	ಮಂಜಕೋ	ಕಿಲಾ	

ಭ	ರ	ನ	ಭ	ಭ	ರ	ಲ ಗು	
— ಪು	— ಪ—	೦೦೦	— ಪು	— ಪು	— ಪ—	೦	—
ಚೋಂದರ	ಕಾಯಕಾಂ	ಶಿತಿತಿ	ಕಂತಗ	ಇಪ್ರತಿ	ಮಪ್ರಭಂ	ತಮಂ	

ಈ ಮೇಲಿನ ಪದ್ಯವು ಅಕ್ಷರ ಗಣದ 'ಉತ್ತಲಮಾಲಾ ವೃತ್ತದಲ್ಲಿ' ರಚಿತವಾಗಿದೆ.

4. ಸ್ರಗ್ಧರಾ ವೃತ್ತದ ಲಕ್ಷಣ ತಿಳಿಸಿ.

ಸೂತ್ರ :- ತೋರಲ್ ಮಂರಂಭನಂ ಮೂಯಗಣಮುಮದ ತಾಂ ಸ್ರಗ್ಧರಾವೃತ್ತಮಕ್ಕುಂ

ಮ	ರ	ಭ	ನ	ಯ	ಯ	ಯ	
---	---	---	---	---	---	---	--

| — — — | — — | — .. | | .. — | .. — | .. — |

ತೋರಲೊಮಂ ರಂಭನಂ ಮೂಯಗ ಇಮುಮ ದ್ವಾಂಸ ಗ್ರಾಪ್ಯ ತ್ವಮಕ್ಷಂ
ಲಕ್ಷಣ :- ಸ್ರಗ್ಧರಾ ವೃತ್ತದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಸಮ ಪಾದಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಪ್ರತಿ ಪಾದದಲ್ಲಿಯೂ 21 ಅಕ್ಷರಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಪ್ರತಿ

ಪಾದದಲ್ಲಿಯೂ ಮ, ರ, ಭ, ನ, ಯ, ಯ, ಯ ಎಂಬ ಏಳು ಗಣಗಳು ಇರುತ್ತದೆ.

ಉದಾ : ಸೂಳೈಸೆಚ್ಚಿಕ್ಕು ಬಿಲ್ಲಂ ರಥದ ಕುದುರೆಯಂ ಸೂತನಂ ಖಿಂಡಿಸುತ್ತಾ

| ಮ | ರ | ಭ | ನ | ಯ | ಯ | ಯ |

| — — | — — | — .. | | .. — | .. — | .. — |

ಸೂಳೈಸೆ ಚ್ಚಿಕ್ಕುಬಿ ಲ್ಲಂರಥ ದಕುಮ ರೆಯಂಸೂ ತನಂಖಿಂ ಖಿಂಡಿಸುತ್ತಾ

ಈ ಮೇಲಿನ ಪದ್ಯವು ಅಕ್ಷರ ಗಣದ 'ಸ್ರಗ್ಧರಾ ವೃತ್ತದಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾಗಿದೆ.

5. ಮಹಾಸ್ರಗ್ಧರಾ ವೃತ್ತದ ಲಕ್ಷಣ ತಿಳಿಸಿ.

ಸೂತ್ರ :- ಸತತಂ ನಂಸಂರರಂಗಂ ನೆರೆದೆಸೆಯೆ ಮಹಾ ಸ್ರಗ್ಧರಾವೃತ್ತಮಕ್ಷಂ

| ಸ | ತ | ತ | ನ | ಸ | ರ | ರ | ಸ |

| | — — | — — | | | — — | — — | —

ಸತತಂ ನಂಸಂರ ರಂಗಂನೆ ರೆದೆಸೆ ಯೆಮಹಾ ಸ್ರಗ್ಧರಾ ವೃತ್ತಮಕ್ಷಂ

ಲಕ್ಷಣ :- ಮಹಾ ಸ್ರಗ್ಧರಾ ವೃತ್ತದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಸಮ ಪಾದಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಪ್ರತಿ ಪಾದದಲ್ಲಿಯೂ 22 ಅಕ್ಷರಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಪ್ರತಿ ಪಾದದಲ್ಲಿಯೂ ಸ, ತ, ತ, ನ, ಸ, ರ, ರ, ಎಂಬ ಏಳು ಗಣಗಳು ಹಾಗೂ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸುರು ಇರುತ್ತದೆ.

ಉದಾ ; ಇದು ಚಕ್ರವ್ರೂಹಮೀವ್ರೌಹಮನೊಡೆವದಟಂ ಪಾಧ್ರನಂ ತಾತನುಂ ಗೆಂ

| ಸ | ತ | ತ | ನ | ಸ | ರ | ರ | ಸ |

| | — — | — — | | | — — | — — | —

ಇದುಚ ಕ್ರವ್ರೂಹ ಮೀವ್ರೌಹ ಮನೊಡೆ ವದಟಂ ಪಾಧ್ರನಂ ತಾತನುಂ ಗೆಂ

ಶ. ಶಾದೂಲ ವಿಕ್ರೀಡಿತ ವೃತ್ತದ ಲಕ್ಷಣ ತಿಳಿಸಿ.

ಸೂತ್ರ :- ಕಣೋಪ್ಪಲ್ ಮಸಜಂಸತತಂಗಮುಮಾ ಶಾದೂಲ ವಿಕ್ರೀಡಿತಂ

| ಮ | ಸ | ಜ | ಸ | ತ | ತ | ಸ |

| — — | | | | — — | | —

ಕಣೋಪ್ಪಲ್ ಮಸಜಂ ಸತತ | ಗಮುಮಾ ಶಾದೂಲ ವಿಕ್ರೀ ಡಿ ತಂ

ಲಕ್ಷಣ :- ಶಾದೂಲ ವಿಕ್ರೀಡಿತ ವೃತ್ತದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಸಮ ಪಾದಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಪ್ರತಿ ಪಾದದಲ್ಲಿಯೂ 19 ಅಕ್ಷರಗಳಿರುತ್ತವೆ.

ಪ್ರತಿ ಪಾದದಲ್ಲಿಯೂ ಮ, ಸ, ಜ, ಸ, ತ, ತ ಎಂಬ ಆರು ಗಣಗಳು ಹಾಗೂ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸುರು ಇರುತ್ತದೆ.

ಉದಾ : ಮಾತಂಗಾಸುರ ವೈರಿಯಲ್ಲಿ ಪಡೆದುಂ ಬಿಲ್ಲಂ ಧನುವಿಂದ್ಯೆ ಗೆಂ

| ಮ | ಸ | ಜ | ಸ | ತ | ತ | ಸ |

| — — | | | | — — | | —

ಮಾತಂಗಾ ಸುರಪೈ ರಿಯಲ್ಲಿ ಪಡೆದುಂ ಬಿಲ್ಲಂಧ ನುವಿಂದ್ಯೆ ಗೆಂ

ಈ ಮೇಲಿನ ಪದ್ಯವು ಅಕ್ಷರ ಗಣದ 'ಶಾದೂಲ ವಿಕ್ರೀಡಿತ ವೃತ್ತದಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾಗಿದೆ.

ಮಾತ್ರಾಗಣದಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾಗುವ ಪದ್ಯಗಳು

1. ಕಂದ ಪದ್ಯದ ಲಕ್ಷಣ ತೀಳಿಸಿ.

ಕಂದ ಪದ್ಯವು ನಾಲ್ಕು ಸಾಲಿನ ಪದ್ಯ. ಒಂದನೆಯ ಮತ್ತು ಮೂರನೆಯ ಸಾಲುಗಳು ಸಮನಾಗಿದ್ದು ನಾಲ್ಕು ಮಾತ್ರೆಯ ಮೂರು ಗಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುತ್ತದೆ. ಎರಡನೆಯ ಮತ್ತು ನಾಲ್ಕನೆಯ ಸಾಲುಗಳು ಸಮನಾಗಿದ್ದು ನಾಲ್ಕು ಮಾತ್ರೆಯ ಐದು ಗಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುತ್ತದೆ. ವಿಷಮ ಗಣ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯ ಗುರುವಿನ ಗಣ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಆರನೆಯ ಮತ್ತು ಐದಿನಾಲ್ಕನೆಯ ಗಣಗಳು ಸರ್ವಲಘುಗಳ ಗಣ ಅಥವಾ ಮಧ್ಯ ಗುರುವಿನ ಗಣವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದ ಪ್ರಾಸವವು ಇರುತ್ತದೆ. ಕಂದಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು 16 ಗಣಗಳು, 64 ಮಾತ್ರೆಗಳು ಇರುತ್ತದೆ.

ಉದಾಹರಣೆ :- ಒಡೆಯುಲಜಾಂದಂ ಕುಲಗಿರಿ

ಕೆಡೆಯಲ್ ಪಿಳಿಯಲ್ಲೇ ಧಾತ್ರಿ ದಿವಿಜರ್ ನಡುಗ
ಲೆಂಡರಿಸುವಿನಂ ಜಟಾಸುರ
ಹಿಡಿಂಬ ಬಕವೈರಿ ಸಿಂಹನಾದಂ ಗೆಯ್ಯಂ

4	4	4			
೦ ೦ —	— —	೦೦ ೦೦			
ಒಡೆಯಲ್	ಜಾಂಡಂ	ಕುಲಗಿರಿ			
4	4	4	4	4	
೦ ೦ —	೦ ೦ —	೦ — ೦	೦ ೦ —	೦೦ —	
ಕೆಡೆಯಲ್	ಪಿಳಿಯ	ಲ್ಲೇ ಧಾತ್ರಿ	ದಿವಿಜರ್	ನಡುಗ	
4	4	4			
೦೦೦೦	೦ — ೦	— ೦೦			
ಲೆಂಡರಿಸು	ವಿನಂಜ	ಟಾಸುರ			
4	4	4	4	4	
೦ — ೦	೦೦ —	೦ — ೦	— —	— —	
ಹಿಡಿಂಬ	ಬಕವೈ	ರಿ ಸಿಂಹ	ನಾದಂ	ಗೆಯ್ಯಂ	

ಉದಾ :-

ಅತಿಕುಟಿಲಮನಂ ಧನಲು
ಬ್ರಹ್ಮತೆಯಿಂದಂ ದುಷ್ಪಬ್ಲಿಧಿ ನುಡಿದಂ ಮುಸಿಯಂ
ಮತಿಗೆಟ್ಟಿ ‘ತಸ್ಮಾರಸ್ಯಾ
ಸೃತಂ ಬಲಂ’ ಎನಿಪ ವಾಕ್ಯಮಂ ನೆನೆಯುತ್ತಂ

4	4	4			
೦೦ ೦೦	೦ ೦ —	೦ ೦ —			
ಅತಿಕುಟಿ	ಲಮನಂ	ಧನಲು			
4	4	4	4	4	
೦ ೦ —	— —	೦ — ೦	೦ ೦ —	೦೦ —	
ಬ್ರಹ್ಮತೆಯಿಂ	ದಂ ದು	ಪ್ರಬ್ಲಿಧಿ	ನುಡಿದಂ	ಮುಸಿಯಂ	
4	4	4			
೦ ೦ —	೦ — ೦	— —			
ಮತಿಗೆ	ಟ್ಟಪ್ರಸ್ತ	ರಸ್ಯ			

4	4	4	4	4
— — ನೃತ್ಯಂ ಬ	— ಸಃ ಲಂ ಎನಿ	— — ಪರ್ವಾಕ್ಷ	— ಸಃ ಮಂ ನನೆ	— — ಯೊತ್ತಂ

ಈ ಮೇಲಿನ ಪದ್ಯವು ಮಾತ್ರಾಗಣದ ಕಂಡಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾಗಿದೆ.

2. ಷಟ್ಪದಿಯ ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ತಿಳಿಸಿ.

ಆರು ಪಾದಗಳುಳ್ಳ ಪದ್ಯವನ್ನು ಷಟ್ಪದಿ ಎನ್ನುವರು. ಇದರ 1, 2, 4, 5 ನೇ ಪಾದಗಳು ಪರಸ್ಪರ ಸಮನಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಅದೇ ರೀತಿ 3 ಮತ್ತು 6 ನೇ ಪಾದಗಳು 1 ನೇ ಪಾದದ ಒಂದೂವರೆಯಷ್ಟು ಇದ್ದು, ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗುರುವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಪರಸ್ಪರ ಸಮನಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಪ್ರತಿ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗುರುವನ್ನು ಇರುತ್ತದೆ.

3. ಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ವಿಧಗಳಿವೆ? ಅವು ಯಾವುವು?

ಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿ ಆರು ವಿಧಗಳಿವೆ.

1. ಶರ ಷಟ್ಪದಿ	2. ಕುಸುಮ ಷಟ್ಪದಿ	3. ಭೋಗ ಷಟ್ಪದಿ
4. ಭಾಮಿನಿ ಷಟ್ಪದಿ	5. ಪರಿವರ್ಥನಾ ಷಟ್ಪದಿ	6. ವಾರ್ಧಕ ಷಟ್ಪದಿ

4. ಭಾಮಿನಿ ಷಟ್ಪದಿಯ ಲಕ್ಷಣ ತಿಳಿಸಿ.

ಭಾಮಿನಿ ಷಟ್ಪದಿಯ 1, 2, 4, 5 ನೇ ಪಾದಗಳಲ್ಲಿ ಮೂರು ಮತ್ತು ನಾಲ್ಕು ಮಾತ್ರೆಯ ಎರಡೆರಡು ಗಣಗಳು ಇರುತ್ತವೆ. ಅದೇ ರೀತಿ 3 ಮತ್ತು 6 ನೇ ಪಾದಗಳಲ್ಲಿ ಮೂರು ಮತ್ತು ನಾಲ್ಕು ಮಾತ್ರೆಯ ಮೂರು ಮೂರು ಗಣಗಳು ಹಾಗೂ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗುರುವು ಇರುತ್ತದೆ. ಪ್ರತಿ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಆದಿಪ್ರಾಸ ಇರುತ್ತದೆ.

3	4	3	4	
— — ಮಕ್ಕ	— ಸಃ ಜ್ಯೇವರೋ	— — ಜಾನು	— ಸಃ ಸಃ ಸಃ ಹಿರಿಯನು	
3	4	3	4	
— — ತಕ್ಕ	— ಸಃ ಸಃ ಮಾತ್ರೆಯ	— — ಮಾತು	— — ಸಂದೇ	
3	4	3	4	
— — ಹಕ್ಕ	— ಸಃ — ನೆಲೆಯಿ	— ಸಃ ಸಃ ಲ್ಲಾದುನಿ	— ಸಃ — ಲಲಿಧಾ	— ಸಃ ಸಃ ರುಣೆಯ
3	4	3	4	
— — ತಪ್ಪ	— — ದೇದಾ	— — ತಾರ	— ಸಃ ಸಃ ಸಃ ಸರಸಿಂಹೋ	
3	4	3	4	
— — ಜೊಕ್ಕ	— ಸಃ ಸಃ ಸಃ ತನವಿರ	— — ಲಾರು	— ಸಃ — ಮೆಚ್ಚುವ	
3	4	3	4	
— — ರಕ್ಕ	— — ಹೇಳೋ	— — ಹೇಸ	— ಸಃ — ಜೀಜಯ	— ಸಃ — ಲಪ್ಪಿ
3	4	3	4	
— — ರಕ್ಕ	— — ಹೇಳೋ	— — ಹೇಸ	— ಸಃ — ಜೀಜಯ	— ಸಃ — ಲಪ್ಪಿ
3	4	3	4	
— — ರಕ್ಕ	— — ಹೇಳೋ	— — ಹೇಸ	— ಸಃ — ಜೀಜಯ	— ಸಃ — ಲಪ್ಪಿ

ಈ ಮೇಲಿನ ಪದ್ಯವು ಮಾತ್ರಾ ಗಣದ ‘ಭಾಮಿನಿ ಷಟ್ಪದಿ’ಯಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾಗಿದೆ

1. ವಾರ್ಥಕ ಷಟ್ಪದಿಯ ಲಕ್ಷಣ ತಿಳಿಸಿ.

ವಾರ್ಥಕ ಷಟ್ಪದಿಯ 1, 2, 4, 5 ನೇ ಪಾದಗಳಲ್ಲಿ ಇದು ಮಾತ್ರೆಯ ನಾಲ್ಕು ಗಣಗಳು ಇರುತ್ತವೆ. ಅದೇ ರೀತಿ 3 ಮತ್ತು 6 ನೇ ಪಾದಗಳಲ್ಲಿ ಇದು ಮಾತ್ರೆಯ ಆರು ಗಣಗಳು ಹಾಗೂ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸುರುಪು ಇರುತ್ತದೆ. ಪ್ರತಿ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಆದಿಪ್ರಾಸ ಇರುತ್ತದೆ.

5 ೦೦೦ ೦೦ ಸತಿಮಣಿ	5 — ಪ ಪ ಪ ನೀಡುವೆಲೆ	5 ೦೦೦ — ವಿಡಿದಕ್ಕೆ	5 ೦೦೦ ೦೦ ಬಸವಳಿದು
5 ೦೦ — ಪ ದತ್ತಿಚಿಂತೆ	5 ೦೦ ಪ ಪ ಪ ಯೋಖಿಮರೆದ	5 ೦೦ — ಪ ತನುಜೊಮ್ಮೆ	5 ೦೦೦ — ವಿಡಿದಪು
5 ೦೦ — ಪ ಬಂತಿಭಾರ	5 — ಪ — ವಾಗಿಕ	5 — ಪ — ಎಂಜಿನೋಳ್ಳ	5 ೦೦೦ ೦೦ ತೊಡೆಮಿಡುಕೆ
5 ೦೦೦ ೦೦ ವಿತತಸುಳಿ	5 — ಪ ಪ ಪ ದಿಂದಿರುತ್ತಿ	5 — ಪ — ರಲ್ಕೊನಾ	5 — — ಪ ನಾಡುಃಳಿ
5 ೦೦ — ಪ ಯುತವಪ್ಪು	5 — ಸು ಸ ದೊಂದುಕನ್	5 — — ಪ ಸಂಕಂಡು	5 — ಪ — ಸೊಂದುಭೂ
5 ೦೦೦ ೦೦ ಪತಿಬೆದರಿ	5 — ಪ — ದಂತಭೋಂ	5 ೦೦ — ಪ ಕೆನಲೆದ್ದು	5 — ಸು ಸು ನಾಲ್ಕೆಶ್ಯಾಯ
			ನು
			ದ

ಈ ಮೇಲಿನ ಪದ್ಯವು ಮಾತ್ರಾ ಗಣದ ‘ವಾರ್ಥಕ ಷಟ್ಪದಿ’ಯಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾಗಿದೆ.

5 — — ಪ ಬಲಗ್ಯು	5 ೦೦ — ಪ ನೃಪರಂಜಿ	5 ೦೦೦ ಪಪ ತಡೆಯದೆರ	5 — ಸುಪ ಫೂದ್ದಷಾಹನ
5 — — ಪ ಸೊಲ್ಗೇಳಿ	5 ೦೦ ಪ ಸುಪ ನಮಿಸಲ್ಕಿ	5 — ಸುಪ ಯೋಳ್ಳ ಚರಿಸು	5 — ಸುಪ ತಧ್ವರದ
5 — ಸುಪ ನಲ್ಲಿದುರೆ	5 — ಪ — ಬಂದುವಾ	5 — ಸುಪ ಲ್ಕೀಕಿಯನಿ	5 ೦೦ ಪ ಸುಪ ಘಿಪವನದೊ
5 — ಸುಪ ಪುಲ್ಗಪ	5 — ಸುಪ ಉ ಸುಗ್ರಾಜಣಿ	5 — ಪ — ಮೊಕ್ಕೊಡಾ	5 — ಪ — ತೋಟಗಾ
5 — ಪ — ವಲ್ಲಿತ	5 ೦೦ — ಪ ನ್ಯೂಡನಾಡಿ	5 ೦೦ — ಪ ಗಳಕೂಡಿ	5 — ಸುಪ ಲೀಲೆಮಿಗೆ

5 — — u	5 u u — u	5 — — u	5 — u u u	5 — u —	5 — u u u	ಗು —
ಬಿಲ್ಲೊಂಡು	ನಡೆತಂದ	ವಂಕಂಡ	ನಚ್ಚಿತಸು	ವಾಚೆಯಂ	ವೀರಲವ	ನು

ಈ ಮೇಲಿನ ಪದ್ಯವು ಮಾತ್ರಾ ಗಣದ ‘ವಾಧ್ಯಕ ಷಟ್ಪದಿ’ಯಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾಗಿದೆ.

6. ರಗಳೆಯ ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ತಿಳಿಸಿರಿ.

ರಗಳೆ ಮಾತ್ರಾ ಗಣಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಪದ್ಯ. ಇದರಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟೇ ಪಾದಗಳಿರಬೇಕೆಂಬ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ನಿಯಮವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಪ್ರತಿಪಾದದಲ್ಲಿಯೂ ಗಣಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಸಮಾನ ವಾಗಿರುವುದು. ಪ್ರತಿ ಎರಡು ಪಾದಗಳಿಗೆ ಆದಿಪ್ರಾಸ ಹಾಗೂ ಕೆಲವೇಡೆ ಅಂತ್ಯ ಪ್ರಾಸವಿರುತ್ತದೆ.

7. ರಗಳೆಯ ವಿಧಗಳಾವವು? ಹೆಸರಿಸಿರಿ.

ರಗಳೆಯಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಮೂರು ವಿಧಗಳಿವೆ.

1. ಉತ್ಸಾಹ ರಗಳೆ 2. ಮಂದಾನಿಲ ರಗಳೆ

3. ಲಲಿತ ರಗಳೆ

8. ಉತ್ಸಾಹ ರಗಳೆಯ ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ತಿಳಿಸಿರಿ.

ಉತ್ಸಾಹ ರಗಳೆಯಲ್ಲಿ ಎರಡು ಬಗೆಗಳಿವೆ. ಮೊದಲನೆಯದರಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದದಲ್ಲಿಯೂ ಮೂರು ಮಾತ್ರೆಯ ನಾಲ್ಕು ಗಣಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಎರಡನೆಯದರಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ಪಾದದಲ್ಲಿಯೂ ಮೂರು ಮಾತ್ರೆಯ ಮೂರು ಗಣಗಳು ಹಾಗೂ ಒಂದು ಗುರುಪೂ ಇರುತ್ತದೆ.

ಉದಾ :- ಕುಳಿವ್ಯ ಪೂಗೋಳಂಗಳಲ್ಲಿ
 ತಳಿರ ಕಾವಣಂಗಳಲ್ಲಿ

3 u u u	3 — u	3 — u	3 — u	
ಕುಳಿವ್ಯ	ಮೂಗೋ	ಳಂಗ	ಳಲ್ಲಿ	

3 u u u	3 — u	3 — u	3 — u	
ತಳಿರ	ಕಾವ	ಳಂಗ	ಳಲ್ಲಿ	

ಪದ್ಯವು ಮಾತ್ರಾ ಗಣದ ‘ಉತ್ಸಾಹ ರಗಳೆ’ಯಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾಗಿದೆ.

ಮಾನಿನಡಿಯೋಳಾಡುತಂ

ಪಾಡನೆಯ್ದೀ ಕೇಳುತಂ

3 — u	3 u u u	3 — u	ಗುರು —	
ಮಾವಿ	ನಡಿಯೋ	ಳಾಡು	ತಂ	

3 — u	3 — u	3 — u	ಗುರು —	
ಪಾಡ	ನೆಯ್ದೀ	ಕೇಳು	ತಂ	

ಈ ಪದ್ಯವು ಮಾತ್ರಾ ಗಣದ ‘ಉತ್ಸಾಹ ರಗಳೆ’ಯಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾಗಿದೆ.

9. ಮಂದಾನಿಲ ರಗಳೆಯ ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ತಿಳಿಸಿರಿ.

ಮಂದಾನಿಲ ರಗಳೆಯಲ್ಲಿ ಎರಡು ಬಗೆಗಳಿವೆ. ಮೊದಲನೆಯದರಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದದಲ್ಲಿಯೂ ನಾಲ್ಕು ಮಾತ್ರೆಯ ನಾಲ್ಕು ಗಣಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಎರಡನೆಯದರಲ್ಲಿ ಮೂರು ಮಾತ್ರೆಯ ನಂತರ ಐದು ಮಾತ್ರೆಯ ಎರಡೆರಡು ಗಣಗಳು ಇರುತ್ತವೆ.

ಉದಾ :- ಪಂಕಜದಂತಿರೆ ಪುಟ್ಟಿದಳ್ಳೊಲವಿಂ
 ಪಂಕವನೆಂದುಂಪೋದ್ದರೆ ನಲವಿಂ

4	4	4	4
— ೦೦	— ೦೦	— ೦೦	೦೦ —
ಪಂಕ್ಜ	ದಂತಿರೆ	ಮಟ್ಟಿದ್ದ	ಖೊಲವಿಂ
4	4	4	4
— ೦೦	— —	— ೦೦	೦೦ —
ಪಂಕ್ಷ	ನೆಂದುಂ	ಮೊದರ್ದ	ನಲವಿಂ

ಈ ಪದ್ಯವು ಮಾತ್ರಾಗಣದ ‘ಮಂದಾನಿಲ ರಗಳೆ’ಯಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾಗಿದೆ.

ବୁଦ୍ଧା :— ମୁତ୍ତେଲୁଂ ପରିପରିପରିପୋନଲ୍ଲୀଂ
ଏତେଲୁଂନାଲିବ ମୋକସନବିଲ୍ଲୀଂ

3	5	3	5
— ೦	— ೦೦೦	೦ ೦ ೦	— ೦ —
ಸುತ್ತು	ಲುಂ ಪರಿವ	ಚರಿಪ್ಪು	ನಲ್ಗಳಿಂ
3	5	3	5
— ೦	— ೦೦೦	೦ ೦ ೦	— ೦ —
ಎತ್ತು	ಲುಂ ನಲಿವ	ಮೊಸನ	ವಿಲ್ಗಳಿಂ

ఈ పద్మవు మాత్రాగణం మందానిల రగళేయల్లి రజిటవాగిదే.

10. ലലിത രഗളീയ ലക്ഷണവും, തീരുമാനവും

ಉತ್ತರಗಳೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದನೆಯೂ ಏದು ಮಾತ್ರೆಯ ನಾಲ್ಕು ಗಣಗಳಿರುತ್ತವೆ.

ಉದಾ ;— ಸೊಂಪಿನಿಂ ಕಂಪಿಡುವ ಸಂಪರ್ಗಗಳಂಕೊಂಡು
ಹೊಂಪೆಸೇವ ಹೊಂಗೇದರೆಯ ಹೊಗಳಂಕೊಂಡು

5	5	5	5
— u —	— ubub	— ubub	— — u
ಸೂಂಪಿನಿಂ	ಕಂಪಿದುವ	ಸಂಪಗೆಗ	ಳಂಕೊಂಡು
5	5	5	5
— ubub	— — u	u u — u	— — u
ಹೊಂಪೆಸೆವ	ಹೊಂಗೇದ	ಗೆಯಹೂಗ	ಳಂಕೊಂಡು

ఈ పద్మపు మాత్రాగణద లలిత రగళేయల్ని రచితవాగిదే.

ಅಲಂಕಾರಗಳು

1. ಅಲಂಕಾರ ಎಂದರೇನು?

ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಶೋಭೆ ತರುವ ಧರ್ಮವೇ ಅಲಂಕಾರ. ಮಾತಿನ ಅಥವಾ ಕಾವ್ಯದ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ಬಳಸುವ ಶಬ್ದ ಹಾಗೂ ಅಥ ಚಮತ್ವಾರಗಳನ್ನು 'ಅಲಂಕಾರ' ಎನ್ನುವರು.

ಉದಾ :-

ಮೂರ್ವದಿಕ್ಷಿನಲ್ಲಿ ಮೂಡಿದ ಸೂರ್ಯನು ಮುತ್ತೆದೆಯ ಹಣೆಯ ಕುಂಹಮಂತೆ ಕಂಡನು.
ಎಳೆಗಿಳಿಗಳ ಬಳಗಗಳು ಕಳವೆಯ ಎಳೆಯ ಕಾಳಿಗೆ ಎಳಿಸಿ ಬಂದವು).

2. ಅಲಂಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ವಿಧಗಳಿವೆ? ಅವು ಯಾವುವು?

ಅಲಂಕಾರದಲ್ಲಿ ಶಬ್ದಾಲಂಕಾರ ಮತ್ತು ಅಧಾರಲಂಕಾರಗಳಿಂದ ಎರಡು ವಿಧಗಳಿವೆ.

3. ಶಬ್ದಾಲಂಕಾರ ಎಂದರೇನು?

ಮಾತಿನ ಅಥವಾ ಕಾವ್ಯದ ಸೌಂದರ್ಯವು ಶಬ್ದ ಅಥವಾ ಅಕ್ಷರಗಳ ಜೋಡಣೆಯ ಚಮತ್ವಾರದಿಂದ ಹೆಚ್ಚಿದರೆ ಅದನ್ನು 'ಶಬ್ದಾಲಂಕಾರ' ಎನ್ನುವರು.

4. ಶಬ್ದಾಲಂಕಾರದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ವಿಧಗಳಿವೆ? ಅವು ಯಾವುವು?

ಶಬ್ದಾಲಂಕಾರದಲ್ಲಿ ಮೂರು ವಿಧಗಳಿವೆ.

1. ಅನುಪ್ರಾಸ 2. ಯಮಕ 3. ಚಿತ್ರ ಕವಿತ್ತ

5. ಅನುಪ್ರಾಸ ಅಲಂಕಾರ ಎಂದರೇನು?

ಮಾತಿನ ಅಥವಾ ಕಾವ್ಯದ ಸೌಂದರ್ಯವು ಅಕ್ಷರಗಳ ಮನರಾವರ್ತನೆಯಿಂದ ಹೆಚ್ಚಿದರೆ ಅದನ್ನು 'ಅನುಪ್ರಾಸ' ಎನ್ನುವರು.

6. ಅನುಪ್ರಾಸದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ವಿಧಗಳಿವೆ? ಅವು ಯಾವುವು?

ಅನುಪ್ರಾಸದಲ್ಲಿ ವೃತ್ತಾನುಪ್ರಾಸ ಮತ್ತು ಭೇಕಾನುಪ್ರಾಸ ಎಂದು ಎರಡು ವಿಧಗಳಿವೆ.

7. ವೃತ್ತಾನುಪ್ರಾಸ ಎಂದರೇನು? ಉದಾಹರಣೆ ಕೊಡಿ.

ಮಾತಿನ ಅಥವಾ ಕಾವ್ಯದ ಸೌಂದರ್ಯವು ಒಂದು ಅಥವಾ ಎರಡು ಅಕ್ಷರಗಳು ಪ್ರತಿಪಾದದಲ್ಲಿ ಮನರಾವರ್ತನೆಯಾಗುವುದರಿಂದ ಹೆಚ್ಚಿದರೆ ಅದನ್ನು 'ವೃತ್ತಾನುಪ್ರಾಸ' ಎನ್ನುವರು.

ಉದಾ :-

* ಎಳೆಗಿಳಿಗಳ ಬಳಗಗಳು ನಳನಳಿಸಿ ಬೆಳೆದ ಕಳವೆಯ ಎಳೆಯ ಕಾಳಿಗೆ ಎಳಿಸಿ ಬಂದವು.

* ಬಲ್ಲವನೆ ಬಲ್ಲ ಬೆಲ್ಲದ ರುಚಿಯ.

8. ಭೇಕಾನುಪ್ರಾಸ ಎಂದರೇನು? ಉದಾಹರಣೆ ಕೊಡಿ.

ಮಾತಿನ ಅಥವಾ ಕಾವ್ಯದ ಸೌಂದರ್ಯವು ಎರಡು ಅಕ್ಷರಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಪದಗಳು ಪ್ರತಿ ಪಾದದಲ್ಲಿಯೂ ಮನರಾವರ್ತನೆಯಾಗುವುದರಿಂದ ಹೆಚ್ಚಿದರೆ ಅದನ್ನು 'ಭೇಕಾನುಪ್ರಾಸ' ಎನ್ನುವರು.

ಉದಾ :-

* ಕೆಲದೊಳ್ಳ ಮುಳಿಂದಿಯೆ ಹೆ
ಬುಲಿ ಬಂದೊಡಮಂಜನಳ್ಳ ನೋಡಂನೋಡುತಂ
ಚಲದಿಂ ಕಾಡಂಕಾಡಂ
ಸಲೆ ಪಸಿವಂ ಮರೆದು ತಣಿದು ಬೇಡಂಬೇಡಂ

* ಉಗುಳಿ ಉಗುಳಿ ರೋಗ ; ಬಗುಳಿ ಬಗುಳಿ ರಾಗ.

* ಮಾಡಿ ಮಾಡಿ ಕೆಟ್ಟರು ಮನವಿಲ್ಲದೆ ; ನೀಡಿ ನೀಡಿ ಕೆಟ್ಟರು ನಿಜವಿಲ್ಲದೆ.

9. ಯಮಕಾಲಂಕಾರ ಎಂದರೇನು? ಉದಾಹರಣೆ ಕೊಡಿ.

ಮಾತಿನ ಅಥವಾ ಕಾವ್ಯದ ಸೌಂದರ್ಯವು ಮೂರು ಅಥವಾ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಅಕ್ಷರಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಪದಗಳು ಅಥವಾ ಪದಭಾಗ ಪ್ರತಿ ಪಾದದಲ್ಲಿಯೂ ಆದಿ / ಮಧ್ಯ / ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿಯತವಾಗಿ ಮನರಾವರ್ತನೆಯಾಗುವುದರಿಂದ ಹೆಚ್ಚಿದರೆ ಅದನ್ನು 'ಯಮಕಾಲಂಕಾರ' ಎನ್ನುವರು.

ಉದಾ :-

* ಅಮಳ್ಳ್ಳ್ಳ ನಯವಿಕ್ರಮಗುಣ
ದಮಳ್ಳ್ಳ್ಳ ನೃಪಶಾಸ್ ಪರಿಣತರವರವರಂ ||
ಸಮರದೊಳಗ್ಗ್ರ ಶೈರ್ಯಂ
ಸಮರಸ ಸಂಪನ್ಮಾನವನುದಾರನಪ್ಪನ್ ||

* ಅಲ್ಲಿಗಲ್ಲಿಗೆ ಬೆಳೆದ ಬೆಳೆಗಳಿಂ ಮೆಳೆಗಳಿಂ
ದಲ್ಲಿಗಲ್ಲಿಗೆ ವನಸ್ಪತಿಗಳಿಂ ಕೊಳಗಳಿಂ

ದಲ್ಲಿಗಲ್ಲಿಗೆ ರನ್ನದರೆಗಳಿಂ ಕೆರೆಗಳಿಂ ಪರಿವ ಪರಿಕಾಲ್ಲಿಂದ
ಅಲ್ಲಿಗಲ್ಲಿಗೆ ತೋಪ್ ಗಿರಿಗಳಿಂ ಕರಿಗಳಿಂ
ದಲ್ಲಿಗಲ್ಲಿಗೆ ನರೆದ ಶುಕಗಳಿಂ ಷಿಕಗಳಿಂ
ದಲ್ಲಿಗಲ್ಲಿಗೆ ಗವಾಸದಗಳಿಮ ನದಿಗಳಿಂದಾದೇಶಮೊಟ್ಟಿದುದು

10. ಜಿತ್ತ ಕವಿತ್ತ ಎಂದರೇನು? ಉದಾಹರಣೆ ಕೊಡಿ.

ಮಾತಿನ ಅಥವಾ ಕಾವ್ಯದ ಸೌಂದರ್ಯವು ಅಕ್ಷರಗಳ ಅಥವಾ ಪದಗಳ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಬಳಕೆಯ ಮೂಲಕ ಹೆಚ್ಚಿದರೆ ಅದನ್ನು ‘ಜಿತ್ತ ಕವಿತ್ತ’ ಎನ್ನುವರು. ಇದರಲ್ಲಿ ನಿರೋಪ್ಯ, ತಾಲವ್ಯ, ಏಕಾಕ್ಷರ, ದ್ವಾಕ್ಷರ, ತ್ವಾಕ್ಷರ, ಹಾರಬಂಧ, ಮುರಜಬಂದ ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಕಾರಗಳಿವೆ.

ಉದಾ :-

ನನ್ನನ ನನ್ನನ ನಿನ್ನೊ
ನನ್ನದ ಮೈ ಮನ್ನದೆನ್ನದೆ ಮುದದಿ
ನನ್ನನನ್ನನನ್ನದೆ ನೀ
ನನ್ನಂ ಮನ್ನನದೆ ನೆಮ್ಮಿನಿನ್ನೀ ಮುದಮಂ

11. ಅಧಾರಲಂಕಾರ ಎಂದರೇನು?

ಮಾತಿನ ಅಥವಾ ಕಾವ್ಯ ಸೌಂದರ್ಯವು ಪದಗಳ ಅಥವಾ ಚಮತ್ವಾರದಿಂದ ಹೆಚ್ಚಿದರೆ ಅದನ್ನು ‘ಅಧಾರಲಂಕಾರ’ ಎನ್ನುವರು.

12. ಅಧಾರಲಂಕಾರದಲ್ಲಿರುವ ಆರು ಪ್ರಮುಖ ಅಲಂಕಾರಗಳಾವುವು?

1 ಉಪಮಾಲಂಕಾರ	2. ರೂಪಕಾಲಂಕಾರ
3. ದೃಷ್ಟಾಲಂಕಾರ	4. ಅಧಾರಂತರ ನ್ಯಾಸಾಲಂಕಾರ
5. ಶೈಂಘಾಲಂಕಾರ	6. ಉತ್ತೇಕ್ಷಾಲಂಕಾರ

13. ಉಪಮಾಲಂಕಾರ ಎಂದರೇನು?

ಎರಡು ವಸ್ತುಗಳಿಗಿರುವ (ಉಪಮೇಯ ಮತ್ತು ಉಪಮಾನಗಳಿಗಿರುವ) ಪರಸ್ಪರ ಸಾದೃಶ್ಯ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಹೋಲಿಸಿ ವರ್ಣಿಸಿದರೆ ಅದನ್ನು ‘ಉಪಮಾಲಂಕಾರ’ ಎನ್ನುವರು.

ಉಪಮಾಲಂಕಾರದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಅಂಶಗಳಿರುತ್ತವೆ.

1. ಉಪಮೇಯ :- ಕವಿಯು ಯಾವ ವಸ್ತುವನ್ನು ಕುರಿತು ವರ್ಣಿಸುತ್ತಾನೆಯೋ ಅದನ್ನು ‘ವಣ್ಣ’ ಅಥವಾ ‘ಉಪಮೇಯ’ ಎನ್ನುವರು.

2. ಉಪಮಾನ :- ಕವಿಯು ಯಾವ ವಸ್ತುವನ್ನು ಆಧಾರವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅಥವಾ ಮಾನದಂಡವನ್ನಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ವರ್ಣಿಸುತ್ತಾನೆಯೋ ಅದನ್ನು ‘ಅವಣ್ಣ’ ಅಥವಾ ‘ಉಪಮಾನ’ ಎನ್ನುವರು.

3. ಉಪಮಾ ವಾಚಕ ;- ಉಪಮೇಯ ಮತ್ತು ಉಪಮಾನಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸುವ ಪದವನ್ನು ‘ಉಪಮಾ ವಾಚಕ’ ಎನ್ನುವರು.

4. ಸಮಾನ ಧರ್ಮ ;- ಉಪಮೇಯ ಮತ್ತು ಉಪಮಾನಗಳಲ್ಲಿರುವ ಸಮಾನ ಅಥವಾ ಸಾಧಾರಣ ಗುಣಗಳನ್ನು ‘ಸಮಾನ ಧರ್ಮ’ ಎನ್ನುವರು.

14. ಮೊಕ್ಕೋಽಪಮಾಲಂಕಾರ ಎಂದರೇನು?

ಉಪಮೇಯ, ಉಪಮಾನ, ಉಪಮಾ ವಾಚಕ ಮತ್ತು ಸಮಾನ ಧರ್ಮ ಎಂಬ ನಾಲ್ಕು ಅಂಶಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಅಲಂಕಾರವನ್ನು ‘ಮೊಕ್ಕೋಽಪಮಾಲಂಕಾರ’ ಎನ್ನುವರು.

ಉದಾ :-

ಭೀಮ ದುರ್ಯೋಽಧನರು ಮದಗಜಗಳಂತೆ ಹೋರಾಡಿದರು.

ಉಪಮೇಯ :-	ಭೀಮ ದುರ್ಯೋಽಧನರು
ಉಪಮಾನ :-	ಮದಗಜಗಳು
ಉಪಮಾ ವಾಚಕ :-	ಅಂಶ
ಸಮಾನ ಧರ್ಮ :-	ಹೋರಾಡುವುದು
ಸಮನ್ವಯ :-	ಇಲ್ಲಿ ಉಪಮೇಯವಾದ ಭೀಮದುರ್ಯೋಽಧನರನ್ನು
ಉಪಮಾನವಾದ ಮದಗಜಗಳಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿ ವರ್ಣಿಸಲಾಗಿದೆ.
ಅಲಂಕಾರ :-	ಉಪಮಾಲಂಕಾರ
ಲಕ್ಷಣ :-	ಎರಡು ವಸ್ತುಗಳಿಗಿರುವ (ಉಪಮೇಯ

ಉಪಮಾನಗಳಿಗಿರುವ) ಸಾದೃಶ್ಯ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಪರಸ್ಪರ ಹೋಲಿಸಿ ವರ್ಣಿಸಿದರೆ ಅದನ್ನು ಉಪಮಾಲಂಕಾರ ಎನ್ನುವರು.

15. ಲುಮ್ಬೋಪಮಾಲಂಕಾರ ಎಂದರೇನು?

ಉಪಮೇಯ, ಉಪಮಾನ, ಉಪಮಾ ವಾಚಕ ಮತ್ತು ಸಮಾನ ಧರ್ಮ ಎಂಬ ನಾಲ್ಕು ಅಂಶಗಳಲ್ಲಿ, ಕೆಲವು ಅಂಶಗಳನ್ನು ಹೇಳಲ್ಪಡದೇ ಇರುವ ಅಲಂಕಾರವನ್ನು ‘ಲುಮ್ಬೋಪಮಾಲಂಕಾರ’ ಎನ್ನುವರು.

“ನೀಚರಿಗೆ ಮಾಡಿದ ಉಪಕಾರವು ಹಾವಿಗೆ ಹಾಲೆರೆದಂತೆ”

ಉಪಮೇಯ	:-	ನೀಚರಿಗೆ ಮಾಡಿದ ಉಪಕಾರ
ಉಪಮಾನ	:-	ಹಾವಿಗೆ ಎರೆದ ಹಾಲು
ಉಪಮಾ ವಾಚಕ	:-	ಅಂತೆ
ಸಮಾನ ಧರ್ಮ	:-	ಸ್ವಪ್ನವಾಗಿಲ್ಲ (ನಿಷ್ಪಯೋಜಕವಾದುದು)
ಸಮನ್ವಯ	:-	ಇಲ್ಲಿ ಉಪಮೇಯವಾದ ನೀಚರಿಗೆ ಮಾಡಿದ ಉಪಕಾರವನ್ನು ಉಪಮಾನವಾದ ಹಾವಿಗೆ ಎರೆದ ಹಾಲಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿ ವರ್ಣಿಸಲಾಗಿದೆ.
ಅಲಂಕಾರ	:-	ಉಪಮಾಲಂಕಾರ
ಲಕ್ಷಣ	:-	ಎರಡು ವಸ್ತುಗಳಿಗಿರುವ (ಉಪಮೇಯ ಉಪಮಾನಗಳಿಗಿರುವ) ಸಾದೃಶ್ಯ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಪರಸ್ಪರ ಹೋಲಿಸಿ ವರ್ಣಿಸಿದರೆ ಅದನ್ನು ಉಪಮಾಲಂಕಾರ ಎನ್ನುವರು.

ಉದಾ :- ಮುಳ್ಳಿಡಿದ ಮರನೇರಿದಂತಾದುದು.

ಉಪಮೇಯ	:-	ಸ್ವಪ್ನವಾಗಿಲ್ಲ (ಚಂಡಿಯೊಂದಿಗಿನ ಬಾಳುವೆ)
ಉಪಮಾನ	:-	ಮುಳ್ಳಿಡಿದ ಮರ
ಉಪಮಾ ವಾಚಕ	:-	ಅಂತೆ
ಸಮಾನ ಧರ್ಮ	:-	ಸ್ವಪ್ನವಾಗಿಲ್ಲ (ಹಿಂಸೆ ಅನುಭವಿಸುವುದು)
ಸಮನ್ವಯ	:-	ಇಲ್ಲಿ ಉಪಮೇಯ ಮತ್ತು ಸಮಾನ ಧರ್ಮ ಸ್ವಪ್ನವಾಗಿಲ್ಲ. ಉಪಮಾನವಾದ ಮುಳ್ಳಿಡಿದ ಮರಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸಿ ವರ್ಣಿಸಲಾಗಿದೆ.
ಅಲಂಕಾರ	:-	ಉಪಮಾಲಂಕಾರ
ಲಕ್ಷಣ	:-	ಎರಡು ವಸ್ತುಗಳಿಗಿರುವ (ಉಪಮೇಯ ಉಪಮಾನಗಳಿಗಿರುವ) ಸಾದೃಶ್ಯ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಪರಸ್ಪರ ಹೋಲಿಸಿ ವರ್ಣಿಸಿದರೆ ಅದನ್ನು ಉಪಮಾಲಂಕಾರ ಎನ್ನುವರು.

16. ದೃಷ್ಟಾಂತಾಲಂಕಾರ ಎಂದರೇನು?

ಎರಡು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವಾಕ್ಯಗಳು - ಉಪಮೇಯ, ಉಪಮಾನ) ಅಥ ಸಾದೃಶ್ಯದಿಂದ ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಬಿಂಬ ಪ್ರತಿಬಿಂಬ ಭಾವದಂತೆ ತೋರುತ್ತಿದ್ದರೆ ಅದನ್ನು ‘ದೃಷ್ಟಾಂತಾಲಂಕಾರ’ ಎನ್ನುವರು.

ಉದಾ :- ಮಾತು ಬಲ್ಲವನಿಗೆ ಜಗಳವಿಲ್ಲ; ಉಂಟ ಬಲ್ಲವನಿಗೆ ರೋಗವಿಲ್ಲ.

ಸಮನ್ವಯ : ಇಲ್ಲಿ ಮಾತು ಬಲ್ಲವನಿಗೆ ಜಗಳವಿಲ್ಲ¹
ಹಾಗೂ ಉಂಟ ಬಲ್ಲವನಿಗೆ ರೋಗವಿಲ್ಲ ಎಂಬ
ಎರಡೂ ವಾಕ್ಯವು ಬಿಂಬ ಪ್ರತಿಬಿಂಬದಂತೆ ಇರುವುದರಿಂದ ಎರಡೂ
ಒಂದೇ ಎಂಬುದು ಪ್ರತಿಪಾದಿತವಾಗಿದೆ.

ಅಲಂಕಾರ : ದೃಷ್ಟಾಂತಾಲಂಕಾರ

17. ಉತ್ತೇಷ್ಣಾಲಂಕಾರದ ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ತಿಳಿಸಿರಿ.

ಉಪಮೇಯವನ್ನು ಉಪಮಾನವನ್ನಾಗಿ ಸಂಭಾವಿಸಿ ಅಂದರೆ ಕಲ್ಪಿಸಿ ವರ್ಣಿಸಿದರೆ ಅದು ಉತ್ತೇಷ್ಣಾಲಂಕಾರ.

ಉದಾಹರಣೆ :

* ಅಚ್ಚೋದ ಸರೋವರವು ತೈಲೋಕ್ಯಲಕ್ಷಿಯ ತನ್ನ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ನೋಡಲು ಮಾಡಿಟ್ಟ ರನ್ನಗನ್ನಡಿಯೋ ಎಂಬಂತೆ ಶೋಭಿಸಿತು.

ಉಪಮೇಯ	:-	ಅಚ್ಚೋದ ಸರೋವರ
ಉಪಮಾನ	:-	ರನ್ನಗನ್ನಡಿ
ಸಮನ್ವಯ	:-	ಉಪಮೇಯವಾದ ಅಚ್ಚೋದ ಸರೋವರವನ್ನು ಉಪಮಾನವಾದ ರನ್ನಗನ್ನಡಿ ಎಂಬುದಾಗಿ ಸಂಭಾವಿಸಿ (ಕಲ್ಪಿಸಿ) ವರ್ಣಿಸಲಾಗಿದೆ.
ಅಲಂಕಾರ	:-	ಉತ್ತೇಷ್ಣಾಲಂಕಾರ.

ಲಕ್ಷ್ಣ : ಉಪಮೇಯವನ್ನು ಉಪಮಾನವನ್ನಾಗಿ ಸಂಭಾವಿಸಿ ಅಂದರೆ ಕೆಲ್ಲಿ
ವರ್ಣಿಸಿದರೆ ಅದು ಉತ್ತೇಶ್ವಲಂಕಾರ.

‘ಸತಿಪತಿಗಳೊಂದಾಗದವನ ಭಕ್ತಿ ಅಮೃತದೊಳು ವಿಷಬೆರದಂತೆ’

ಉಪಮೇಯ :- ಸತಿಪತಿಗಳೊಂದಾಗದವನ ಭಕ್ತಿ

ಉಪಮಾನ :- ಅಮೃತದೊಳು ಬೆರೆದ ವಿಷ

ಉಪಮಾ ವಾಚಕ :- ಅಂತೆ

ಸಮಾನ ಧರ್ಮ :- ಸ್ವಷ್ಟಾಗಿಲ್ಲ (ನಿಷ್ಪ್ರಯೋಜಕವಾದುದು)

ಸಮನ್ವಯ :- ಇಲ್ಲಿ ಉಪಮೇಯವಾದ ಸತಿಪತಿಗಳೊಂದಾಗದ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು
ಉಪಮಾನವಾದ ಅಮೃತದೊಳು ಬೆರೆದ ವಿಷಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸಿ ವರ್ಣಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಅಲಂಕಾರ :- ಉಪಮಾಲಂಕಾರ

ಲಕ್ಷ್ಣ :- ಎರಡು ವಸ್ತುಗಳಿಗೆ ರೂಪ (ಉಪಮೇಯ
ಉಪಮಾನಗಳಿಗೆ) ಸಾದೃಶ್ಯ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಪರಸ್ಪರ ಹೋಲಿಸಿ ವರ್ಣಿಸಿದರೆ ಅದನ್ನು
ಉಪಮಾಲಂಕಾರ ಎನ್ನುವರು.

1. ರೂಪಕಾಲಂಕಾರ ಎಂದರೇನು? ಉದಾಹರಣೆ ಕೊಡಿ.

ಉಪಮೇಯ ಮತ್ತು ಉಪಮಾನಗಳಿಗೆ ಭೇದವು ಕಂಡುಬರದೆ ಅವೆರಡೂ ಒಂದೇ ಎಂದು ವರ್ಣಿಸಿದರೆ ಅದನ್ನು
‘ರೂಪಕಾಲಂಕಾರ’ ಎನ್ನುವರು.

ಉದಾ :-

ಅಳ್ಳಿರಿಯತಿಪ್ಪ ಎಮ್ಮೆ ಒಡಲಬೇಗೆಯ ಬೆಂಕಿಯುರಿ ನಿನ್ನನಿರಿಯದೆ ಪೇಳು ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ

ಉಪಮೇಯ :- ಒಡಲಬೇಗೆ

ಉಪಮಾನ :- ಬೆಂಕಿಯುರಿ

ಸಮನ್ವಯ :- ಇಲ್ಲಿ ಉಪಮೇಯವಾದ ಅಯೋಧ್ಯೇಯ ಪ್ರಜೆಗಳ
ಒಡಲಬೇಗೆಯನ್ನು ಉಪಮಾನವಾದ
ಬೆಂಕಿಯುರಿಗೆ ಅಬೇಧವಾಗಿ ಉಹಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಇದು
ರೂಪಕಾಲಂಕಾರ.

ಅಲಂಕಾರ :- ರೂಪಕಾಲಂಕಾರ.

ಲಕ್ಷ್ಣ :- ಉಪಮೇಯ ಮತ್ತು ಉಪಮಾನಗಳಿಗೆ ಭೇದವು
ಕಂಡುಬರದೆ ಅವೆರಡೂ ಒಂದೇ ಎಂದು ವರ್ಣಿಸಿದರೆ
ಅದು ‘ರೂಪಕಾಲಂಕಾರ’

1. ಅಲಂಕಾರವನ್ನು ಹೆಸರಿಸಿ ಸಮನ್ವಯಿಸಿ.

‘ಮಾರಿಗೌತ್ತಣವಾಯ್ತು ನಾಳಿನ ಭಾರತವು’

ಉಪಮೇಯ :- ನಾಳಿನ ಭಾರತ ಯುದ್ಧ

ಉಪಮಾನ :- ಮಾರಿಯ ಜೀತಣ

ಸಮನ್ವಯ :- ಇಲ್ಲಿ ಉಪಮೇಯವಾದ ನಾಳಿನ ಭಾರತ ಯುದ್ಧವನ್ನು
ಉಪಮಾನವಾದ ಮಾರಿಯ ಜೀತಣಕ್ಕೆ ಅಭೇದವಾಗಿ
ಉಹಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಇದು ರೂಪಕಾಲಂಕಾರ.

ಅಲಂಕಾರ :- ರೂಪಕಾಲಂಕಾರ.

ಲಕ್ಷ್ಣ :- ಉಪಮೇಯ ಮತ್ತು ಉಪಮಾನಗಳಿಗೆ ಭೇದವು ಕಂಡುಬರದೆ
ಅವೆರಡೂ ಒಂದೇ ಎಂದು ವರ್ಣಿಸಿದರೆ ಅದು
‘ರೂಪಕಾಲಂಕಾರ’.

ಶೈಂಕಾಲಂಕಾರ ಎಂದರೇನು?

ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಒಂದೇ ಶಬ್ದ ಉಪಮೇಯ ಮತ್ತು ಉಪಮಾನಗಳಿಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಅರ್ಥವನ್ನು
ನೀಡುವಂತೆ ವರ್ಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟರೆ ಅದನ್ನು ‘ಶೈಂಕಾಲಂಕಾರ’ ಎನ್ನುವರು.

ಒಂದು ಪದವು ಒಂದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಅರ್ಥಕೊಡುವಂತಿದ್ದರೆ ಅಂತಹ ಪದಕ್ಕೆ ‘ಶೈಂಕ ಪದ’ ಎನ್ನುವರು. ಇಂತಹ
ಶೈಂಕಾರ್ಥಗಳನ್ನು ನೀಡಬಲ್ಲ ಪದಗಳಿರುವ ಅಲಂಕಾರವನ್ನು ‘ಶೈಂಕಾಲಂಕಾರ’ ಎನ್ನುವರು.

ಉದಾಹರಣೆ :-

ಅತಿಶಯ ಪದಾರ್ಥ ನಿಕರ |

ಪ್ರತೀತಿಯಂ ಪಡೆದ ಪಾದವಿನ್ಯಾಸಂ ಭೂ ||

ನುತ್ತಮಾಗದಲ್ಲೇನಿದೋರ್ |

ಷಡೆಯಿಂದಲ್ಲದ ಸಮಂತು ಕವಿಗಂ ರವಿಗಂ ||

ಪದ	ಕವಿಯ ಪರವಾಗಿ	ರವಿಯ ಪರವಾಗಿ
	(ಉಪಮೇಯ)	(ಉಪಮಾನ)
ಪದಾರ್ಥ	ಪದದ ಅರ್ಥ (ಶಬ್ದಾರ್ಥ)	ವಸ್ತು
ಪಾದ	ಪದ್ಯದ ಸಾಲು	ಕಿರಣ
ನಿರ್ದೋಷತೆ	ದೋಷವಿಲ್ಲದಿರುವಿಕೆ	ಕತ್ತಲಿಲ್ಲದಿರುವಿಕೆ (ಹಗಲು)
ಸಮನ್ವಯ	: ಇಲ್ಲಿ ಕವಿ ಮತ್ತು ರವಿ ಒಂದೇ ಬಗೆಯ ಪದಗಳಿಂದ ವಣಿಕರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಈ ವರ್ಣನೆಯಲ್ಲಿ ಪದಾರ್ಥ, ಪಾದ, ನಿರ್ದೋಷತೆ ಎಂಬ ಪದಗಳು ಶೈಫಾರ್ಥದಿಂದ ಕೂಡಿವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಶೈಫಾಲಂಕಾರವಿದೆ.	ಎಂಬುದು ಪದಗಳು
ಅಲಂಕಾರ	: ಶೈಫಾಲಂಕಾರ.	

ಅಧಾರಂತರನ್ಯಾಸಾಲಂಕಾರ ಎಂದರೇನು?

ಒಂದು ವಿಶೇಷ ವಾಕ್ಯವನ್ನು (ಉಪಮೇಯ) ಸಾಮಾನ್ಯ ವಾಕ್ಯದಿಂದ (ಉಪಮಾನ) ಸಮರ್ಥನೆ ಮಾಡುವುದೇ ಅಧಾರಂತರನ್ಯಾಸ ಅಲಂಕಾರ.

ಉದಾಹರಣೆ - 1

“ಅತನು ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮಸಾಧನ ಪಡೆದು ಉತ್ತೀರ್ಣನಾದನು. ಬುದ್ಧಿವಂತರಾದ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಪರೀಕ್ಷೆಯೊಂದು ಲೆಕ್ಕವೇ?”

ಉಪಮೇಯ (ವಿಶೇಷ ವಾಕ್ಯ) : ಅತನು ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮಸಾಧನ ಪಡೆದು
ಉತ್ತೀರ್ಣನಾದನು.

ಉಪಮಾನ (ಸಾಮಾನ್ಯ ವಾಕ್ಯ) : ಬುದ್ಧಿವಂತರಾದ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಪರೀಕ್ಷೆಯೊಂದು
ಲೆಕ್ಕವೇ?

ಸಮನ್ವಯ : ಇಲ್ಲಿ ಉಪಮೇಯವಾದ “ಅತನು ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ
ಪ್ರಥಮಸಾಧನ ಪಡೆದು ಉತ್ತೀರ್ಣನಾದನು” ಎಂಬ
ವಿಶೇಷವಾಕ್ಯವನ್ನು ಉಪಮಾನವಾದ
“ಬುದ್ಧಿವಂತರಾದ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಪರೀಕ್ಷೆಯೊಂದು
ಲೆಕ್ಕವೇ?” ಎಂಬ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಕ್ಯದಿಂದ
ಸಮರ್ಥನೆಯಾಗಿದೆ.

ಅಲಂಕಾರ : ಅಧಾರಂತರನ್ಯಾಸಾಲಂಕಾರ

ಉದಾಹರಣೆ - 2

ಜಲನಿಧಿಜಲಮಂ ಜಲಭೃ ।

ತ್ವುಲಕ್ಷೆ ನಲಿದಿತ್ತುದತ್ತಮಿತ್ತನದೀನಿ ॥

ಮರ್ಮಲ ಸಲಿಲಂ ದೊರೆದುದು ಗಡ ।

ನೆಲದೊಳ್ಳ ಕೊಟ್ಟಂಗೆ ಬಡತನಂ ಬಂದಪುದೇ ॥

ಉಪಮೇಯ (ವಿಶೇಷ ವಾಕ್ಯ) : ಜಲನಿಧಿಜಲಮಂ ಜಲಭೃ ।
ತ್ವುಲಕ್ಷೆ ನಲಿದಿತ್ತುದತ್ತಮಿತ್ತನದೀನಿ ॥
ಮರ್ಮಲ ಸಲಿಲಂ ದೊರೆದುದು

ಉಪಮಾನ (ಸಾಮಾನ್ಯ ವಾಕ್ಯ) : ನೆಲದೊಳ್ಳ ಕೊಟ್ಟಂಗೆ ಬಡತನಂ ಬಂದಪುದೇ.

ಸಮನ್ವಯ : ಇಲ್ಲಿ ಉಪಮೇಯವಾದ “ಜಲನಿಧಿಜಲಮಂ
ಜಲಭೃ । ತ್ವುಲಕ್ಷೆ ನಲಿದಿತ್ತುದತ್ತಮಿತ್ತನದೀನಿಮರ್ಮಲ
ಸಲಿಲಂ ದೊರೆದುದು” ಎಂಬ ವಿಶೇಷವಾಕ್ಯವನ್ನು
ಉಪಮಾನವಾದ ನೆಲದೊಳ್ಳ ಕೊಟ್ಟಂಗೆ ಬಡತನಂ
ಬಂದಪುದೇ” ಎಂಬ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಕ್ಯದಿಂದ
ಸಮರ್ಥನೆಯಾಗಿದೆ.

ಅಲಂಕಾರ : ಅಧಾರಂತರನ್ಯಾಸಾಲಂಕಾರ